

Onderzoeksverslag ENTH INT12

Op zoek naar de stilte

Een onderzoek naar het verschil tussen de formele en informele identiteit van de retraite op de Hezenberg



Hanna Wapenaar

Windesheim Godsdienst Pastoraal Werk

Profiel: Religie en Samenleving

Eerste beoordelaar: drs. Huib Zegwaart

Tweede beoordelaar: dr. Hans Snoek

Juni 2013

Foto op de voorkant: uitzicht over de uiterwaarden bij de Hezenberg, eigen foto.

Checklist teksten voor verslagen

Naam student: Hanna Wapenaar
Studentnummer: S1026644
Klas: Godsdienst pastoraal werk jaar 4
Naam OE: Onderzoek
OE-code: ENTH INT12
Datum: 7 juni 2013

	Correct uitgevoerde items aanvinken (student)	Opmerkingen (docent)
Spelling	X	
Stijl en zinsbouw	X	
Documentstructuur	X	
Bronnen en verwijzingen	X	

Deze tekst is tot stand gekomen zonder dat er sprake is van plagiaat	X Ja	Naam student Hanna Wapenaar
--	------	--------------------------------

Dit digitale document is een verplicht onderdeel bij het inleveren van een verslag.

Het verslag dient te voldoen aan de spelling en het taalgebruik van 1995.

De docent kan met dit formulier het werkstuk controleren op spelling en taalgebruik en kan dan alsnog beslissen het werkstuk terug te sturen: in geval van terugsturen wegens taal is het geen onvoldoende. Student heeft een week de tijd om het opnieuw in te leveren voor de eerste kans

Woord vooraf

In de uiterwaarden van de IJssel, aan de rand van Hattem ligt het landgoed De Hezenberg. Een pastoraal centrum waar professionals en vrijwilligers mensen helpen die vastgelopen zijn in het dagelijks leven. Wat mij naar de Hezenberg toetrok is de aandacht die daar gegeven wordt aan geloof, creativiteit en muziek bij het benaderen van de herstelgasten. Daar voel ik mij bij thuis, dat lichaam en geest met elkaar verbonden worden. Dat door die manier van benadering mensen meegenomen worden in een herstellingstraject. Ook vind ik het interessant hoe een gemeenschap, juist anders dan een klooster waar mensen wonen, een eenheid kan vormen. “Die eenheid ervaar je als je het landgoed op komt rijden”¹ en wordt gedragen door het team van vrijwilligers die zich op allerlei terreinen inzetten. Dat vind ik een heel bijzondere kracht van de Hezenberg, dat zoveel mensen zich vrijwillig willen inzetten voor het werk op deze plek. Dat maakt ook nieuwsgierig naar het draagvlak achter de vrijwilligers. Wat brengt hen naar deze plek? Wat is het dat de mensen verbindt? Het intrigeert mij om te onderzoeken waarom mensen doen wat ze doen, wat zij als hun voedingsbodem ervaren en hoe men die voedingsbodem in de praktijk vorm geeft.

Tijdens een college over het presenteren van een onderzoek kwam het beeld van een boom in mij op. Een grote boom met diepe wortels. Wortels die diep kunnen gaan om voeding te geven aan dat wat boven de grond tot uiting komt en vruchten draagt. Dat geeft een beeld aan dat wat mij juist intrigeert en ik hierboven al beschreef. Want waar haalt de praxis van de Hezenberg voeding vandaan om vrucht te dragen? En als er dan een nieuwe vrucht aan de boom komt, valt deze dan ver van de boom of blijft ze geënt in dat wat er al was? Krijgt de nieuwe vrucht of nieuwe twijg ruimte om te groeien, om op zichzelf te staan of sterft ze af?



Op het logo van de Hezenberg, zoals te zien is op de afbeelding hiernaast, staan drie bomen afgebeeld. Misschien dat het toevallig is, daar heb ik geen navraag naar gedaan, maar de Hezenberg biedt drie diensten aan: Herstel, Retraite & Bezinning en de Verhuur,² dus voor elke vorm een boom op het logo.

Ik mocht dit jaar bezig zijn in met de tweede ‘boom’, de retraite en bezinning. De retraite zou je kunnen zien als een nieuwe twijg. Eerder zat deze ingebed in het herstel en liepen die twee door elkaar heen. Sinds een jaar zijn deze twee uit elkaar gehaald en mocht ik meemaken hoe de retraite zich ontwikkelde.

¹ Iets van deze strekking werd uitgesproken door een medewerker van de retraite werkgroep.

² Zoals de drie ‘knoppen’ op de website van de Hezenberg (www.hezenberg.nl) laten zien.

Dit onderzoek heeft ook een ontwikkeling meegemaakt. In het begin kon ik de juiste woorden niet vinden om weer te geven wat ik nu precies onderzocht, waar het nu echt om ging. Ik kon alleen in grote lijnen omschrijven wat ik wilde onderzoeken. Het moest een onderzoek worden waar niet alleen ik wat aan had en wat mij interesseerde; ik wilde ook graag dat het een bijdrage zou leveren aan de retraite op de Hezenberg. Ik ging 'op zoek naar de stilte'. Stilte kun je vinden door een plek op te zoeken waar je op retraite kunt, zoals op de Hezenberg. Maar ik ging ook nog op een andere manier een stilte zoeken, ik zocht de stilte waar misschien of eigenlijk een gesprek had moeten zijn. Dat klinkt misschien nu nog cryptisch maar ik hoop daar gaandeweg in dit onderzoek meer woorden aan te geven.

Zoekend naar de juiste of passende woorden was mijn hoofd soms te vol met woorden. Dan wilde het onderzoek niet vlotten en zat ik dagen niets te doen of een heleboel andere dingen die niets met onderzoeken te maken hadden. Ik wil heel graag mijn lieve opa en oma bedanken voor de ruimte die ze mij dan konden geven. Er was op dat moment eigenlijk geen betere plek om te zijn dan bij hen aan tafel. Dan kon ik mijn woorden kwijt en moest ik eigenlijk wel aan de slag waardoor deze scriptie ook nog eens in één dag hele grote sprongen kon maken. Dank jullie wel voor wie jullie zijn, voor jullie ruimte en aandacht en dat terwijl ik soms maar door ratelde over mijn onderzoek en bevindingen en het jullie misschien helemaal niet interesseerde. Ook Elke wil graag op deze plek haar naam terug zien ;) Dank je wel voor de feedback via *Facebook*, soms tot diep in de nacht.

Hanna Wapenaar
Zwolle, 7 juni 2013



Foto 1: boom op het landgoed de Hezenberg, eigen foto.

Inhoudsopgave

	LIJST MET AFKORTINGEN	6
	SAMENVATTING	7
1	INLEIDING	
1.1	Aanleiding voor het onderzoek.....	9
1.2	Doelstellingen	10
1.3	Hoofdvraag en deelvragen	10
1.4	Onderzoekstype en -ontwerp	11
2	THEORETISCH KADER	
2.1	Inleiding	12
2.2	Retraite	12
2.2.1	Wat verstaan we onder Retraite	12
2.2.2	Wat beweegt mensen om op retraite te gaan	13
2.3	Identiteit	14
2.3.1	Op zoek naar identiteit in een postmoderne samenleving	15
2.3.2	Identiteit van christelijke organisaties	15
2.4	Labels	16
3	FORMELE IDENTITEIT	
3.1	Inleiding	18
3.2	Door de geschiedenis	18
3.2.1	Möttlingen; Johann Christoph Blumhardt	18
3.2.2	A.W. Plug	19
3.2.3	De Hezenberg	20
3.3	Op papier	21
3.3.1	Landgoed Hezenberg doet je goed (z.j.)	21
3.3.2	Retraite op de Hezenberg oase van rust en ruimte (z.j.)	22
3.3.3	Gasteninformatie retraite (z.j.)	22
3.3.4	Website www.hezenberg.nl	23
3.4	Conclusies	25
4	PARTICIPERENDE OBSERVATIE	
4.1	Gastheer/vrouw	29

4.2	Gebeden	29
4.3	Gemeenschappelijke ruimte	30
4.4	Retraitegasten	30
5	INFORMELE IDENTITEIT	
5.1	Inleiding	32
5.2	Uitkomsten.....	33
6	BEANTWOORDING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	
6.1	Beantwoording van de deelvragen.....	37
6.2	Beantwoording van de hoofdvraag.....	39
6.3	Conclusies	40
6.4	Aanbevelingen	40
7	REFLECTIES	
7.1	Reflectie op het onderzoeksproces	41
7.2	Reflectie op het hermeneutisch criterium	43
7.3	Reflectie op de theologische competentie.....	45
7.4	Theologische reflectie.....	45
8	LITERATUURLIJST EN BRONNEN	
8.1	Literatuur	47
8.2	Overige bronnen	47
9	BIJLAGEN	
9.1	Bijlage 1: folders	48
9.2	Bijlage 2: topiclijst en gebruikte interviewvragen	49
9.3	Bijlage 3: interviews.....	51
9.4	Bijlage 4: gelabelde interviews.....	86
9.5	Bijlage 5: totaaloverzicht labelen	107

Lijst met afkortingen

GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
MEAO	Middelbaar Economisch Administratief Onderwijs
PKN	Protestantse Kerk Nederland
RVB	reden van bestaan



foto 2: omgeving Hezenberg, eigen foto.

Samenvatting

Voor u ligt het verslag van het onderzoek dat ik heb mogen uitvoeren op de Hezenberg over de retraite die daar aangeboden wordt. Tijdens het schooljaar van 2012-2013 liep ik stage op de Hezenberg, een pastoraal centrum in Hattem. Voor de medewerkers aldaar, maar ook voor mijn afstuderen aan de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk aan de Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle, heb ik deze scriptie gemaakt. Het gaat over het (mogelijke) verschil tussen de formele en informele identiteit van de retraite op de Hezenberg. Deze vraag kwam tijdens mijn stage op tafel te liggen. De Hezenberg is een pastoraal centrum en maakt de laatste paar jaren een groei door waardoor de lijnen wat langer worden en het gevaar op de loer ligt dat de oorspronkelijke missie en visie verwatert. Dat maakt dit onderzoek zowel interessant en spannend als relevant voor de praktijksituatie.

De hoofdvraag is: wat is het verschil tussen de formele en informele identiteit van de retraite op de Hezenberg?

De deelvragen zijn:

- Wat is de Hezenberg voor centrum?
 - o Geschiedenis, geestelijke bronnen, inspiratie, wat biedt men aan?
 - o Waar komt het idee voor een apart retraitecentrum vandaan?
- Wat zegt de Hezenberg over de identiteit van de retraite op de Hezenberg (formeel)
 - o Wat verstaat de Hezenberg onder retraite?
 - o Hoe zijn de retraites op de Hezenberg georganiseerd?
- Wat zeggen medewerkers/vrijwilligers over de identiteit van de retraite op de Hezenberg (informeel)
 - o Hoe ervaren medewerkers wat de Hezenberg aanbiedt als retraite?
 - o Tegen welke problemen loopt de Hezenberg aan m.b.t. retraite activiteiten?
- Wat is het verschil tussen de formele en informele identiteit?

Door een literatuurstudie, die aan het empirisch onderzoek voorafgaat, geef ik een kader voor de begrippen 'identiteit' en 'retraite'. Uit die studie komen de begrippen of labels voort die ik in de rest van het onderzoek heb gebruikt om de bewoording te achterhalen van de formele en informele identiteit van de retraite op de Hezenberg. Onder formele identiteit versta ik: alles wat er over de retraite op de Hezenberg op papier staat, inclusief de geschiedenis waaruit de retraite is voortgekomen. Dus ook de geschiedenis van de Hezenberg zelf. De informele identiteit heb ik achterhaald door vier medewerkers (professionele en vrijwillige krachten) van de Hezenberg te interviewen. Zowel de formele als

de informele identiteit zet ik aan de hand van de eerder opgestelde labels naast elkaar zetten om zo tot antwoorden te komen van hoofd- en deelvragen. Uit die antwoorden komen een aantal conclusies en aanbevelingen.

Op deze manier heb ik meer duidelijkheid kunnen geven over de identiteit van de retraite op de Hezenberg, in de hoop dat vrijwilligers en medewerkers duidelijker voor ogen hebben waaraan ze zich conformeren. Maar ook om het gesprek onder de medewerkers over dat wat hen beweegt een nieuwe input te geven. Momenteel is daarover geen gesprek, heerst rond dat gesprek een stilte. Die stilte heb ik woorden proberen te geven. Ook worden er wel eens nieuwe ideeën bedacht en uitgevoerd door kleine groepen medewerkers terwijl deze nog niet gedragen worden door het gehele team. Dat zorgt, bij de uitvoering van die plannen, voor minder draagvlak. Het is goed voor een organisatie die aan het groeien is en onderhevig is aan interne veranderingen om eens stil te staan bij dat waar het allemaal ooit mee begonnen is. Niet om terug te gaan naar die bronnen, dat hoeft niet, maar om te weten waar de organisatie vandaan gekomen is. Om te beseffen waardoor veranderingen doorgevoerd zijn of juist niet; om zich te bezinnen op motieven in heden en verleden.

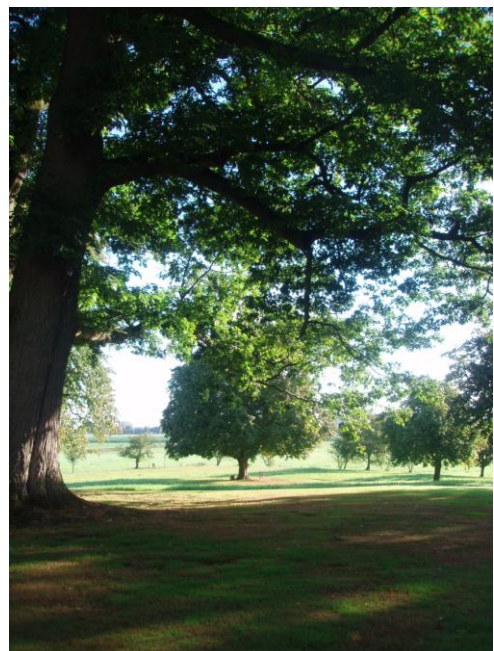


foto 3: landgoed de Hezenberg, eigen foto

1. Inleiding

Een onderzoek wordt nooit zomaar in gang gezet, het heeft als aanleiding bijvoorbeeld de interesse van de onderzoeker of een opdracht van een instelling. In het geval van dit onderzoek was het beide. Eind vorig (school) jaar werd ik door twee docenten benaderd of ik stage wilde lopen op de Hezenberg, een pastoraal centrum in Hattem. De Hezenberg biedt, onder de noemer 'Herstel' hulp aan mensen met onder meer de volgende klachten: "ernstige relatieproblemen, burn-out, overspannen, lichamelijke uitputting vanwege stress, niet of moeilijk te verwerken verlies, depressieve klachten, negatief zelfbeeld, gebrek aan zelfvertrouwen, angsten."³ Tijdens het kennismakingsgesprek werd er over mogelijke onderwerpen voor een onderzoek gepraat en wat mij daarin aansprak. In dit hoofdstuk wil ik de aanleiding voor het onderzoek beschrijven, de doelstellingen uiteenzetten en de onderzoekstypen en het onderzoeksontwerp behandelen.

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Sinds mei 2012 heeft de Hezenberg naast het 'Herstel' nu ook een aparte ruimte gerealiseerd voor retraite. Eerder was het wel mogelijk om voor een retraite een paar dagen naar de Hezenberg te gaan, maar dan zaten de herstelgasten en retraitegasten bij elkaar aan tafel. Vaak gebeurde het dat ex-herstelgasten als retraitegast terugkwamen. Deze beschouwden dat zelf als een voortzetting van hun eerdere verblijf maar dat is beslist niet de bedoeling van het terugkomen. Zodoende werd er besloten om 'Herstel' en 'Retraite' uit elkaar te halen en er werd een aparte retraite werkgroep samengesteld.

Door die keuze, om de Retraite en het Herstel uit elkaar te halen, werd naar mijn idee, het retraitedeel aan 'dat wat er al was' geplakt. Nieuwe vrijwilligers werden aangetrokken, nieuwe ruimten gerealiseerd binnen het bestaande gebouw. Logischerwijs verschoof daardoor het één en ander binnen de organisatie en zaken die eerder als vanzelf, zonder woorden, begrepen werden, kwamen nu in een ander licht te staan. Bijvoorbeeld, het koken in de keuken: er moet nu rekening gehouden worden twee aparte groepen in plaats van één grote groep. De behoefte ontstond om een stagiaire aan te trekken die het één en ander in kaart zou gaan brengen.

Door mijn aanwezigheid van het afgelopen jaar op de Hezenberg kwam bij mij de vraag naar boven of de formele identiteit ook de geleefde identiteit is van de Retraite op de Hezenberg en andersom. Want er wordt wel veel gesproken over een gemeenschappelijk draagvlak en over 'het' gevoel als je het landgoed op komt rijden. Is dat draagvlak er? Is 'het' gevoel ook te verwoorden? Zijn de woorden die over de identiteit, visie en missie op papier

³ bron: <http://www.hezenberg.nl/hezenberg/index.php?pagina=111> d.d 02.01.2013

gezet zijn wel bekend bij de medewerkers? Wordt de identiteit gedragen door de medewerkers? Dit speelt allereerst voor de nieuwe vrijwilligers die aangetrokken zijn nadat de Retraite 'losgekomen' is van het herstellingsprogramma. Maar ook, en misschien wel juist, voor de 'oude garde', de medewerkers en vrijwilligers die deze nieuwe twijg op zien komen.

Verschuivingen binnen een organisatie brengen vragen met zich mee. Hoe moet de retraite vorm krijgen, wat is daar voor nodig, wie hebben we daarvoor nodig, voor wie doen we dit? Nu, bijna een jaar verder, kan het bijna niet anders dan dat er veel gebeurd is rondom deze vragen. De praktijk van de retraite roept vragen op die een antwoord behoeven. Zo groeide en groeit deze tak van het pastoraal centrum de Hezenberg en vindt het zijn eigen weg. De vragen die daarbij naar boven komen gaan vaak over de missie en visie van de Hezenberg. In hoeverre sluit de weg die men gegaan is aan bij de oorspronkelijke gedachten van het centrum? En, nog verder terug, waar komt het idee vandaan en past dat nog bij de uitvoering ervan? Wordt dat door het steeds grotere team van vrijwilligers en medewerkers ook zo beleefd of is de identiteit verwaterd? Het kan goed zijn, voor een pastoraal centrum als de Hezenberg, om een moment van bezinning te hebben en de gedeelde visie en missie weer voor ogen te krijgen. Zeker als er interne veranderingen plaatsvinden en verschuivingen doorgevoerd moeten worden vanwege professionalisering. Met dit onderzoek wil ik dan ook woorden geven aan datgene waar de vrijwilligers en medewerkers achter staan en onderzoeken in hoeverre dat overeen komt met wat de Hezenberg geformuleerd heeft als missie en visie.

1.2 Doelstellingen

Dit onderzoek wil bijdragen aan het gesprek over de identiteit van de retraite op de Hezenberg. Zoals ik hierboven de retraite al vergeleek met een nieuwe twijg aan een boom, zo wil ik onderzoeken waardoor deze twijg voeding krijgt en hoe deze ondersteund wordt door de rest van de boom. Ik wil de verschillen tussen die voeding en ondersteuning helder krijgen. Daarom is de doelstelling *in* het onderzoek: de uitgangspunten en identiteit van de retraite verhelderen voor de medewerkers (professionele krachten en vrijwilligers) van de Hezenberg. De doelstelling *van* het onderzoek: de identiteit van de retraite op de Hezenberg scherper te verwoorden om zo gasten maar ook vrijwilligers te kunnen aantrekken die zich kunnen conformeren aan deze identiteit. Dus eigenlijk een beweging maken van binnenuit naar buiten.

1.3 Hoofdvraag en deelvragen

De hoofdvraag, voortkomende uit de hierboven beschreven vragen over hoe de identiteit ervaren wordt, is: 'wat is het verschil tussen de formele en informele identiteit van de retraite

op de Hezenberg?’ Om dieper op het onderwerp in te gaan en om de begrippen af te bakenen die ik gebruik zal ik een theoretisch kader schetsen voor ‘retraite’ en ‘identiteit’.

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden heb ik onderzocht wat de Hezenberg voor centrum is en ben ik ingegaan op de geschiedenis. Verder moest ik de formele en informele identiteit van de retraite op de Hezenberg duidelijk krijgen. Zo kwam ik tot deze deelvragen:

- Wat is de Hezenberg voor centrum?
 - o Geschiedenis, geestelijke bronnen, inspiratie, wat biedt men aan?
 - o Waar komt het idee voor een apart retraitecentrum vandaan?
- Wat zegt de Hezenberg over de identiteit van de retraite op de Hezenberg (formeel)
 - o Wat verstaat de Hezenberg onder retraite?
 - o Hoe zijn de retraites op de Hezenberg georganiseerd?
- Wat zeggen medewerkers/vrijwilligers over de identiteit van de retraite op de Hezenberg (informeel)
 - o Hoe ervaren medewerkers wat de Hezenberg aanbiedt als retraite?
 - o Tegen welke problemen loopt de Hezenberg aan m.b.t. retraite activiteiten?
- Wat is het verschil tussen de formele en informele identiteit?

1.4 Onderzoekstype en -ontwerp

Ik loop sinds september 2012 stage op de Hezenberg. Ik maakte mee dat er door de retraitewerkgroep tegen dingen aangelopen werd rondom organisatie van de retraite. Dat heb ik het gehele jaar door proberen te beschrijven als een participierend, verkennend onderzoek, dit is dan ook terug te vinden in hoofdstuk vier. Dit onderzoek is een vergelijkend onderzoek. “Het doel van vergelijkend onderzoek is om de overeenkomsten en verschillen te onderzoeken tussen twee of meer praktijken of tussen theorie en praktijk” (van der Donk & van Lanen, 2012, p. 56). Het is de bedoeling om verheldering en richting te geven aan de identiteit van de retraite op de Hezenberg, zodat vrijwilligers en bezoekers weten wat ze kunnen verwachten en van waaruit gewerkt wordt. Ook ga ik dieper in op wat voor de medewerkers nu precies dat gevoel is dat ze ervaren als ze het landgoed van de Hezenberg op komen rijden. Na het theoretisch kader onderzoek ik de formele identiteit. Hiermee bedoel ik alles wat op papier staat, maar ook de (feitelijke) geschiedenis waaruit de retraite van de Hezenberg is voortgekomen. Dan volgen de semigestructureerde interviews met topiclijst om woorden te vinden voor de geleefde en beleefde situatie. Hiermee wil ik de ervaringen en woorden van een viertal medewerkers en vrijwilligers, werkzaam op verschillende terreinen, vastleggen door middel van interviews. Door conclusies te trekken uit de verschillende hoofdstukken heb ik een antwoord geformuleerd op de hoofdvraag.

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

Om te onderzoeken hoe iets in de praktijk wordt vormgegeven is het nodig de begrippen, die ik gebruik, in een theoretisch kader te zetten zodat duidelijk is waar we het over hebben en wat ik met de begrippen bedoel. In dit hoofdstuk wil ik woorden geven aan de uitkomsten van de literatuurstudie die ik gedaan heb rondom dit onderzoek naar de formele en geleefde identiteit. Hiervoor wil ik de begrippen “retraite” en “identiteit” nader onderzoeken. In 2.4 zal ik dan de uit de literatuur verkregen labels verwoorden waarmee ik aan de slag ben gegaan tijdens het onderzoek, zodat dit gedeelte van mijn literatuurstudie ook ingebed wordt in de rest van het onderzoek.

2.2 Retraite

re·traï·te [rətre:tə] (de; v(m); meervoud: *retraites*)

1 dagen van geestelijke afzondering: *in retraite gaan*⁴

Er bestaan tegenwoordig tal van gidsjes, brochures en websites die gaan over plekken waar je naartoe kunt gaan om je af te zonderen. Zoals de gids *100x abdijen, kloosters & bezinningscentra* van H. van Gils. Waarin honderd plekken beschreven worden “waar je terecht kunt voor een stilteverblijf of een bezinningsperiode” aldus de achterkant van de gids. In dit hoofdstuk wil ik eerst het begrip ‘retraite’ behandelen en daarna ook vanuit de literatuur en eerdere onderzoeken beschrijven wat mensen beweegt om op retraite te gaan.

2.2.1 Wat verstaan we onder Retraite

In *Retraite en dat soort dingen* van R. Altena (2007, p. 8-9) een onderzoek naar wat retraite is, omschrijft hij het begrip op de volgende manier:

Een retraite is:

- een weloverwogen handeling van een persoon waarin hij verwacht een ontmoeting met God te vinden
- een vorm van afzondering in tijd & ruimte & plaats & leefvorm van het dagelijkse leven; het is even ‘anders’ (woestijn & stilte)
- waarbij de aandacht wordt gevestigd op een specifieke levens- & geloofsvraag, thema en/of onderwerp
- met als doel op dat gebied ‘vooruitgang’ (bewustwording en verinnerlijking) te boeken

⁴ <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=retraite&lang=nn> d.d. 10.04.2013

- in ons geval op 'het brandpunt' van God, jezelf en de wereld = spiritualiteit (God zelf / 'het beste deel' / de omvorming); God vinden in alles; onvoorwaardelijke Liefde
- daarbij gebruik makend van veelal specifieke individuele en groepsgerichte werkvormen en/of methodiek zoals: vragen, reflectie, rituelen, groepsgesprekken, bezinningsmomenten, creatieve werkvormen en stiltes
- en soms een milde vorm van input in de vorm van een inleider, boek, thema of persoonlijke vraag
- en een vorm van begeleiding.

Hierbij valt mij op dat een retraite dus altijd de keus is van een bepaald persoon, zoekend naar een ontmoeting met God en een soort innerlijke vooruitgang. Deze ontmoeting vindt plaats buiten het dagelijks leven, maar kan individueel of in groepsverband gestalte krijgen. Veel van bovenstaande omschrijving vond ik terug in *Zelf zorgen voor je ziel* (Groot, K. de, Pieper, J., Putman, W., 2013, p. 9-10). Daarin wordt een omschrijving gegeven van een onderzoek naar de actualiteit van christelijke spirituele centra in een samenleving, waarin mensen er religieuze en spirituele ideeën en overtuigingen op na blijven houden.

Voor een retraite is dus een omgeving nodig die ervoor zorgt dat je even uit je dagelijks leven bent. Een plek waar weinig of geen afleiding is maar juist rust en stilte. De omgeving speelt een belangrijke rol. Ook dat wat er aangeboden wordt op de plek is van belang. Er moet ruimte zijn en misschien ook wel een aanzet gegeven worden om te reflecteren en te bezinnen.

2.2.2 Wat beweegt mensen om op retraite te gaan

H. Ransijn (2012) heeft een semiotisch onderzoek gedaan naar de motivatie van deelnemers aan activiteiten van bezinningscentra. Met bezinningscentra bedoelt ze "niet direct aan de officiële kerkelijke structuren verbonden instellingen die een divers aanbod verzorgen aan activiteiten op het gebied van spiritualiteit, bezinning en zingeving" (Ransijn, 2012, p. 6). Ze plaatst dat in het licht van de postmoderniteit waarin mensen zoeken naar verbinding en hun eigen identiteit. In haar conclusie beschrijft ze hoe mensen zoeken naar een oefenplaats en vrijplaats, weg van het dagelijks leven om te werken aan identiteitsvorming (p. 304). Juist in dit soort centra, omdat de eigen kerk niet meer voorgaat in, of voldoet aan de vorming die de mensen zoeken in stilte, het aanbod van persoonlijke begeleiding of meditatie. Ook in een onderzoek, onder 800 deelnemers, van K. de Groot, J. Pieper en W. Putman (2013) was de motivatie de "vergroting van zelfkennis en zelfontplooiing, geloofsverdieping en toenadering tot de ander" (p. 12). Ook dit onderzoek wordt eerst in het licht van de huidige samenleving gezet. De Groot (2013) beschrijft het einde van de 19^{de} eeuw als een zeer kerkelijk gerichte

samenleving waarna de belangstelling voor het godsdienstige afneemt binnen de kerk, terwijl “de belangstelling voor allerlei rituelen aanhoudt, en er ook volop geloofd wordt in wonderen en in een leven na en voor dit leven (...) Ook zonder kerken voelen mensen op zijn tijd wel de behoefte om stil te staan bij het leven en de dood, en de vragen die daarmee gepaard gaan” (p. 15-16). Beide onderzoeken geven aan dat mensen hun zoektocht niet binnen de eigen kerkgrenzen zoeken maar veelal (misschien juist wel) daarbuiten.⁵

2.3 Identiteit

Om een idee te krijgen wat er bedoeld wordt met identiteit moet het begrip ook in het licht van de huidige samenleving gezien worden. In de tijd van de verzuiling ontstonden veel organisaties met een bepaalde ‘kleur’. Mensen bleven binnen hun eigen zuil. “Het probleem van de tegenwoordige maatschappij is hoe en waar je mensen ontmoet die niet tot je eigen kring behoren. De opdracht voor maatschappelijke organisaties is dan er voor te zorgen dat mensen op elkaars weg geplaatst worden” (Groen, 2003, p. 49). Daarom heb ik een literatuurstudie gedaan naar de identiteitsvraag van organisaties in een postmoderne samenleving, 2.3.1 en specifiek binnen christelijke organisaties in 2.3.2. Juist ook omdat ik op zoek wil gaan naar de identiteit van een christelijke organisatie en de identiteitsvraag binnen organisaties vandaag de dag vaak hoog op de agenda staat.

Maar wat is nu eigenlijk identiteit? Tijdens de colleges ‘Identiteit in professionaliteit’, gegeven door E. Groen, werd er nog een invalshoek gegeven voor het begrip ‘identiteit’. Daaruit bleek dat er niet één duidelijke invulling is van het begrip. Tijdens de verlichting komt het denken over het zelf op, maar het begrip en het spreken over identiteit komt voort uit de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw. In het lesmateriaal van de eerste les staat (naar: Gergen, K.J., *An Invitation to Social Construction*, London, 2009 (tweede editie)) het volgende over het begrip identiteit:

“Gergen laat zien dat wij het product zijn van interactie. Het zelf bestaat alleen in relatie. Dat start met de geboorte, waarbij wij onze omgeving aantreffen. Daarin vinden we woorden waarmee we de wereld duiden. Overtuigingen die onze waardering sturen. Dat komt ook tot uiting in onze zelfrepresentatie. We presenteren ons aan het publiek op een bepaalde manier. We kleden ons zo in deze situatie. Dat betekent dat onze traditie een belangrijke bron van betekenisgeving is. Dat geldt ook voor onze relaties. Die geven betekenis en daarmee is ze altijd in beweging. Ze ontstaat in de dialoog. (...) Ze komt tot uiting in onze daden of praktijken. Dat

⁵ Dit is bijvoorbeeld terug te vinden op p. 39 van *Zelf zorgen voor je ziel*.

betekent ook dat we de identiteit van een organisatie kunnen afleiden van de praktijken en de relaties.”

Het woord ‘identiteit’ stamt, net als het woord ‘identiek’, af van ‘Idem’ dat ‘hetzelfde’ betekent.⁶ De identiteit van de een staat in verhouding met die van de ander, zo ook bij organisaties. Ze spiegelen zich als het ware aan dat waarmee ze zich wel of niet willen verhouden. Op die manier zou het woord ‘hetzelfde’ een logische plek krijgen binnen het begrip, want het stelt de vraag of iets wel hetzelfde is of niet. Dat komt naar buiten door de interactie en het in relatie staan met de ander zoals Gergen dat beschrijft. Uit het citaat van Gergen is ook op te maken dat de identiteit juist in daden en praktijken is af te leiden. Een organisatie kan een missie en visie op papier hebben staan (formeel) maar in de praktijk kan dat anders tot uiting komen (informeel).

2.3.1 Op zoek naar identiteit in een postmoderne samenleving

In deze postmoderne samenleving komt het gesprek rondom identiteit vaak naar boven. Een bedrijf of organisatie moet zich goed bewust zijn van eigen waarden om zich te onderscheiden op de markt omdat er zoveel aanbod is en mensen niet meer vanzelfsprekend bij de eigen kleur of groep ‘boodschappen’ doen (Hoogland 2003, p. 57). Het gesprek over identiteit is daarom vaak aan de orde binnen organisaties. Een moment van bezinning of overleg met het team of met de vrijwilligers om weer even op elkaar af te stemmen. Dat is ook goed want dat maakt dat een organisatie in beweging is en dat maakt groei mogelijk. Als een organisatie te veel bezig is met groeien en zich niet bezighoudt met haar geschiedenis, kan het zijn dat ze te ver af komt staan van haar oorspronkelijke motivatie om te doen wat ze doet. De postmoderne samenleving vraagt om een duidelijkere afbakening van wie je wilt zijn dan voorheen, dat geldt ook voor organisaties.

2.3.2 Identiteit van christelijke organisaties

Als een organisatie zich wil profileren als een christelijke organisatie dan houdt dat het een en ander in. Thijs Tromp (2003, p. 73) schrijft:

“de Christelijke traditie heeft een speciale relatie met de zorg. Zorg voor armen, zieken en uitgestorvenen maakt deel uit van het hart van de Christelijke overtuiging. Instellingen die zich sieren met het predikaat ‘Christelijk’ hebben een belofte waar te maken.”

⁶ naar: <http://www.allegrosite.be/artikels/HET%20VERHALENDE%20ZELF.pdf>, 30.05.2013

Ook onderscheidt hij twee soorten organisaties die willen werken vanuit een christelijke identiteit. Het type kokosnoot en het type pruim, ook wel een *boundery* of *centered organisation*. Een kokosnoot heeft een harde buitenkant, werknemers worden bij de poort als het ware geselecteerd en worden alleen toegelaten als ze in lijn staan met de visie en identiteit van de organisatie. Bij het tweede type heeft het een harde kern maar is het daar omheen zachter. De werknemers moeten wel uit de voeten kunnen met de identiteit van de organisatie maar hoeven er niet compleet achter te staan. In een christelijke organisatie waar christelijke waarden en normen in de visie en missie een duidelijke plaats innemen, is het belangrijk dat de werknemers daar achter staan. Als die niet meer gedragen worden door de medewerkers betekenen ze niet veel meer. Als de waarden en normen alleen nog maar woorden zijn, zonder achterliggende gedachte, kunnen ze ook niet meer uitgedragen worden door de medewerkers en kan het woordje christelijk niet veel meer toevoegen aan een organisatie.

2.4 Labels

Naar aanleiding van het bovenstaande kom ik tot de volgende labels die ik zal gebruiken bij het onderzoek naar de formele en informele identiteit. Hier wil ik toelichten wat ik met de labels bedoel. De dikgedrukte woorden vormen allemaal labels maar komen voort of horen bij de twee begrippen die ik in dit hoofdstuk nader heb beschreven.

Identiteit: wat wordt er over identiteit, visie en missie geschreven en gesproken, hoe krijgt dat op de Hezenberg vorm? Wat is de **kernactiviteit** of *core business* van de Hezenberg? Ook wil ik de **organisatie** bekijken, of het een kokosnoot of pruim type is en hoe activiteiten vanuit de Hezenberg vorm gegeven worden en in hoeverre de Hezenberg daarin een lijn trekt of het over laat aan de werkers. Hoe is de identiteit van de Hezenberg terug te vinden in het beleid en in de **selectie** van nieuwe **medewerkers** en vrijwilligers. Dat slaat ook weer op de kokosnoot of de pruim. Want in de organisatiestructuur is vaak ook veel over de identiteit van een organisatie terug te vinden. Daarom wil ik ook kijken naar de mate waarin de Hezenberg en haar medewerkers **deel van het geheel** zijn, ook omdat dat iets zegt over de manier waarop de Hezenberg zich verhoudt tot anderen. Zowel de manier waarop de Hezenberg onderdeel is van de omgeving, als de manier waarop de medewerkers deel zijn van het grotere geheel van de Hezenberg. De mate van betrokkenheid, van hoe een medewerker zich deel van een groter geheel voelt, zegt ook iets over de **werkomgeving** en het **mensbeeld** dat er op de Hezenberg gehanteerd wordt. Ook kan de **geschiedenis** van een organisatie doorspelen in de identiteit van vandaag. De intentie waarmee de organisatie ooit begonnen is, veranderingen van idealen, missie en visie maar ook het imago.

Retraite: wat wordt er over retraites geschreven en gesproken, wat is een retraite volgens de Hezenberg en haar medewerkers en hoe wordt dat op de Hezenberg vorm gegeven? Wat zijn **kernwoorden** die de retraite (maar ook de identiteit) omschrijven? Hoe komen woorden als 'tijd, ruimte, plaats, leefvorm, bezinningsmomenten, creatieve werkvormen en stiltes' terug in de retraite op de Hezenberg en welke invloed heeft de **omgeving** van het **landgoed** daarop.



foto 5: het koetshuis waar de herstelgasten hun woonkamer hebben.
Bron: Hezenberg



foto 4: De Kapel. Bron: Hezenberg



foto 6: Landhuis de Hezenberg, bron: Hezenberg

3. Formele identiteit

3.1 Inleiding

In hoofdstuk 2.3, over identiteit, hebben we kunnen lezen dat een identiteit altijd iets is dat van binnen naar buiten werkt en andersom. Dat wat een organisatie binnenin besluit heeft uitwerking en gevolgen naar buiten toe. Die uitwerking kan gaan afwijken van het besluit of de oorspronkelijke gedachte. Vandaar dat we in dit hoofdstuk de formele identiteit van de retraite op de Hezenberg gaan bekijken. Daarvoor behandel ik eerst de geschiedenis, de wortels van de organisatie waaruit de Hezenberg is voortgekomen. Daarna wil ik het 'nu' behandelen, hoe de organisatie zich profileert naar de buitenwereld en welke doelstellingen men hanteert om de missie vorm te geven. Maar ook wat er specifiek over de retraite beschreven staat op de website en folders. Daarna wil ik in dit hoofdstuk aandacht geven aan de plannen en verwachtingen van de Hezenberg voor de toekomst van de retraite. Hiervoor maak ik ook gebruik van dat wat er op schrift gesteld is in notulen, folders en visieplannen door de medewerkers en vrijwilligers. In de conclusies vat ik, aan de hand van de labels, samen wat de Hezenberg als formele identiteit heeft.

3.2 Door de geschiedenis

Een organisatie komt altijd voort uit een idee of filosofie daar wil ik in dit hoofdstuk kort op ingaan. Het pastoraal centrum de Hezenberg heeft haar wortels liggen in de Möttlinger beweging, een evangelische beweging in gang gezet door Ds. Johann Christoph Blumhardt. In Nederland werd dit werk doorgezet door Ds. A.W. Plug en werd het landgoed de Hezenberg gevonden als geschikte plek voor een pastoraal centrum.

3.2.1 Möttlingen; Johann Christoph Blumhardt



foto 7: J.C. Blumhardt

Johann Christoph Blumhardt leefde van 1805 tot 1880.⁷ Na zijn theologiestudie in Tübingen werd hij op 33-jarige leeftijd predikant in Möttlingen, Zuid Duitsland. Het stadje met haar 535 inwoners was op het gebied van geloven in slaap gevallen. Het Verlichtingsdenken was doorgedrongen en mensen keerden de kerk de rug toe. De mensen die nog wel vasthielden aan het geloof trokken naar de zwaardere of fanatiekere kant van het christendom. Blumhardt begon daar met zijn

⁷ a.d.h.v. <http://www.watchman-nee.nl/blumhardt.htm> 10.04.2013 en Meiling, L., De Hezenberg: Jezus is Overwinnaar!?, een pastoraal-psychologisch onderzoek naar het referentiekader van De Hezenberg te Hattem, 2000.

foto 7: <http://www.watchman-nee.nl/plaatjes/blumhardt.jpg>, d.d. 12.04.2013

prediking van het “bevrijdende evangelie van Jezus Christus” (Meiling, 2000, p. 33).⁸ Hij geloofde dat het evangelie mensen van binnenuit kon veranderen als ze zich zouden verzoenen met Christus, want dan ontstaat er ruimte voor genezing. Blumhardt is voornamelijk bekend geworden door de genezing van Gottliebin Dittus, een meisje bezeten door demonen. Door die genezing kwam er een stroom van mensen naar Möttlingen, lichamelijk of geestelijk ziek, om genezing te ontvangen. Door handoplegging en vergeving van zonden werden mensen gezond. Het ging voor Blumhardt niet om de lichamelijke genezing, het ging hem om Jezus die met ontferming naar de mensen omkijkt en de schuld (alles wat tussen God en mens in staat) op zich genomen heeft waardoor de genezing mogelijk is. Dat was een geheel nieuwe kijk binnen de kerkelijke en theologische praxis van de 19^{de} eeuw. Er ontstond daardoor veel weerstand vanuit de kerk, de *Oberkirchenbehörde*, tegen Blumhardt en hij mocht geen handopleggingen meer uitvoeren. Blumhardt gehoorzaamde maar toch genazen de mensen die naar de kerk kwamen, ook zonder zijn handoplegging.

Vanuit de pastorie in Möttlingen trok Blumhardt naar Bad Boll om daar een geestelijke gemeenschap te beginnen wat de grondstructuur zou worden van centra voor gebed en genezing. De dagen begonnen met een ochtendgebed, er waren momenten waarop Blumhardt preekte, spreekuren met pastorale groeps gesprekken en individuele gesprekken. Tot het overlijden van Blumhardts zoon, Christoph Blumhardt (1842 tot 1919) in 1919 is Bad Boll een bloeiend centrum geweest maar door grote financiële problemen en weinig gasten was er na de Tweede Wereldoorlog niet veel meer van het centrum over terwijl het in Möttlingen door ging.

3.2.2 W.A. Plug

In 1933 trok ds. W.A. Plug (1900 tot 1974) naar Möttlingen, hij was hij vastgelopen in zijn leven en als predikant in Cocksdoorp en Bredevoort. In Möttlingen ging hij naar de “Reddingsark”, een centrum in 1909 opgericht door een lekenpastor die ‘Vader Stanger’ genoemd werd. Vader Stanger was zelf een lange weg gegaan van alcoholist naar het geloof; waar hij ook handen en voeten aan wilde geven door anderen te helpen. In de regels van de Reddingsark staat het omschreven als “niet alleen een herstellingsoord, maar een hogeschool Gods, waar men nederigheid leert” (Meiling, 2000, p. 41). Het ging er in de eerste plaats om dat de ziel genezen zou worden en dat de gast die verlossing zou ervaren en van daaruit verder kon genezen. Daar ervoer Plug een geestelijke doorbraak. Hij was

⁸ Die prediking wordt daar als volgt beschreven (p. 33): “Christus, die met ontferming over Zijn kudde is bewogen, vergeeft alle schuld aan wie schuld bekennen, en heel hun leven. Jezus geeft ook de kracht voor een vernieuwd leven. Mensen hoeven niet in hun ellende te blijven steken, maar mogen in de kracht van Christus en zijn Geest tot een nieuw leven komen. En in die concrete werkelijkheid van het menselijk bestaan zien we zo tekenen van het Koninkrijk Gods dat doorbreekt.”

“vooral getroffen door de geest van eenvoud en liefde, de volharing in het gebed, de kinderlijke onbezorgdheid in alles, het rotsvast vertrouwen dat God zijn woord gestand doet” (Meiling, 2000, p. 43). Terug in Nederland begon hij in de pastorie van Bredevoort dezelfde praktijk uit te voeren, mensen kwamen op spreekuur en wilden gast worden. “De toeloop was zo groot, dat Plug en zijn vrouw samen met een aantal geestverwanten na de oorlog besloten een plek te zoeken waar het pastorale werk op grotere schaal kon worden voortgezet.”⁹ Voor Plug was het heel belangrijk om in de samenleving te staan en niet als een sekte achter gesloten deuren te leven. Daarom moedigde hij de gasten aan om op zondagen naar de eigen kerk te gaan en daar ook actief te zijn. Er werd een plek gevonden in Hattem en op drie november 1946 werd Plug door de Hervormde Kerk van Hattem bevestigd als “predikant voor buitengewone werkzaamheden vanwege de synode van de Nederlandse Hervormde Kerk” (Meiling, 2000, p. 44).

3.2.3 De Hezenberg

In de uiterwaarden van de IJssel, op een natuurlijke zandrug werd in 1851 door de familie Daendels een landhuis gebouwd. Door een verbintenis met een Duitse familie was het huis en landgoed al voor de Tweede Wereldoorlog in Duitse handen. Daardoor kwam na de oorlog het huis in handen van de Nederlandse staat en was het onbewoond. Op dezelfde dag waarop Plug werd bevestigd als predikant richtte hij met een paar aanhangers stichting de Hezenberg op



foto 8: oude ansichtkaart met foto van het landhuis

waarmee ze het landgoed konden kopen. Met de Reddingsark van Möttlingen als uitgangspunt werd op de Hezenberg een plaats gecreëerd waar mensen terecht kunnen als ze in hun leven zijn vastgelopen. Het pastorale werk werd uitgevoerd door predikanten en pastorale vrijwilligers. W. Krijgers Janzen was een van de eerste mensen die op de Hezenberg ging werken. Hij beschrijft in een jubileumbundel¹⁰ hoe die eerste jaren vorm gegeven werden: “van binnen naar buiten toe” (p. 5). Alles stond in dienst van de genezing van de gast, de “‘Andachten’, maaltijden, zangintermezzo’s, corvee en huishoudelijke omgang” (p. 5). Door de jaren heen groeide de Hezenberg en door veranderingen in de organisatie en vraag naar verzorging kwamen er meer professionals uit de hulpverlening bij. Zonder de christelijke achtergrond in de steek te laten werd het meer en meer een plek voor

⁹ <http://www.hezenberg.nl/hezenberg/?pagina=14&page=Historie.html> d.d. 11.04.2013

foto 8: http://verzamelen.marktplaza.nl/ansichtkaarten_nl/Hattem-De-Hezenberg-Hoofdingang-11601184.htm d.d. 12.04.2013

¹⁰ Krijgers Janzen, W., ‘Hoe het begon’ in: Pastoraat als hulpverlening in ontwikkeling, z.j., p.4-6.

therapie dan van pastoraat en kreeg het in 2011 de status van een 'zelfstandig behandelcentrum in de GGZ (geestelijke gezondheidszorg).¹¹

3.3 Op papier

Hoe een organisatie zich naar buiten toe profileert zegt iets over de identiteit, hoe men voor de dag willen komen. In dit hoofdstuk wil ik beschrijven hoe men de retraite van de Hezenberg onder woorden brengt.

'Bezinnen, groeien, helen,' dat zijn de drie kernwoorden die overal terugkomen op de folders en op de website. Maar hoe worden die woorden gestalte gegeven? In dit hoofdstuk behandel ik de folders¹² en de website: 3.3.1 "Landgoed Hezenberg doet je goed", 3.3.2 "Retraite op de Hezenberg oase van rust en ruimte", 3.3.3 "Gasteninformatie retraite" en 3.3.4 Website www.hezenberg.nl.

Veel zal ik letterlijk overnemen uit dat wat er beschreven staat om een zo duidelijk mogelijk beeld te scheppen van dat wat de Hezenberg wil zijn. Om het geheel wat overzichtelijk te houden geef ik de letterlijk overgenomen stukken tekst weer in paarse tabellen. Tijdens het uitwerken had ik steeds de labels in gedachten en vormen die ook de bril waarmee ik naar de teksten kijk.

3.3.1 Landgoed Hezenberg doet je goed

(...) een plek waar je op adem komt en de hectiek van alledag achter je kunt laten. Waar je bouwt aan jezelf, je werk of relatie. Waar je een welkome gast bent. (...) Een uitgelezen oord voor bezinning, geestelijke groei of heelwording. (...) Mensen die verlangen naar bezinning en verdieping. (...) Retraitegasten maken gebruik van een eigen zit- en eetkamer. U bent van harte welkom bij de liturgische momenten in onze kapel. (...) Retraites kunnen zowel individueel als in groepsverband worden doorgebracht. De individuele retraites vult men in naar eigen inzicht, bijvoorbeeld met wandelen en lezen. De groepsretraites vinden plaats rond een thema. Er is een begeleider aanwezig die de gesprekken leidt en werkvormen aanreikt.

Hierin wordt de Hezenberg als een rustige plek neergezet waar iedereen welkom is. Een plek voor bezinning, geestelijke groei, heelwording, verdieping. Als individu moet je dat zelf verzorgen, er is buiten de gebeden geen programma dat helpt bij die bezinning (je kunt gaan

¹¹ <http://www.hezenberg.nl/hezenberg/?pagina=14&page=Historie.html> d.d. 11.04.2013

¹² zie voor de folders "landgoed Hezenberg doet je goed" en "retraite op de Hezenberg oase van rust en ruimte" de bijlagen.

wandelen of lezen). Een retraite kan ook in groepsverband worden doorgebracht, dan is er een begeleider voor gesprekken en werkvormen. Op dit moment worden die bezinningsactiviteiten bedacht, maar pas komend schooljaar zal daarmee begonnen worden. Wel is het al voorgekomen dat een groep zich aanmeldt en een eigen programma bedacht. Er wordt in deze folder niet gesproken over de aanwezigheid van gastheren of gastvrouwen. Terwijl de gastheren en gastvrouwen zorgdragen voor de gasten; het klaarzetten van de maaltijden, opruimen, afwassen, thee en koffie zetten, het avondgebed leiden en ze zijn het eerste aanspreekpunt voor de gasten.

3.3.2 Retraite op de Hezenberg oase van rust en ruimte

(...) waar reeds velen geestelijke groei, medemenselijkheid, spiritualiteit en solidariteit met Gods schepping ervoeren (...) even pauzeren, op adem komen. (...) Vanuit een christelijke inspiratie bieden wij u een gastvrij huis, waar de tijd langzamer gaat. Een plek van aandacht. (...) Een retraite geeft u de gelegenheid naar antwoorden te zoeken. Zo'n periode van welbewuste afzondering is bedoeld voor bezinning en inspiratie. In de christelijke traditie waren er altijd al mensen die zich terugtrokken op plaatsen die uitnodigden tot een innerlijk gesprek. Zij ervoeren dit als een ontmoeting met zichzelf, met anderen en met God. De Hezenberg is al decennia lang een plak waar dat gesprek op gang komt. (...) Deze retraites kunnen zowel individueel als in groepsverband worden doorgebracht. Individuele retraites worden naar eigen inzicht ingevuld, bijvoorbeeld met wandelen en lezen. Groepsretraites vinden plaats rond een thema. (...) De retraitegast kan een beroep doen op het team van gastheren/-vrouwen.

De woorden: 'geestelijke groei', 'medemenselijkheid', 'spiritualiteit' en 'solidariteit met Gods schepping', zeggen iets over de aard van deze plek maar niet waardoor dat komt. Christelijke inspiratie schept ook een specifiekere religieuze verwachting. De woorden "Geeft u de gelegenheid" laten zien dat er een plek is vóór, maar geen begeleiding is bij het zoeken naar antwoorden. Het 'gesprek' dat later genoemd wordt is dan ook een gesprek met jezelf, met God. Over gastheren/-vrouwen wordt weer niet veel gesproken, alleen dat er een beroep op gedaan kan worden.

3.3.3 Gasteninformatie retraite

U bent hier gekomen voor een retraite. Een aantal dagen die u vrij hebt gemaakt voor uzelf en waarin u zichzelf letterlijk en figuurlijk ruimte gunt om wat tot rust te komen. Doormiddel van deze retraite begeeft u zich in een eeuwenoude traditie van verstillings- en bezielingspraktijken.

meditatie en herijking. De prachtige omgeving, de rust en ruimte van ons landgoed en ook het vaste ritme van de kapelmomenten kunnen u daarbij helpen. (...) waar mensen 24 uur per dag, 7 dagen per week bij elkaar zijn, gebeurt zoveel dat niet alles zwart op wit is vast te leggen. (...) Zij [HW: de herstelgasten] zijn hier met een nogal verschillende doelstelling, vandaar dat wij deze beide gastengroepen zoveel mogelijk hun eigen ruimtes gunnen. (...) Eén van de karakteristieken van de Hezenberg is dat je er zo uitstekend tot rust kunt komen. (...) Een koelkast voor gastengebruik staat in het Koetshuis in het keukentje bij de Oase.

Dit stukje gaat uit van het individu. Duidelijk wordt wat bijdraagt aan de retraite: de omgeving, rust en ruimte van het landgoed etc. Ook komt hier de verwachting naar boven dat de retraitegast niet alleen is, het gebouw met andere groepen mensen delen moet. Als retraitegast heeft men toegang tot een keukentje waar ook een koelkast staat. Dit lijkt er op dat er de mogelijkheid is om zelf voor eigen eten en drinken te zorgen. Dit ook omdat bijvoorbeeld de rol van de gastvrouw/heer niet duidelijk wordt in deze folders.

3.3.4 Website www.hezenberg.nl

Op de website van de Hezenberg is onder het kopje 'over ons' de visie¹³ terug te vinden.

Aandacht. Stilte. Ruimte.
Een plek waar je tot rust komt. Tot jezelf komt.
En misschien ook wel tot God.
Of, als dat woord je wat te heftig is:
waar je tot het geheim van je leven komt.
Een plek waar je
gaandeweg kunt ontdekken
dat je jezelf niet hoeft uit te vinden,
maar dat je allang uitgevonden bent.
Jij, mens met een naam,
uniek en onvervangbaar,
eeuwig in de aandacht van de Eeuwige.
Gerrit Heuver, directeur

Duidelijk aanwezig in dit stukje tekst is 'jij', de unieke mens. 'Jij' staat in het centrum. Daarbij komt de Eeuwige of God, zelfs als dat woord 'te heftig' is voor de mens.

¹³ <http://www.hezenberg.nl/hezenberg/?pagina=13&page=Visie.html> d.d. 03.01.2013

Vlak bij Zwolle, net over de IJssel, ligt landgoed de Hezenberg. Aan de rand van de Veluwe. Een prachtig stukje natuur, stilte, vogels, eekhoortjes. (...) Bezinnen, groeien, helen: dat zijn de kernwoorden waarmee we ons werk typeren. Wij geloven. (...) Wij proberen daarmee geen zending te bedrijven, maar we steken het ook niet onder stoelen of banken, want het draagt ons. Wij geloven dat we er als mensen niet zomaar zijn, als toevallige voortbrengsels van het lot, maar dat we bedoeld zijn. Geroepen, als het ware. Door God.

Ieder mens op haar of zijn eigen unieke manier. En dat onze roeping er in bestaat die uniciteit tevoorschijn te brengen, te vervolmaken. Ik op mijn manier, u op de uwe. (...) En allemaal betrokken op hetzelfde doel: een plek creëren waar mensen zich gastvrij ontvangen weten, waar ze zich veilig genoeg voelen om een proces van bezinning en verandering in te gaan, waar ze bij name gekend worden ook al voelen ze soms als een kat in een vreemd pakhuis.

Onder het poëtische stukje wordt eerst gesproken over de omgeving en de natuur. Daarna komen de kernwoorden en de christelijke identiteit. Ook wordt er hier aandacht gegeven aan het mensbeeld en de manier waarop de medewerkers van de Hezenberg betrokken zijn met eenzelfde doel.

Over de retraite staat er op een ander gedeelte van de website het volgende te geschreven:

Wat is een retraite¹⁴

Midden in het dagelijkse leven met al zijn vreugde en kansen, zorgen en zaken, kun je een verlangen ervaren op zoek te gaan naar dat wat wezenlijk voor je is. Misschien heb je zelfs wel een vraag: Welke keuze moet ik maken? Wat past er echt bij mij? Wat is mijn weg? Een retraite kan in zo'n geval helpend zijn. Een retraite kun je omschrijven als een periode van welbewuste afzondering, bedoeld voor bezinning en inspiratie.

In de christelijke traditie zijn er altijd mensen geweest die door verlangen gedreven zich terugtrokken op plaatsen die uitnodigden tot een innerlijk gesprek. Zij ervoeren dit gesprek als een ontmoeting met zichzelf, met anderen en met God. Ook andere religieuze tradities kennen vormen van afzondering waarin mensen zoeken naar zin en bezieling.

Ook in onze huidige samenleving verblijven mensen graag op plaatsen waar zij in gesprek kunnen raken over hun diepste verlangens, over wat zij als waardevol willen behoeden en

¹⁴ <http://www.hezenberg.nl/hezenberg/index.php?pagina=2000> d.d. 03.01.2013

bewaren en over hun geestelijke weg. De Hezenberg blijkt door haar ligging tussen rivier en bos al decennia lang een plek te zijn waar dat gesprek op gang komt. Langs stromend water worden mensen zich bewust van de bronnen die in hen zelf willen gaan stromen. Onder oude bomen ervaren zij een diepe verbondenheid met al wat leeft.

De Hezenberg wil mensen die naar bezinning en verdieping verlangen gelegenheid bieden enige tijd als retraitegast op het landgoed te verblijven. Deze retraites kunnen zowel individueel als in groepsverband worden doorgebracht. De individuele retraites kunnen naar eigen inzicht worden ingevuld, bijvoorbeeld met wandelen en lezen. De groepsretraites vinden plaats rond een thema. Er is een begeleider aanwezig die de gesprekken leidt en werkvormen aanreikt. Alle retraitegasten worden uitgenodigd deel te nemen aan het ochtend- en avondgebed in de kapel.

Hierin wordt uitgelegd wat een retraite is en wat voor mogelijkheden er daarvoor op de Hezenberg zijn. Veelal hetzelfde als wat er in de folders ook beschreven staat. Door op retraite te gaan neemt men afstand en tijd om over het dagelijks leven na te denken, men doet dit veelal op een plek buiten de samenleving. In dit stukje ligt er een grote nadruk op de christelijke traditie en de gewoonte binnen die traditie om een tijdje in afzondering te leven en na te denken over levensvragen. Daarna verschuift de aandacht naar de omgeving van de Hezenberg, dat het een uitgelezen plek is om tot rust te komen. De gastheren en gastvrouwen worden niet genoemd, wel een begeleider die aanwezig is bij de groepsretraites.

3.4 Conclusies

Alles wat de Hezenberg op papier heeft staan over de identiteit noem ik de formele identiteit. Door de labels, beschreven in hoofdstuk 2.4, toe te passen op het geschreven materiaal, wil ik nu conclusies trekken over de formele identiteit van de Hezenberg. Hiervoor herhaal ik en vat ik woorden samen van wat hierboven al beschreven staat. De samenvatting die hieronder staat is afkomstig van de labeling en terug te vinden in het totaaloverzicht van de labeling in het werkboek, bijlage 5.

Over de identiteit van de Hezenberg. Vanuit Möttlingen kwam het geloof dat het evangelie mensen van binnenuit kon veranderen als ze zich zouden verzoenen met Christus, want dan ontstaat er ruimte voor genezing. Het ging Blumhardt niet om de lichamelijke genezing; het ging hem om Jezus die met ontferming naar de mensen omkijkt en de schuld op zich genomen heeft waardoor de genezing mogelijk is. Daarom werd er een plek gezocht en

gecreëerd waar men, vanuit een christelijke achtergrond en visie, op adem komt en de hectiek van alledag achter zich kan laten.

Over de identiteit van de retraite. De Hezenberg is al decennia lang een plek waar het gesprek over de diepste menselijke verlangens op gang komt. Wat mensen als waardevol willen behoeden en bewaren en het gesprek over hun geestelijke weg. Een eeuwenoude traditie van verstillings- en bezielingspraktijken, van meditatie en herijking. Vanuit een christelijke inspiratie wordt er een gastvrij huis geboden, waar de tijd langzamer gaat. Een plek van aandacht vanuit de christelijke traditie. Retraites kunnen zowel individueel als in groepsverband worden doorgebracht. De individuele retraites vult men in naar eigen inzicht, bijvoorbeeld met wandelen en lezen. De groepsretraites vinden plaats rond een thema. Er is een begeleider aanwezig die de gesprekken leidt en werkvormen aanreikt.

Retraite. Een retraite geeft de gelegenheid naar antwoorden te zoeken. Zo'n periode van welbewuste afzondering is bedoeld voor bezinning en inspiratie. In de christelijke traditie waren er altijd al mensen die zich terugtrokken op plaatsen die uitnodigden tot een innerlijk gesprek. Zij ervoeren dit als een ontmoeting met zichzelf, met anderen en met God.

Geschiedenis. Blumhardt is voornamelijk bekend geworden door de genezing van Gottliebin Dittus, een meisje bezeten door demonen. Door die genezing kwam er een stroom van mensen naar Möttlingen, lichamelijk of geestelijk ziek, om genezing te ontvangen. Door handoplegging en vergeving van zonden werden mensen gezond. Vader Stanger zette het werk door in de Reddingsark in Möttlingen waar hij handen en voeten aan het geloof wilde geven.

Organisatie. De dagen begonnen altijd al met een ochtendgebed, er waren spreekuren met pastorale groeps gesprekken en individuele gesprekken. Nu is er voor de retraite een dagindeling met maaltijden en kapelmomenten, ochtend- en avondgebed. Verder moet de retraitegast het zelf kunnen invullen en vormgeven. Er is een gastheer/vrouw aanwezig maar zijn rol wordt niet heel duidelijk uitgelegd.

Selectie medewerkers. Eerder werkten er predikanten en pastorale vrijwilligers maar door de professionalisering komen er steeds meer professionele hulpverleners bij zoals psychologen, therapeuten en sociaal werkers.

Deel van het geheel, Hezenberg. Voor Ds. Plug was het heel belangrijk om in de samenleving te staan en niet als een sekte achter gesloten deuren te leven. Dus wederzijdse betrokkenheid met de kerken in de omgeving was altijd erg belangrijk.

Omgeving. De prachtige omgeving, de rust en ruimte van het landgoed kunnen helpen bij de bezinning. Er wordt heel veel aandacht besteed aan de omgeving van het landgoed.

Werkomgeving. Alles stond in dienst van de genezing van de gast, de 'Andachten', maaltijden, zangintermezzo's, corvee en huishoudelijke omgang. Het 'helen' is nog steeds een belangrijk aandachtspunt maar het dagelijks leven is op een andere manier ingedeeld met therapieën en gesprekken, de kapelmomenten zijn vrijblijvend en daarmee wat naar de achtergrond verplaatst.

Kernwoorden. Kernwoorden uit bovenstaande literatuur zijn: gebed en genezing, meer en meer een plek voor therapie dan van pastoraat, bezinnen, groeien, helen, verdieping, geestelijke groei, medemenselijkheid, spiritualiteit en solidariteit met Gods schepping, aandacht, stilte en ruimte.

Kernactiviteit. Het ging voor Blumhardt niet om de lichamelijke genezing, het ging hem om Jezus die met ontferming naar de mensen omkijkt en de schuld op zich genomen heeft waardoor de genezing mogelijk is. Het ging er in de eerste plaats om dat de ziel genezen zou worden en dat de gast die verlossing zou ervaren en van daaruit verder kon genezen.

Mensbeeld. Medemenselijkheid staat hoog in het vaandel. De retraitegasten worden erg als individu gezien die het zelf moet zien te redden tijdens dagen van retraite.

Problemen. "waar mensen 24 uur per dag, 7 dagen per week bij elkaar zijn, gebeurt zoveel dat niet alles zwart op wit is vast te leggen," staat er in het Gasteninformatie boekje. Verder wordt er niet over problemen gesproken.

Verlangen. Als retraitecentrum hoopt de Hezenberg dienstbaar te zijn aan de verlangende zoektocht van mensen naar zin en inspiratie, opdat zij, na hun verblijf op het landgoed, hun plaats in het leven met een verdiepte bezieling weer in zullen nemen.

4. Participerende observatie

Voordat we naar de informele praktijk gaan kijken vind ik het van belang om mijn eigen praktijkervaringen te vermelden. "Wanneer je gedrag wilt bestuderen, geniet observatie de voorkeur: het is een directe methode van dataverzameling die wordt gebruikt in de natuurlijk context" (Baarda, 2009, p. 267). Voor het onderzoek naar de informele identiteit is het dus ook goed om er een observatie aan toe te voegen. Op die manier verwerf ik inzichten over de praktijk die door interviews alleen misschien niet aan het licht komen. Door mijn betrokkenheid bij mijn stageplek gedurende dit jaar werd mijn blik al snel ingekleurd. Omdat ik wel vermoedde dat dat zou gebeuren, schreef ik vrij aan het begin van mijn stageperiode een observatie. Dit deed ik nadat ik drie dagen had doorgebracht als retraitegast op de Hezenberg. In dit hoofdstuk beschrijf ik mijn ervaringen en wat mijn gedachten daarover zijn. Vandaar ook deze inleiding om dat gevaar voor te zijn. Ik werk soms een voorbeeld uit om de achterliggende gedachte duidelijk te maken. Hiermee probeer ik te zeggen dat er niet al te veel waarde gehecht moet worden aan het voorbeeld, maar juist met hetgeen waar het voorbeeld voor staat.

Wat waren dan mijn vooringenomenheden? In mijn beleving is een retraite een moment van rust, stilte, bezinning, gebed, een vast ritme, teruggetrokken vanuit het dagelijks leven. Retraite kan in een groep, met gelijkgestemden, of alleen.

Hoe zit de retraite van de Hezenberg in elkaar? Het ligt op een mooie, landelijke omgeving, weg van het dagelijks leven. Er is een vast ritme van gebeden en maaltijden. Verder is er niets en hoeft de gast ook niets. Er wordt niets van je verwacht. Als gast wordt er voor je gezorgd door een gastheer/vrouw. Dat is een vrijwilliger die voor een week of weekend de taak op zich neemt om zorg te dragen voor de gasten, hierbij hoort ook het voorgaan tijdens het avondgebed. Als retraitegast maak je gebruik van een woonkamer/eetkamer die alleen voor de retraitegasten is. De gang deel je met alle andere gebruikers van het pand.

Wat kwam ik tegen tijdens mijn 'drie dagen en twee nachten'? Laat ik een aantal punten/onderwerpen noemen om die vervolgens langs te gaan:

- 4.1 Gastheer/vrouw
- 4.2 Gebeden
- 4.3 Gemeenschappelijke ruimte
- 4.4 Retraitegasten

4.1 Gastheer/vrouw

Het maakt enorm uit wat voor persoonlijkheid de gastheer/vrouw heeft. De gastheer die voor mij zorgde had geen vanzelfsprekende 'zorgen voor' attitude. Daar bedoel ik mee dat hij uit zichzelf niet de kleine dingetjes zag. Voorbeeld: Gast X heeft graag een servetje bij de maaltijden, dat heeft ze de vorige maaltijden ook al aangegeven maar Gastheer Y vergeet dit steeds te doen waardoor Gast X weer moet aangeven dat ze een servetje wil. Het gaat echt om de kleine dingen in het zorgen voor. Iets om een gebruikt theezakje in te doen, op tijd de tafel dekken zodat de gasten daar geen last van hebben en moeten wachten. Dat soort dingen. Het brengt onrust met zich mee en een soort gevoel van 'knulligheid' of misschien een beter woord: het voelt onprofessioneel. Ook bij het voorgaan in de gebeden merk je al snel of de gastheer thuis is in het avondgebed of geen idee heeft wat hij aan het doen is. Het ochtendgebed kent een langere traditie dan het avondgebed. Vreemd vond ik het dan ook dat de gastheer niet bij het ochtendgebed kwam om inspiratie op te doen voor het avondgebed.

Blijkbaar is de gastheer verteld dat je als gastheer je afzijdig moet houden van de gasten. Als je merkt dat ze er behoefte aan hebben, kun je best met ze praten tijdens de maaltijden. Je moet als het ware aanvoelen of de gast de maaltijd in stilte wil doorbrengen of gezellig wil kletsen. Dat is best lastig voor een gastheer, zeker als er verschillende gasten zijn waar de één wel wil kletsen en de ander liever wat terughoudender is. Hoe kom je er achter wat de gast wel of niet wil? Als je maar met zijn tweeën bent kan het ook heel geforceerd voelen om in stilte aan tafel te zitten tijdens de maaltijd of 's avonds bij de koffie.

4.2 Gebeden

Zoals ik al noemde kent het ochtendgebed een langere traditie. De gastvrouwen die daar voorgaan zijn vertrouwd met de gang van zaken. Ik kreeg tijdens mijn retraite het gevoel dat de gastheer het avondgebed zag als een 'verplicht nummer'. Voor mij ging dat ten koste van het gevoel dat er een avondgebed werd gehouden. De gastheer kende de liederen niet die als voorbeeld stonden afgedrukt in het boekje voor de avondgebeden. Hij had andere liederen gekozen wat tot verwarring leidde bij de aanwezige gasten: dat wat ze voor zich hadden werd opeens niet gezongen.

Voor een gastheer/vrouw die nog niet zo thuis is in de gebeden, zoals die op de Hezenberg uitgevoerd worden, is dat avondgebedenboek heel erg handig als voorbeeld en als leidraad voor het gebed. Ik zie het als een boek met regieaanwijzingen, op die manier zou alleen de gastheer/vrouw dat boek moeten hebben. De gasten zouden een zelfde soort papiertje kunnen krijgen zoals bij het ochtendgebed, waarop alleen de volgorde van het gebed staat aangegeven. Dus wanneer er een lied wordt gezongen staat in het boek van de

gastheer/vrouw een voorbeeld lied “die past bij vandaag, dus zou je kunnen zingen, daar heb je wat aan” en de gasten weten alleen dat er een lied gezongen gaat worden.

4.3 Gemeenschappelijke ruimte

De gastheer noemde meerdere malen hoe vervelend hij het vond om door de eetzaal van de herstelgasten te gaan om in de keuken het eten op te halen. Hij had het gevoel dat de gastvrouwen daar zijn aanwezigheid niet op prijs stelden. Je deelt met meerdere groepen hetzelfde gebouw. Aangezien alle kamerdeuren drangers hebben is het geluid van dichtvallende deuren vaak te horen. De herstelgasten hebben een programma en zijn gescheiden van de retraitegasten maar maken gebruik van dezelfde gang, dit is verder geen probleem. Gedurende de dag is het vaak een komen en gaan van de schoonmakers, technische dienst, vrijwilligers die de tuin doen... etc. Er heerst daardoor geen rust en stilte. Naast de woonkamer van de retraitegasten is een in/uitgang waar regelmatig gebruik van wordt gemaakt, ook dit zorgt voor onrust. De ruimten zelf zijn heel netjes, eenvoudig maar functioneel. Toch zit je dicht op elkaar, zeker als er meerdere mensen te gast zijn die elkaar niet kennen. In mijn geval was er een gast die zich wat wilde terugtrekken, niet praatte tijdens het eten en een gast die dat duidelijk wel wilde. Dat is aan tafel best lastig, ook voor de gastheer want hoe stel je je dan op?

4.4 Retraitegasten

Wat is de retraitegast, bestaat er een ‘typische retraitegast’? Er zullen vaak ex-herstelgasten komen om het gevoel weer op te roepen van toen ze herstelgast waren. Of voor de gezelligheid, even weg uit het dagelijks leven, het werk, even onder gelijkgestemden, bezig zijn met eigen spiritualiteit of dat juist samen willen doen. Elke gast heeft zijn eigen behoeften en eigen verlangens en verwachtingen. Ook dat is verwarrend. Hoe vind je daar eenheid in? Een programma waarin iedereen zich kan vinden, ook al komt men met verschillende behoeftes? Zou er meer aangegeven moeten worden over wat een retraite is en moet een gast zich daarnaar voegen? Of is het juist vrij en moet je, als gast, maar zien waarin je terecht komt? Zou het een idee zijn om verschillende weken aan te bieden, ‘terugkom weken’ voor ex- herstelgasten en bezinning/stilte weken voor gasten die daaraan juist de voorkeur geven?

Door mijn retraite wist ik niet goed meer wat een retraite is. Wat het is kon ik ook niet duidelijk terugvinden in het foldertje van de Hezenberg of kon ik dat wat er wel stond niet verbinden aan hoe ik het ervaren heb. Ik kreeg het gevoel dat er steeds omheen gecirkeld wordt, nooit eens echt to the point beschreven wordt van “dit vinden wij retraite, zo doen wij dat, je bent welkom om daarin mee delen”. Ik verwacht dat een dergelijke aanpak veel

helderheid zal bieden aan potentiële gasten. Mocht het niet werken, dan kan het altijd nog aangepast worden aan een andere, duidelijke, omschrijving van wat de Hezenberg wil met de retraite.



foto 9: 'mijn' kamer tijdens de retraite, bron: eigen foto.



foto 10: 'mijn' kamer tijdens de retraite, bron: eigen foto.

5. Informele identiteit

5.1 Inleiding

In de eerdere hoofdstukken heb ik onderzocht hoe de Hezenberg, als organisatie en geheel, zich naar buiten toe uit. Wat haar geschiedenis is en wat haar missie en visie op papier is. In dit deel wil ik gaan kijken naar de praktijk. Door middel van interviews achterhalen wat de geleefde identiteit is van de retraite op de Hezenberg. Welke woorden gebruiken zij om de missie en visie van de Hezenberg te verwoorden? Ik werkte steeds met de labels uit hoofdstuk twee. Daaruit kwam een topiclijst met mogelijke vragen voort. De topics en mogelijke vragen zijn terug te vinden in bijlage 9.2.

Omdat dit onderzoek niet al te groot mocht worden moest ik een keuze maken wie ik zou gaan interviewen en hoeveel mensen ik zou gaan interviewen. Ik koos ervoor om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van alle geledingen van de Hezenberg. Juist haar medewerkers en niet de gasten. Om van binnenuit een beeld te krijgen hoe de identiteit leeft bij deze mensen. Mensen die zich ook heel verschillend verhouden tot het retraite deel. Want ik kwam er al heel snel achter dat het daar voornamelijk om draait: hoe de retraite een plek krijgt binnen het grotere geheel van de Hezenberg. Vandaar dat ik dus gekozen heb om iemand te interviewen van de retraite werkgroep, een retraite gastheer, een receptioniste en als laatste de directeur. Eerst geef ik een omschrijving van de respondenten en daarna een samenvatting van dat wat ze in de interviews vertelden.¹⁵

Respondent 1: Vrouw, werkt nu twee en een half jaar op de Hezenberg als pastor en vrijwilligerscoördinator, ook is ze lid van de retraite werkgroep. Ze is 50 jaar, lid van de PKN, heeft de opleiding HBO-Theologie aan Windesheim gedaan en de Post Universitaire Opleiding Geestelijke begeleiding aan het Titus Brandsma instituut.

Respondent 2: Man (33 jaar), heeft een evangelische achtergrond en is twee keer als gastheer van de retraite aanwezig geweest op de Hezenberg ook heeft hij nu één keer een terugkomdag voor gastheren en gastvrouwen van de retraite meegemaakt. Hij kwam hier als vrijwilliger terecht nadat hij een paar dagen als retraitegast had doorgebracht. Hij wilde graag gastheer worden om anderen ook de mogelijkheid te geven hetzelfde of iets soortgelijks te ervaren. In het dagelijks leven werkt hij als begeleider in de zorg, met verstandelijk gehandicapten en met mensen met niet aangeboren hersenletsel.

Respondent 3: Vrouw, één van de receptionisten die nu vijf/zes jaar een halve dag per week op de Hezenberg vrijwilligerswerk doet. Ze is 43 jaar en een betrokken lid van de PKN, haar

¹⁵ De uitgewerkte interviews, analyses en labels zijn terug te vinden in het werkboek, bijlage 9.3, 9.4 en 9.5. In bijlage 9.3 is woordelijk terug te vinden wie wat zei. Om het hier niet te vol te krijgen met verwijzingen naar de verschillende interviews beperk ik de aanwijzingen in de tekst.

laatste opleiding was de MEAO. Als receptioniste ziet ze zichzelf als het eerste aanspreekpunt voor de mensen die telefoneren met de Hezenberg of aan de balie komen.

Respondent 4: de directeur van de Hezenberg. Hij is 59 jaar, heeft theologie gestudeerd aan de Rijksuniversiteit Groningen en is lid van de PKN.

5.2 Uitkomsten

Door de interviews te labelen en naast elkaar te zetten op onderwerp geeft het een goed overzicht wat de vier respondenten gemeenschappelijk zeggen over de onderwerpen en waar de verschillen zitten. Net als ik eerder deed aan de hand van de literatuur en de formele identiteit zal ik nu de labels langsgaan en een samenvatting van wat de respondenten zeiden.

Over de identiteit van de Hezenberg. Drie van de vier respondenten geven aan dat de Hezenberg een plek is met een christelijke signatuur. Dat wordt vormgegeven in de kapelmomenten, genoemd door dezelfde drie respondenten. Eén respondent benadrukt dat het christelijke of pastorale ook zit in de benadering naar de mensen toe. De respondent die het niet als expliciet verwoorde als ‘christelijk’, noemt wel dat het een plek is waar men kan komen met je geloofsvragen (fragment 162A). Ze noemen alle vier dat het een plek is waar mensen opgevangen kunnen worden wanneer ze hulp nodig hebben (1A, 18A, 20A, 85A, 99A, 142A, 143A, 229A). Een veilige plek, wordt er door twee respondenten genoemd (159A en 208A). Opvallend is dat de vrijwilligers aanzienlijk minder woorden hebben om aan te geven wat de Hezenberg is dan de betaalde krachten.

Over de identiteit van de retraite. De retraite wordt door respondent 3 gezien als net iets meer dan een hotelkamer (178A). De Hezenberg biedt een plek, de accommodatie en zet personeel in om de gast, wie dat maar wil zijn, te ontvangen. Dat bieden van een plek wordt door alle vier de respondenten genoemd (61A, 117A, 189A, 239A). Door de vrijwilligerscoördinator en de directeur wordt er dan nog aan toegevoegd dat het gaat om mensen die niet in behandeling zijn of ‘een stukje gezond bezinnen’ toevoegt aan de Hezenberg. Als retraitegast krijg je een kamer en mag je mee ‘hobbelen’ in het dagritme (240A), daar moet je dan verder zelf invulling aan geven.

Retraite. Een retraite is een moment van pas op de plaats maken, uit het dagelijks leven stappen, los van alles, leeg worden, tot rust komen, tijd nemen voor bezinning en zelfreflectie, nadenken of juist niet en meegaan in het ritme van de dag en liturgische momenten. (44A, 49A, 90A, 116A, 177A, 178A, 210A, 232A)

Geschiedenis. De vier respondenten weten over het algemeen niet heel veel over de geschiedenis van de Hezenberg en waar het uit voortgekomen is (83A is hiervan een duidelijk voorbeeld, respondent 2). Er worden een vage omschrijvingen gegeven van de intentie: vanuit het geloof, om mensen in moeilijkheden ruimte te geven (20A), op te vangen en te begeleiden op hun zoektocht (151A en 10A). Vaag, omdat het niet naar concrete momenten in de geschiedenis verwijst. Verder terug dan de oprichting van de Hezenberg wordt er eigenlijk niet gekeken, een keer noemt de directeur het (237A).

Organisatie. Vanuit de Hezenberg wordt een format, zoals de opbouw van de liturgie, gegeven om de medewerker op weg te helpen bij de taken die uitgevoerd moeten worden (37A). In de praktijk blijkt daardoor dat de gast zelf veel invulling mag geven op een manier die hem/haar goed lijkt. Daar is ook niet veel controle op, daarnaar en naar feedback en uitwisseling wordt wel verlangd door twee van de respondenten (door respondent 1 en 2, 102A).

Selectie medewerkers. De directeur vindt het belangrijk dat de christelijke achtergrond voldoende gedragen wordt door de medewerkers (215A, 215B, 224A, 225A). Een model als van een pruim vindt hij te zwak. Ook de receptioniste noemt dat er een klik moet zijn tussen de Hezenberg, de identiteit en de medewerkers (175A). De andere twee respondenten benadrukken vooral ook de vrijheid die men krijgt als medewerker nadat je, bij wijze van spreken, bent binnengehaald door een kennismakingsgesprek (23A en 110A).

Deel van het geheel, Hezenberg – omgeving. Alle vier de respondenten noemden meteen dat de Hezenberg niet meer verbonden is met de plaatselijke kerken (12A, 88A, 152A, 218A), waarna ze dat voorzichtig weer bijstelden naar 'in een ander soort contact dan dat het vroeger was'. De band met de kerken ligt nu meer op het vlak van netwerkcontacten en financiering (220A). Dat wekt de indruk dat de Hezenberg niet meer, zoals in de tijd van Ds. Plug, zozeer in de plaatselijke gemeenschap staat als vroeger.

Deel van het geheel, Retraite – Hezenberg. Er wordt door een respondent genoemd dat de retraite wel wat meer geïntegreerd zou mogen worden in het geheel van de Hezenberg (48B). De respondent die gastheer is van de retraite ervaart wel dat hij opgenomen is in het grotere geheel van de Hezenberg. Daardoor ervaart hij draagvlak en ondersteuning (105A en 112A). De receptioniste ervaart niet zo heel veel van de retraite, soms, als de retraitegast bij weggaan wat over de opgedane ervaring vertelt. Ook vertelt ze dat zij zich heel erg opgenomen voelt in het grotere geheel van de Hezenberg (171A).

Omgeving. Opvallend vaak komt in de interviews het landgoed en de omgeving naar voren als een van de krachten en unieke factoren van de Hezenberg. Een unieke omgeving (109A) waardoor men echt tot rust kan komen omdat even uit het gewone dagelijkse omgeving bent (36A, 74B, 170A, 209A).

Werkomgeving. De werkomgeving wordt door respondent 1, 2 en 3 ervaren als een ontspannen omgeving waar iedereen met dezelfde drive of instelling werkt (6B, 86A, 165A). De plek, visie en missie zijn factoren voor hen om juist hier te werken.

Kernwoorden. De respondent noemen heel verschillende woorden als kernwoorden die de identiteit van de Hezenberg en de retraite omschrijven. Bezinning (4x), rust (4x), ruimte (2x), betrokkenheid (2x), veiligheid (2x), groeien (2x), helen (2x), regelmaat (2x), openheid, aandacht, zorgvuldigheid, perfecte verzorging, verbondenheid, dat je als mens gezien wordt, betaalbaar, spiritualiteit, stilte, natuur, op hartsniveau, vrijheid en vrijblijvend, op adem komen, ontmoeting, herstel, naastenliefde, behulpzaam zijn, beleving.

Kernactiviteit. Hier geven de respondenten vier verschillende antwoorden. Het begeleiden van gasten, ruimte geven en verder helpen waarbij het herstel het grootste is (respondent 1: 25A, 26A). Tot rust kunnen komen, kunnen herstellen en bezinnen in een omgeving van de natuur in christelijke zetting (respondent 2: 98A, 128A). Pastorale zorg verlenen (respondent 3: 163A). Psychische zorg verlenen en mensen een plek aanbieden waar ze zich kunnen bezinnen en tot rust kunnen komen (respondent 4: 227A, 239A).

Mensbeeld. De gelijkwaardigheid (4a) wordt veel genoemd, iedereen mag zijn wie hij is en dat wordt geaccepteerd (28A, 146A, 148A). Men wordt als gast gezien en niet als patiënt (5C).

Problemen. De respondenten hebben hier allemaal verschillende ervaringen genoemd. Er wordt gesproken over een probleem dat plannen niet breed gedragen worden maar vaak alleen maar door een groepje enthousiastelingen, waardoor de mensen op de Hezenberg niet altijd meegenomen worden in het uitvoeren van nieuwe ideeën (respondent 1: 49B). Er wordt een probleem aangestipt dat het misschien iets te vrijblijvend is waardoor het soms te gezellig kan zijn voor een retraitecentrum (respondent 2: 125A). Het probleem over het door elkaar lopen van de verschillende type gasten wordt aangehaald en de daarbij horende strijd om een pastoraal centrum te blijven, ook nu het een GGZ status heeft (respondent 4: 212B, 235B). Door twee respondenten wordt ook het probleem genoemd van een groter wordende

organisatie, dat bij het groeien de lijnen langer worden en je verder van de bron af komt te staan (respondent 3 en 4: 186A, 198B, 199A, 200A, 225B).

Verlangen. De twee respondenten die een betaalde functie hebben, verlangen dat de retraite een grotere plek krijgt op de Hezenberg en dat het naast het herstel mag bestaan. Door alle vier de respondenten wordt eigenlijk wel het verlangen uitgesproken dat de plek nog lang mag blijven bestaan.

Door de uitspraken van de respondenten op deze manier weer te geven heb ik een overzicht gemaakt van de informele identiteit. In het volgende hoofdstuk leg ik deze uitkomsten naast de conclusies uit de formele identiteit. Zodoende kan ik overeenkomsten en verschillen gaan aantonen.

6. Beantwoording, aanbevelingen en conclusies

6.1 Beantwoording van de deelvragen

In deze paragraaf zal ik de deelvragen langsgaan zoals die ook in hoofdstuk één beschreven staan. Om de vragen te beantwoorden maak ik gebruik van alles wat ik eerder al geschreven heb en zal ik waarnodig daarnaar verwijzen of citeren en niet (direct) naar bronnen buiten dit onderzoek.

Wat is de Hezenberg voor centrum?

De Hezenberg is een pastoraal centrum en wordt steeds meer een instelling met een GGZ status. Door de regelgeving en professionalisering waar de GGZ om vraagt.

Geschiedenis, geestelijke bronnen, inspiratie, wat bieden ze aan?

Het pastoraal centrum de Hezenberg heeft wortels liggen in Möttlingen waar ze haar inspiratie destijds ook vandaan haalde. Ds. Plug werd daar geïnspireerd om in Nederland een pastoraal centrum op te richten met als doel om mensen een plek te geven waar ze geestelijke vergeving en lichamelijke genezing mochten ontvangen. Nog steeds wil de Hezenberg een plek zijn waar mensen tijd en ruimte krijgen om te bezinnen en te helen in de vorm van retraite of een herstellingstraject. De focus ligt met name op het herstellingstraject terwijl in de begindagen geestelijke vergeving het belangrijkste was.

Waar komt het idee voor een apart retraitecentrum vandaan?

Het idee om een apart retraitecentrum te creëren kent meerdere oorsprongen. Aan de ene kant werd het als lastig ervaren dat de herstelgasten en retraitegasten door elkaar liepen. Een retraitegast zat waarschijnlijk niet te wachten op het levensverhaal van iemand die midden in een hersteltraject zat. Aan de andere kant speelt ook de groeiende professionaliteit en de GGZ status mee, dat vraagt om een duidelijke afbakening van het herstel en dan is daarbinnen geen ruimte voor de retraite. Zodoende werd het uit elkaar getrokken.

Wat zegt de Hezenberg over de identiteit van de retraite op de Hezenberg (formeel)

De Hezenberg is al decennia lang een plek waar het gesprek over de diepste menselijke verlangens op gang komt. Wat mensen als waardevol willen behoeden en bewaren en het gesprek over hun geestelijke weg. Een eeuwenoude traditie van verstillings- en bezielingspraktijken, van meditatie en herijking. “Vanuit een christelijke inspiratie wordt er een gastvrij huis geboden, waar de tijd langzamer gaat. Een plek van aandacht vanuit de christelijke traditie” (p. 22 en

26). Retraites kunnen zowel individueel als in groepsverband worden doorgebracht. De individuele retraites vult men in naar eigen inzicht, bijvoorbeeld met wandelen en lezen. De groepsretraites vinden plaats rond een thema. Er is een begeleider aanwezig die de gesprekken leidt en werkvormen aanreikt.

Wat verstaat de Hezenberg onder retraite?

Een retraite geeft mensen de gelegenheid naar antwoorden te zoeken op levens- en geloofsvragen. Zo'n periode van welbewuste afzondering is bedoeld voor bezinning en inspiratie. In de christelijke traditie waren er altijd al mensen die zich terugtrokken op plaatsen die uitnodigden tot een innerlijk gesprek. Zij ervoeren dit als een ontmoeting met zichzelf, met anderen en met God. Een retraite kan omschreven worden: als een periode van welbewuste afzondering, bedoeld voor bezinning en inspiratie.

Hoe zijn de retraites op de Hezenberg georganiseerd?

De retraitegast moet grotendeels zijn eigen retraite organiseren. De Hezenberg biedt de mogelijkheid, liturgische momenten, de accommodatie en de verzorging door de aanwezigheid van een gastheer die de maaltijden brengt, koffie zet e.d. regelt.

Wat zeggen medewerkers/vrijwilligers over de identiteit van de retraite op de Hezenberg (informeel)

De retraite wordt gezien door één van de respondenten als net iets meer dan een hotelkamer, de Hezenberg biedt een plek, accommodatie en zet personeel in om de gast, wie dat maar wil, te ontvangen. Dat bieden van een plek wordt door alle vier de respondenten genoemd. Door de vrijwilligerscoördinator en de directeur wordt er dan nog aan toegevoegd dat het gaat om mensen die niet in behandeling zijn of 'een stukje gezond bezinnen' toevoegt aan de Hezenberg. Als retraitegast krijg je een kamer en mag je meedoen in het dagritme, daar moet je dan verder zelf invulling aan geven.

Hoe ervaren medewerkers wat de Hezenberg aanbiedt als retraite?

Een retraite is een moment van pas op de plaats maken, uit het dagelijks leven stappen, los van alles, leeg worden, tot rust komen, tijd nemen voor bezinning en zelfreflectie, nadenken of juist niet en meegegaan in het ritme van de dag en liturgische momenten.

Tegen welke problemen loopt de Hezenberg aan m.b.t. retraite activiteiten?

Nieuwe plannen worden vaak door een klein groepje enthousiastelingen opgepakt, waardoor niet iedereen daarin meegenomen wordt. Zodoende wordt er weinig draagvlak gecreëerd voor nieuwe ideeën. Ook wordt er een probleem aangestipt over 'vrijblijvendheid'. Het is

soms te gezellig voor een retraitecentrum, de stilte is dan bijvoorbeeld ver te zoeken. Ook lopen de 'retraitegasten' en 'herstelgasten' nog teveel door elkaar of zitten ze nog te dicht op elkaar. Dit heeft ook te maken met de strijd om zowel een instelling te zijn met een GGZ status als ook een pastoraal centrum te blijven. De organisatie groeit en kent grote interne veranderingen waardoor niet alles meer zo duidelijk is als dat het was. De lijnen worden langer en de medewerkers komen verder van elkaar af te staan

6.2 Beantwoording van de hoofdvraag

De hoofdvraag was: "wat is het verschil tussen de formele en informele identiteit van de retraite op de Hezenberg?" Deze kan ik nu vanuit het bovenstaande beantwoorden.

De formele identiteit geeft een lijn vanuit de geschiedenis naar het nu¹⁶ en daarmee krijgt de retraite een plek op de Hezenberg. De Hezenberg was en is nog steeds een plek waar mensen tijd en ruimte krijgen om zich te bezinnen. De informele identiteit gaat over het hier en nu, naar de praktijk waarin gewerkt wordt, los van de geschiedenis. Daarin zit dus een verschil omdat ze de link met de geschiedenis niet doortrekken. De respondenten wisten soms ook niet veel te vertellen over de geschiedenis, de inspiratie of gedachten waaruit de retraite is voortgekomen. Wel noemen de respondenten dat de Hezenberg een plek wil bieden voor mensen, maar niet waar die gedachte vandaan komt.

Uit de uitkomsten over de informele identiteit blijkt dat er daarin veel meer ingegaan wordt op de praktijk, op de faciliteiten van de Hezenberg en de problemen waar tegenaan gelopen wordt. Er werd ingegaan op de manier waarop de retraite van de Hezenberg zich verhoudt tot de mensen en omgeving in deze tijd.¹⁷ Het verschil zit hem met name in het woordgebruik. De respondenten moesten naar woorden zoeken en snel nadenken wat ze precies wilden zeggen en met welke woorden ze dat het beste konden brengen.

Een groot verschil zit in de plek die de retraite op de Hezenberg krijgt. Door de website en folders wordt de retraite als een op zichzelf staande activiteit aangeboden. Er wordt wel genoemd dat er op het terrein en in het gebouw ook andere gasten rondlopen, maar het wordt niet duidelijk dat de retraite in de praktijk een kleinere plek inneemt dan bijvoorbeeld het 'Herstel'. Uit de interviews met de respondenten wordt daar veel meer aandacht aan gegeven. Het wordt ook benoemd in de opkomende problemen, dat de retraite- en herstelgasten (nog) te dicht op elkaar zitten.

¹⁶ Dit is terug te vinden in de jubileumboeken, aandachtspunten op de website en in eerdere onderzoeken over de identiteit en de Hezenberg.

¹⁷ Zoals in hoofdstuk 2.3 beschreven wordt over de identiteit volgens Gerger, dat identiteit ook altijd een expressie van het 'zelf' of, in dit geval de organisatie, is in verhouding tot anderen en de omgeving.

Het verschil zit hem dus in de beleving (van dat wat er op papier staat) en de woorden die op papier staan. De woorden op papier dekken de praktijk niet helemaal. Ook roepen die woorden verschillende verwachtingen en verlangens op bij de vier respondenten. Mogelijk zou dit des te meer bij de gasten spelen maar dat is wellicht iets voor een volgend onderzoek.

6.3 Conclusies

De woorden waarmee een organisatie omschreven wordt komen vanuit de organisatie zelf. Het is dus niet heel verrassend dat de verschillen tussen de formele en informele identiteit niet heel groot zijn. Het zit hem dan meer in de onderlinge verschillen, tussen de respondenten onderling en de beleving in de praktijk van dat wat er op papier staat. Daar valt het volgende op: hoe verder iemand afstaat van dat wat er in het landhuis besproken wordt, hoe minder kennis hij/zij heeft over de identiteit, geschiedenis en de gedachten achter de retraite op de Hezenberg. Er wordt veel vrijblijvendheid ervaren in de uitvoering van de taken als pastor en gastheer. Dat heeft ook een negatieve bijmaak, dat er soms weinig draagvlak ervaren wordt bij het uitvoeren van de taken. Dat, terwijl de Hezenberg op papier als een eenduidige gemeenschap over komt waarbinnen weliswaar veel ruimte is voor ieders persoonlijke beleving.

6.4 Aanbevelingen

De Hezenberg zal zich wat meer moeten gaan realiseren dat bij groei van de organisatie de lijnen van bestuur naar uitvoering/praktijk langer worden. Ook de lijnen naar de geschiedenis toe en de opgestelde missie en visie mogen wat meer aandacht krijgen. Het gevoel hebben dat iedereen dezelfde drive heeft of dezelfde identiteit van de Hezenberg onderschrijft, is niet genoeg om naar buiten toe eenduidig over te komen.

Bij de uitgesproken verlangens van de medewerkers komt een aantal keer de onderlinge aandacht en het onderlinge gesprek naar boven. Dat vormt dan ook de kern van de aanbeveling die ik aan de Hezenberg wil geven. Creëer ruimte en tijd voor de medewerkers om de identiteit en het draagvlak te bespreken. Zoek de stilte op, die er nu toch al wel een beetje is, en ga het gesprek met elkaar aan. In de interviews worden ook voorstellen gegeven over dat gesprek. Zoals de gedachte dat een nieuw initiatief niet alleen door een groepje enthousiastelingen gestart moet worden maar dat het initiatief eerst een breder draagvlak moet hebben zodat het vanaf het begin voeding krijgt vanuit de gehele organisatie. Er wordt verlangd naar een breder gedragen, duidelijke identiteit.

7. Reflecties

In dit hoofdstuk reflecteer ik op de punten die in de studiewijzer van Onderzoek, ENTH INT12, beschreven worden. Ik probeer dan ook het onderscheid te maken zoals dat aangegeven wordt in die studiewijzer maar ik merkte bij het schrijven dat de ene reflectie ook bij de ander hoort en dat de aandachtspunten ook met elkaar in verbinding staan. Vandaar één groot hoofdstuk 7: reflecties.

7.1 Reflectie op het onderzoeksproces

Doordat ik het hele jaar, bijna elke dinsdag op de Hezenberg rondliep kreeg ik mee hoe de retraite vorm kreeg door de vergaderingen en de praktijk. Daardoor kleurde mijn bril zich heel snel en moest ik me bij het onderzoek daar steeds opnieuw van distantiëren. Ook moest ik mijzelf bevragen op dat wat ik zelf al voor lief nam en wat misschien wat meer uitleg nodig had als een 'buitenstaander' het zou lezen.

Al heel snel had ik voor mijzelf duidelijk wat ik wilde onderzoeken ook omdat er door mijn stagebegeleider al een aantal onderwerpen of mogelijke vragen, op tafel waren gelegd. Toch kon ik de juiste woorden niet op papier krijgen, bijvoorbeeld in mijn onderzoeksvraag. Ik ging van de vraag over 'hoe de doelstellingen van de Hezenberg terug te vinden zijn in de retraite op de Hezenberg' naar een vraag die alleen maar de formele en informele identiteit op tafel wilde krijgen maar dat paste niet bij de doelstellingen die ik had opgesteld. Het was dus echt een spelen met woorden om de juiste lading te krijgen die ik wilde hebben in de onderzoeksvraag. Uiteindelijk werd mijn hoofdvraag de vraag naar het verschil tussen de formele en informele identiteit van de retraite op de Hezenberg. Dit omdat ik steeds meer het idee kreeg dat het daar om ging. Dat het gemeenschappelijke draagvlak alleen aan de oppervlakte ervaren wordt, maar dat een gemeenschappelijke identiteit daar onvoldoende achter staat. In mijn eerdere hoofdvraag kwam dat punt niet naar boven. Daar bleef het ook veel meer aan de oppervlakte. Het ging nu juist om de beleving van de medewerkers versus de overkoepelende identiteit die al op papier staat. Ik wilde proberen te achterhalen wat de medewerkers aan woorden gebruikten en wat die woorden voor hen betekenden. Daar had ik dus de uiteindelijke hoofdvraag voor nodig. Daarin kregen de woorden van de medewerkers veel meer een plek.

Nadat mijn onderzoeksopzet, met dus een eerdere onderzoeksvraag, was goedgekeurd begon ik met het lezen van literatuur over retraites en identiteit. Ik las veel meer dan dat er uiteindelijk in dit verslag is teruggekomen. Ik wilde de literatuur heel dichtbij het onderwerp hebben, zodat het functioneel zou zijn voor het onderzoek en er niet los van gezien kan worden.

De eerdere hoofdvraag had een geheel andere insteek. Het zou een ontwikkelingsonderzoek worden om verheldering en richting te geven aan de identiteit van de retraite op de Hezenberg. Door de verschuiving van aandacht in de hoofdvraag moest ook het onderzoekstype aangepast worden. Het werd een vergelijkend onderzoek, zoals de hoofdvraag aangeeft. Door die aanpassing werd het verwerken van de data heel overzichtelijk.

Ik moest mijzelf steeds duidelijk voor ogen houden dat het om de retraite op de Hezenberg ging en niet om het hele pastorale centrum. Dat was soms best lastig omdat er veel meer gedaan wordt rondom het herstel dan rond de tak van de retraite. Ook mocht het onderzoek niet te groot worden en heb ik mij beperkt tot vier respondenten en een literatuuronderzoek waarvan ik echt vond dat het functioneel was voor de rest van het onderzoek. Op die manier leerde ik veel over onderzoek doen en woorden vinden voor dat wat er nu echt onderzocht wordt. Dat probeerde ik ook in de interviews naar boven te krijgen, echt luisteren naar de woorden die de respondenten in de mond nemen en wat die woorden voor hen betekenen. De vragen voor de interviews kwamen voort uit de topics. Die had ik opgesteld aan de hand van de literatuur. Het duurde even voordat ik 'groen licht' kreeg om met mijn topics en vragen te gaan interviewen. Daarom begon ik zonder goedkeuring met twee interviews. Deze werkte ik dezelfde dag nog uit om die vervolgens aan mijn onderzoeksbegeleider voor te leggen. Die werden wel snel goedgekeurd zodat ik door kon gaan met interviewen en het uitwerken en analyseren van de interviews. De uitgewerkte interviews verdeelde ik in kolommen waarlangs ik de topics weer kon leggen. Daarna maakte ik een totaaloverzicht, waarin zowel de antwoorden van de respondenten per topic terug te lezen waren, als de uitkomsten uit de formele identiteit van de retraite. Zo konden de overeenkomsten en verschillen zichtbaar worden.

Doordat ik maar vier respondenten vroeg over de Hezenberg en de retraite biedt dit onderzoek, voor een organisatie met ongeveer 100 vrijwilligers en professionals, maar een klein inkijkje in de huidige situatie. Ik vroeg naar beleving en opvattingen van vier mensen verspreid over de Hezenberg, op die manier kan het wel een beeld geven van wat er zo in de geledingen van de organisatie gedacht wordt. Zo is de betrouwbaarheid of de validiteit van dit onderzoek dubbel: aan de ene kant is het betrouwbaar en geldig omdat het enig inzicht geeft in de huidige situatie vanuit vier heel verschillende invalshoeken. Aan de andere kant niet omdat het maar door de ogen is van viertal betrokkenen.

Dit onderzoek roept nieuwe vragen op als: wat heeft de Hezenberg nodig om een centraal moment van bezinning te organiseren voor haar medewerkers? Wat is er nodig voor de vrijwilligers van de retraite en de Hezenberg om het gesprek te kunnen volgen? Welke kennis heeft men daarvoor nodig? Een van de respondenten noemde het verlangen dat de

retraite van iedereen op de Hezenberg wordt, dat het volledig geïntegreerd wordt in dat wat er al was en in dat wat er zal zijn. Een vervolg zou kunnen zijn dat er een kwantitatief onderzoek gedaan wordt onder, in de eerste plaats alle betrokken mensen van de retraite, de gastheren en gastvrouwen en het hele team achter de retraite. Om helder te krijgen wat iedereen verstaat onder de retraite op de Hezenberg, wat de verlangens zijn etc., om vervolgens het gesprek over identiteit, missie en visie nieuw leven in te blazen.

Ik heb veel mogen leren over wat er belangrijk is in een organisatie als deze gaat groeien. Hoe waarden en normen verschuiven en misschien zelfs zoek raken wanneer de lijnen langer worden. Hoe belangrijk het is om te weten waar je vandaan komt want als je dat uit het oog verliest of niet weet dan krijg je geen voeding vanuit de bronnen van de organisatie waarvoor je werkt. En, net als een boom die zijn wortels niet meer in de grond heeft staan, ligt afsterving op de loer. Hiermee wil ik niet beweren dat dit voor de Hezenberg zo zal gebeuren, het is meer een puntje om over na te denken.

Ik vond het enorm intrigerend om de woorden van de respondenten naast de woorden van de literatuur te leggen om te zoeken naar verbinding. Ik heb mogen leren om die woorden te labelen, in een overzicht te plaatsen en er conclusies aan te verbinden. Op mijn manier heb ik zo weten om te gaan met een vraagstuk dat uit de praktijk omhoog kwam en was het zeker in het begin niet duidelijk waar het probleem om ging. Gaandeweg kon ik daar woorden aan geven om zo dieper op het probleem in te kunnen gaan.

7.2 Reflectie op het hermeneutisch criterium

Ooit werd er op de hele aarde één enkele taal gesproken. Toen de mensen in oostelijke richting trokken, kwamen ze in Sinear bij een vlakte, en daar vestigden ze zich. Ze zeiden tegen elkaar: 'Laten we van klei blokken vormen en die goed bakken in het vuur.' De kleiblokken gebruikten ze als stenen, en aardpek als specie. Ze zeiden: 'Laten we een stad bouwen met een toren die tot in de hemel reikt. Dat zal ons beroemd maken, en dan zullen we niet over de hele aarde verspreid raken.' Maar toen daalde de HEER af om te kijken naar de stad en de toren die de mensen aan het bouwen waren. Dit is één volk en ze spreken allemaal een en dezelfde taal, dacht de HEER, en wat ze nu doen is nog maar het begin. Alles wat ze verder nog van plan zijn, ligt nu binnen hun bereik. Laten wij naar hen toe gaan en spraakverwarring onder hen teweegbrengen, zodat ze elkaar niet meer verstaan. De HEER verspreidde hen van daar over de hele aarde, en de bouw van de stad werd gestaakt. Zo komt het dat die stad Babel heet, want daar bracht de HEER verwarring in de taal die op de hele aarde gesproken werd, en van daar verspreidde hij de mensen over de hele aarde. **Genesis 11:1-9**

Tijdens het uitwerken van dit verslag moest ik denken aan bovenstaand Bijbelverhaal. Op de Hezenberg wil men graag iets opbouwen als pastoraal centrum. Laat ik er voor de duidelijkheid bij vermelden dat ze dat niet doen om 'in de Hemel te reiken' of beroemd te worden. Het gaat om de spraakverwarring tussen de medewerkers en het verstaan van de plek die de Hezenberg wil zijn. Doordat de Hezenberg de laatste jaren gegroeid is qua aantal medewerkers en aangeboden diensten spreekt men niet meer dezelfde taal. Er heerst spraakverwarring terwijl ze aan hetzelfde bouwen en het gevoel hebben dezelfde identiteit te delen. De een neemt heel andere woorden in de mond dan de ander en voelt zich daardoor eerder alleen gelaten dan gesterkt in de uitvoering van zijn taak.

Tijdens de interviews lieten de respondenten een aantal keer het woordje 'klooster' vallen. De Hezenberg is geen klooster, ook geen leefgemeenschap, toch verbinden mensen zich voor een tijd aan de Hezenberg. Op die manier is het wel een vorm van gemeenschap maar dan met steeds wisselende mensen. Gasten voor een paar dagen of weken, vrijwilligers en professionele medewerkers. De laatste twee willen vaak ook nog eens op deze plek werken vanuit de gedachte dat ze iets voor anderen kunnen doen, op welke manier dan ook. Dat heeft ook te maken met de identiteit van de Hezenberg. Op de Hezenberg wil men pastoraal centrum blijven, ook of misschien wel juist nu het professioneler wordt en een GGZ status heeft. Men wil er blijven werken vanuit de christelijke identiteit.

Een organisatie die zich beroept op een christelijke identiteit schept bepaalde verwachtingen over bijvoorbeeld de waarden en normen. In paragraaf 2.3.2 gaat het daarover. Ook in de interviews stelde ik gericht vragen over: wat dan precies dat christelijke of pastorale zou kunnen zijn waarin de Hezenberg zich onderscheidt van andere instellingen. Hermeneutiek gaat om het vertalen van het grotere Verhaal naar de menselijke verhalen van nu. Woorden vinden en verbinden aan het Verhaal. Dat wordt in deze organisatie ook gedaan en daar wordt naar gezocht. Dat is ook een aanzet van dit onderzoek. Zoekende naar de drijfveren en de identiteit kom je bij het begin van deze organisatie de beweegredenen tegen van de oprichters om mensen die in moeilijkheden zitten, lichamelijk en geestelijk op te vangen op een manier zoals God het misschien wel bedoeld heeft. Dat is het vertalen van dat wat Jezus liet zien in zijn leven, door het vergeven en helen van mensen. Door een dokter te willen zijn voor de mensen die dat nodig hebben (naar: Marcus 2: 17).

Het probleem waar nu tegenaan gelopen werd, en waarnaar ik onderzoek deed, was dan ook om te kijken of die interpretatie van toen nu nog zo gehandhaafd wordt. In de interviews kwam naar voren dat die interpretatie van toen ook in het licht van toen geplaatst moet worden, dat we dat nu ook moeten doen in deze context. Dat de huidige praktijk aansluit bij de wensen en beleving van de mensen uit deze samenleving. Daarbij wordt op de Hezenberg gekeken naar de huidige tendens, maar ook naar de Bijbel en dat wat daarin op waarde wordt geschat voor vandaag de dag. Dat is ook een vertaalslag, is ook

hermeneutiek richting de praktijk. Dat deden de mensen in Möttlingen een eeuw geleden en dat doen de mensen op de Hezenberg vandaag. Een interessante vraag is dan: was de nood bij de mensen een eeuw geleden anders en vroeg dat dus om een andere interpretatie van de Bijbel dan nu? Is God niet altijd hetzelfde, Hij die 'is, was en zal zijn'? Heeft Hij het nodig dat we zijn woorden moeten vertalen naar iedere nieuwe tijd? Dit zijn theologische vragen waaraan ik in de theologische reflectie meer aandacht wil besteden.

De boom die ik in het voorwoord neerzette als metafoor voor een organisatie laat dit eigenlijk ook zien. De wortels vormen de bron waaruit een organisatie kan putten. Door invloeden van buitenaf en binnenuit wordt hij gevoed. De bronnen en de voeding hebben hun uitwerking in de takken en de vruchten van de boom, zichtbaar voor de buitenwereld maar ook kwetsbaar voor invloeden van buitenaf. Wanneer een boom te snel groeit, te veel energie stopt om in de lengte en breedte, boven de grond, uit te breiden, krijgt hij minder grip, staat hij minder stevig en kan hij vroegtijdig sterven. Zo ook in een organisatie, deze moet goed verankerd zijn in de eigen bronnen en wortels zodat ze, ook wanneer ze snel groeit, die bronnen naar boven kan halen en door kan geven aan nieuwe takken en vruchten.

7.3 Reflectie op de theologische competenties

In dit onderzoek kwam, mijns inziens, zowel de pastorale als de missionaire competentie aan bod. De pastorale competentie omdat dit onderzoek bijdraagt aan de Hezenberg en haar medewerkers om haar religieuze identiteit te 'ontwikkelen, herijken of zich erin bevestigd weten' (zoals het in het competentieprofiel van de opleiding staat).

De gemeenschap van de Hezenberg staat in verhouding tot de omgeving, het is deel van een geheel. Dat heb ik in dit onderzoek ook onderzocht en proberen te verwoorden. Zoals de relaties met de stad Hattem en de kerkgemeenschappen uit de omgeving. De missionaire competentie gaat daar ook over, (zoals er ook in het competentieprofiel van de opleiding staat) dat geloofsgemeenschappen leven vanuit het bewustzijn dat zij een directe relatie hebben met en verantwoordelijk zijn voor hun eigen concrete context van dorp, buurt, stad en wereld.

7.4 Theologische reflectie

Bij het beantwoorden van de hoofdvraag, 6.2, kwam ik op het spoor van een verschil tussen de formele identiteit van de retraite en de identiteit van in de beginfase van het pastorale centrum. Na onderzocht te hebben wat de geschiedenis van de Hezenberg is, blijkt dat men daarvan afgestapt is. Ds. Plug verlangde naar een plek in Nederland, een plek zoals de Reddingsark in Möttlingen. Een plek waar eerder Blumhardt een meisje bevrijd had van een demon. Blumhardt geloofde dat de mens vergeving kon krijgen van zijn zonden, zonden die tussen God en mens in staan. Door het besef van vergeving kon een mens ook genezing

ontvangen. Die theologie lijkt op de Hezenberg niet meer aanwezig te zijn. Blumhardt vond dat de aandacht moest liggen bij de vergeving, niet zozeer bij de genezing. Nu ligt de aandacht bij het herstel, dat wordt ook als *core business* genoemd door de directeur.

In gesprekken, buiten dit onderzoek om, werd zelfs argwanend gepraat over uitdrijving van demonen. Ook ving ik een keer op dat men op de Hezenberg zich niet meer bezig houdt met de geschiedenis en praktijken uit het verleden. Er lijkt daar een schakel te missen, de schakel van de omslag van toen naar nu. In het jubileum boek en het onderzoek van Meiling, las ik over de geschiedenis en over veranderingen maar niet over die schakel. Die schakel roept de vragen op die ik in 7.2 beschreef: was de nood bij de mensen een eeuw geleden anders dan nu? Vroeg dat om een andere interpretatie van de Bijbel dan nu? Is God niet altijd hetzelfde, Hij die 'is, was en zal zijn'? Heeft Hij het nodig dat we zijn woorden moeten vertalen naar iedere nieuwe tijd? In hoeverre zijn de interpretaties van de Bijbel, van dat waar het toen om ging en dat waar het nu om gaat, uit elkaar gedreven en waarom?

Deze vragen hebben te maken met verschillen in het interpreteren van de Bijbel, toen en nu. Ook gaan ze over het groeien van de boom die ik steeds als metafoor gebruikt heb. Door het doorvertellen en later het opschrijven zijn er al veel interpretaties aan de Bijbel meegegeven, interpretaties die horen in de context en het referentiekader van elke specifieke tijd. Zo mogen wij het ook nu opnieuw aan elkaar vertellen, passend in deze tijd, zoekend naar woorden, zoekend naar God en Jezus in die woorden. In dat zoeken is ruimte om Hem te vinden en om Hem te leren kennen. Door de beschreven woorden te proeven. Proeven hoe het smaakt in elke situatie. Steeds weer zal het anders smaken en mogen wij telkens weer nieuwe aspecten van God kennen. Dat geeft nieuwe takken en vruchten aan de boom. Maar mijn vragen over die omslag blijven staan en zijn wellicht interessant voor een volgend onderzoek. De praktijk zal laten zien of de appel ver van de boom valt. Ik hoop dat ik met dit onderzoek iets heb mogen bijdragen aan het gesprek over de retraite op de Hezenberg zodat het meer voeten in de aarde krijgt en mag gaan groeien.

8. Literatuurlijst

8.1 Literatuur

- Baarda, D.B., Goede M.P.M. de, Teunissen, J., (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Buijs, G. e.a. (red.)(2003). *Wat je zegt ben je zelf. Identiteit en christelijke organisaties*. Zoetermeer/Barneveld: Boekencentrum/De Vuurbaak.
- Donk, C. van der & Lanen, B. van (2012). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho.
- Gils, H. van (2011). *100x abdijen, kloosters & bezinningscentra*. Tiel: Lannoo.
- Groot, C.N. de, Pieper, J.Z.T., & Putman, W.B.M. (Eds.). (2013). *Zelf zorgen voor je ziel. De actualiteit van christelijke spirituele centra*. Utrecht: Parthenon.
- Meiling, L. (2000). *De Hezenberg: Jezus is Overwinnaar!?*. z.p.
- Ransijn, H.A. (2012). *Op zoek naar grazige weiden. Een semiotisch onderzoek naar de motivatie van deelnemers aan activiteiten van bezinningscentra*. Bergambacht: 2VM.
- Strikwerda, M. (1986). *Pastoraat als hulpverlening in ontwikkeling, veertig jaar De Hezenberg*. z.p.

8.2 Overige bronnen

Folders

- | | |
|---|---------------|
| Landgoed Hezenberg doet je goed (z.j.) | In de Bijlage |
| Retraite op de Hezenberg oase van rust en ruimte (z.j.) | In de Bijlage |
| Gasteninformatie retraite (z.j.) | |

Elektronische bronnen

www.hezenberg.nl

<http://www.allegrosite.be/artikels/HET%20VERHALENDE%20ZELF.pdf>

<http://www.watchman-nee.nl/blumhardt.htm>

9. Bijlagen

9.1 Bijlage 1: folders



Landgoed Hezenberg DOET JE GOED

Er is een plek waar je op adem komt en de hectiek van alledag achter je kunt laten. Waar je bouwt aan jezelf, je werk of je relatie. Waar je een welkome gast bent. Die plek heet Hezenberg. Er wordt gewerkt vanuit een open christelijke identiteit en spiritualiteit.

Landgoed Hezenberg vindt u in het groene gebied tussen de bossen van de Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel. Het omvat drie gebouwen: een Koethuis, Landhuis en Kapel. De gasten overnachten in het Koethuis, in mooie, nieuwe gastenkamers. In het statige Landhuis vinden groepsactiviteiten plaats. En in de Kapel kunt u deelnemen aan liturgische vieringen. Net buiten Hattem, aan het eind van een 'eigen weg', vormt landgoed Hezenberg een oase van rust. Een uitgelezen oord voor bezinning, geestelijke groei of heelwording.

WAT BIEDEN WIJ

- Hersteltrajecten
- Individuele en groepsretraites
- Gebruik accommodatie



HERSTELTRAJECT

ALS JE DREIGT VAST TE LOPEN

Je zoekt naar verandering. Het stormt in je relatie. Je loopt vast in je werk. Of je ligt overhoop met jezelf. Tijd om afstand te nemen. Onze hersteltrajecten zijn bedoeld voor mensen die vastgelopen zijn. Er zijn twee vormen: behandeling en begeleiding. Beide bestaan uit een combinatie van individuele begeleiding, gezamenlijke activiteiten, gesprekken, training en ontspanning.

BEGELEIDING

Voor mensen die intensieve hulpverlening nodig hebben, is er de optie 'behandeling'. Dit is een traject van zes tot acht weken waarbij u als GGZ-cliënt wordt ingeschreven en waarbij de psychiater verantwoordelijk is voor de opstelling en bewaking van het behandelplan. Betaling vindt plaats vanuit het basispakket van uw zorgverzekering.

BEGELEIDING

Als u geholpen bent met een lichtere, drie à vier weken durende begeleiding,

wordt u niet ingeschreven als GGZ-cliënt. Veel zorgverzekeringen vergoeden (een deel van) de kosten voor het verblijf en de begeleiding uit het Aanvullend Pakket; dit is per polis verschillend. Wij kunnen u hierover informeren. Een andere optie is ambulante begeleiding, met één keer per week of per veertien dagen een begeleidingscontact. Ook in dit traject denken professionals met u mee, zodat u weer grond onder de voeten krijgt en verder kunt.

Voorafgaand aan de hulpverlening heeft u een intakegesprek met onze maatschappelijk werker. Deze bespreekt met u wat voor u het beste programma is.

RETRAITE

VOOR BEZINNING EN VERDIEPING

De Hezenberg wil mensen die verlangen naar bezinning en verdieping gelegenheid bieden enige tijd als retraitegast op het landgoed te verblijven. U krijgt een eigen kamer (een twee-persoonskamer is ook mogelijk). Retraitegasten maken gebruik van een

eigen zit- en eetkamer. U bent van harte welkom bij de liturgische momenten in onze kapel.

Retraites kunnen zowel individueel als in groepsverband worden doorgebracht. De individuele retraites vult men in naar eigen inzicht, bijvoorbeeld met wandelen en lezen. De groepsretraites vinden plaats rond een thema. Er is een begeleider aanwezig die de gesprekken leidt en werkvormen aanreikt.

GEbruik accommodatie

GASTVRIJ ONTHAAL VOOR GROEPEN

U zoekt een inspirerende locatie voor een vergadering of groepsactiviteit? Dan is de Hezenberg daarvoor een perfecte locatie. Op ons sfeervolle landgoed wacht u een gastvrij onthaal. Ons Landhuis leent zich uitstekend voor bezinningsconferenties, teambuilding-activiteiten en scholingsdagen. Midden in de natuur. Dus in de pauzes kunt u er heerlijk wandelen. En wat betreft de verzorging van de inwendige mens: wij bieden catering op maat. Informeer vrijblijvend naar de mogelijkheden.



Landgoed Hezenberg OM ECHT TOT JEZELF TE KOMEN

Met haar rijke historie en prachtige ligging is het historische landgoed de Hezenberg een oase van rust en ruimte. Genieten van dit unieke erfgoed is niet voorbehouden aan de enkeling. Al zo lang de Hezenberg bestaat, sinds 1946, zoeken mensen er naar verstillend en bezinning. Een weldadig oord, waar reeds velen geestelijke groei, medemenselijkheid, spiritualiteit en solidariteit met Gods schepping ervoeren. In deze hectische samenleving willen mensen even pauzeren, op adem komen. De Hezenberg heet hen hartelijk welkom. Vanuit een christelijke inspiratie bieden wij u een gastvrij huis, waar de tijd langzamer gaat. Een plek van aandacht. Voor jezelf, de wereld om je heen, en ook voor God.

WAAROM RETRAITE?

Welke keuze moet ik maken? Wat past echt bij mij? Wat is mijn weg? Een retraite geeft u de gelegenheid naar antwoorden te zoeken. Zo'n periode van welbewuste afzondering is bedoeld voor bezinning en inspiratie. In de christelijke traditie waren er altijd



al mensen die zich terugtrokken op plaatsen die uitnodigden tot een innerlijk gesprek. Zij ervoeren dit als een ontmoeting met zichzelf, met anderen en met God. De Hezenberg is al decennia lang een plek waar dat gesprek op gang komt. Langs stromend water en onder oude bomen ervaren mensen vaak een diepe verbondenheid met al wat leeft.

TWEE VARIANTEN

De Hezenberg biedt mensen die zoeken naar bezinning, groei en verdieping de gelegenheid als retraitegast op het landgoed te verblijven. Deze retraites kunnen zowel individueel als in groepsverband worden doorgebracht. Individuele retraites worden naar eigen inzicht ingevuld, bijvoorbeeld met wandelen en lezen. Groepsretraites vinden plaats rond een thema. Er is een begeleider aanwezig die de gesprekken leidt en werkvormen aanreikt. Alle retraitegasten worden uitgenodigd deel te nemen aan het ochtend- en avondgebed in de Kapel, maar niets moet.

INDIVIDUELE RETRAITE

Hiervoor kan men zowel door de week als in het weekend boeken (aankomst vanaf 11.00 uur; op de dag van vertrek kunt u tot 10.00 uur over de kamer beschikken).

THEMATISCHE RETRAITE

Rond zingevingsthema's. Deze vinden doorgaans plaats in het weekend.

DE RETRAITEGAST

- beschikt over een eigen slaapkamer met douche en toilet

- gebruikt de maaltijden in de retraitehuiskamer
- kan deelnemen aan koffie/theemomenten in de retraitehuiskamer
- kan een beroep doen op het team van gastheren/-vrouwen
- kan deelnemen aan de liturgiemomenten in de Kapel:

- ochtendgebed 8.00 uur
- avondgebed 19.30 uur
- voorbededienst 20.00 uur op dinsdag
- vesper 20.00 uur op vrijdag
- zondagsviering 10.00 uur



9.2 Bijlage 2: Topiclijst en gebruikte interviewvragen

Topiclijst

Op zoek naar: beleving van de individuen op de Hezenberg. Vier interviews met respondenten die werkzaam zijn in verschillende gebieden op de Hezenberg. Vrijwilligers en betaalde krachten.

Hezenberg

Algemeen

Geschiedenis

- doorwerking in het nu
- drijfveren voor de Hezenberg

Werkomgeving

Sfeer - landgoed omgeving

Ervaring medewerker als deel van een geheel – eigen plek

Mensbeeld

Identiteit

Organisatievorm

- beleving *centered of boundary*

Kernwoorden

Vormgeving identiteit

Uitwerking in de praktijk

Verwachtingen

Verlangen

Retraite

Het begrip

Kernwoorden

Op de Hezenberg

Stilte, rust, regelmaat

Deel van een geheel

Doelgroep

Verwachtingen

Vragen

- inleiding
- opnemen geen bezwaar?
- anonimiteit

Feitelijke vragen rondom de respondent

- naam etc.
- omschrijf de eigen functie op de Hezenberg
- mbt de retraite?
- wat bracht u bij de Hezenberg?
- waarom deze plek?

Hezenberg

- wat is voor u de Hezenberg?
- wat zijn kernwoorden die de Hezenberg omschrijven?
- wat in die woorden is belangrijk, springt er uit?
- wat wil de Hezenberg volgens u voor plek zijn?
- hoe komt dat terug in de organisatie, zoals bijv. in je eigen werk?

- in hoeverre maakt, volgens u, de geschiedenis van de Hezenberg uit voor wat het vandaag de dag is?
- hoe is de Hezenberg betrokken bij de plaatselijke kerken?
- waarin krijgt die vorm?
- welke rol spelen de kerken?
- wat is, volgens u, de drijfveer geweest voor het oprichten van de Hezenberg?
- op wat voor manier is daar aanvast gehouden of losgekomen?

Identiteit

- wat is volgens u de identiteit van de Hezenberg?
- waarin krijgt deze identiteit gestalte?
- waar ziet u dat aan?
- welke woorden zijn daarin belangrijk?
- hoe wordt, volgens u, de identiteit van de Hezenberg door haar medewerkers uitgedragen?
- waarin krijgt dat vorm?
- wat is de kernactiviteit van uw bedrijf?
- wat wil de Hezenberg bereiken, waarin wil ze goed zijn?
- welke waarden vindt u belangrijk voor uw werk op de Hezenberg?
- wat verwacht u van de Hezenberg mbt uw werk en zorg voor u als medewerker?
- wat maakt de Hezenberg anders in vergelijking met andere centra?
- in welke mate voelt u zich betrokken bij de Hezenberg?
- waardoor komt dat?
- welke factoren spelen daarin mee?
- wat is de bestaansgrond van de Hezenberg?
- welke eigenschappen worden in medewerkers in uw bedrijf/organisatie gewaardeerd?
- waarom juist die eigenschappen?
- in welke werkwijze, keuzes, aanpak worden medewerkers door de organisatie gestimuleerd?

Retraite

- wat is een retraite volgens u?
- hoe ziet u de retraite op de Hezenberg?
- hoe verhoudt u zich tot de retraite?
- wat voor beeld heeft u van de retraite?
- waardoor komt dat?
- welke plek krijgt de retraite binnen de Hezenberg?
- hoe past de retraite op de Hezenberg?
- wat is de bestaansgrond van de retraite op de Hezenberg?
- waar zie je dat in terug?
- de retraite bestaat in deze vorm nu een jaar, wat voegt het toe aan de Hezenberg?
- wat is, volgens u, de doelstelling van de retraite?
- wat zoekt, volgens u, iemand die op retraite gaat?
- wat is daar voor nodig?
- wat brengt iemand daarvoor naar de Hezenberg?
- waarom zou u iemand juist wel/niet aanraden om naar de Hezenberg te gaan voor een retraite?
- hoe krijgen de woorden, bezinnen groeien helen, een plek binnen de retraite?
- hoe krijgen de woorden, rust ruimte regelmaat, een plek binnen de retraite?

Afsluiten

Bedanken, ben ik iets vergeten, wil respondent iets kwijt?

Data- technische afhandeling, vragen om feedback

Nogmaals bedanken

9.3 Bijlage 3: interviews

Interview met Respondent 1

2 mei 2013

Voordat de opname begon, vragen of opnemen mag.

H1: Bedankt dat je mee wilt helpen aan dit onderzoek. Mijn hoofdvraag is: op wat voor manier zijn de doelstellingen van de Hezenberg terug te vinden in de retraite.

Mijn literatuurstudie gaat over de Hezenberg, wat er in de literatuur en de geschiedenis terug te vinden is en wat de identiteit is, wat retraite is...in literatuur. Het praktijk onderzoek, deze interviews gaan over hoe het geleefd wordt, door de mensen zelf, vanuit alle geledingen van de Hezenberg. De woorden van de medewerkers en vrijwilligers die ze zelf in de mond nemen. Dat leg ik dan daarna naast elkaar.

Dit interview bestaat uit een aantal onderdelen: eerst wat algemeen, daarna vragen over de Hezenberg, de identiteit en, heel specifiek, over de retraite.

R1: Oke

H2: In wat voor mate wil je anoniem of niet anoniem aanwezig zijn in mijn verslag?

R2: oo dat mag wel, gewoon. Maar mag ik wel even een vraag stellen?

H3: Ja...

R3: het gaat over gewone gegevens, en identiteit, gaat dat dan over mijn identiteit of die van de Hezenberg?

H4: van de Hezenberg

R4: o oke

Algemeen

H5: wat is je naam?

R5: respondent 1

H6: en je leeftijd?

R6: 50 jaar

H7: wat is je beroep?

R7: Ik ben pastor, hier op de Hezenberg, voor een gedeelte en voor een ander gedeelte ben ik coördinator van het vrijwilligerswerk.

Hezenberg

H8: wat is de Hezenberg voor jou?

C8: ik werk hier nu 2.5 jaar denk ik, voor mij is de Hezenberg een plek waar mensen ruimte krijgen om naar hun leven te kijken vooral die iets hebben meegemaakt in hun leven waardoor ze burn out zijn of verward, dat ze een pas op de plaats moeten maken en hier ruimte krijgen, vooral, om daar aan te werken dmv therapie maar ook door de omgeving door de manier waarop er aandacht aan geschonken wordt. En ik vind vooral de omgeving hier, denk ik dan, daarmee creëren we een soort van bedding voor deze mensen.

H9: en wat zijn daarin kernwoorden om de Hezenberg te omschrijven?

R9: Ruimte, openheid, aandacht, betrokkenheid en wat ik heel belangrijk vind is dat je als mens gezien wordt en niet als ziekte of probleem of nummer. Je bent een mens net als wij en daar gaan we vanuit. En wat je nu ook meeneemt aan problemen, daar moet je aan werken, maar in de eerste plaats gaat het om jou.

H10: Waar baseer je deze woorden op? Waar komen die vandaan?

R10: Nou die komen vooral uit het beleid van de Hezenberg en ook wel wat er op de website staat aan woorden en wat de directeur zegt. Wat er dan in ieder geval is wat de Hezenberg wil uitstralen.

H11: en wat in deze woorden vind jij belangrijk?

- R11: Ik vind het belangrijk dat er ruimte is en dat je gezien wordt als mens. Als gelijkwaardig mens, dat is voor mij het belangrijkste ongeacht wat je meeneemt, ongeacht je religie, je geaardheid.
- H12: hoe komt dat terug, die aandacht, ruimte scheppen, hoe komt dat voor jouw gevoel terug in de organisatie van de Hezenberg?
- R12: Naar het personeel, de werknemers toe?
- H13: ja, binnen de structuur van de Hezenberg
- R13: ik denk dat alles daar wel op gericht is, als je bijvoorbeeld kijkt naar het team gastvrijheid dat die zorgt voor de kamers, dat ze schoon zijn, dat het eten op tafel staat. Dat je ziet dat er overal aandacht aan geschonken is, er staan altijd bloemen, de tafels zijn mooi gedekt. De kamers zien er perfect uit als gasten komen, de manier waarop mensen worden ontvangen door de gastvrouwen, een rondleiding krijgen. Er wordt echt geprobeerd om in groepen te werken maar ook echt jou persoonlijk verder te helpen. Daar is alles op gericht, therapieën, gesprekken, en dat hoor ik ook altijd terug van gasten. Je heet hier ook gast, geen cliënt, je bent hier gast.
- H14: en hoe zie je dat in je eigen taken.
- R14: als pastor heb ik daar sowieso een taak in, in de vieringen, ruimte bieden aan mensen. Dat ik probeer om woorden te zoeken die aansluiten bij heel veel mensen. Als coördinator van het vrijwilligerswerk moet ik er voor zorgen dat vrijwilligers diezelfde drive hebben als ik heb om ruimte te scheppen.
- H15: hoe doe je dat?
- R15: door bijvoorbeeld trainingen te geven, maar ook in het aannamebeleid, ze moeten eerst een paar maanden meelopen. Maar ook met hen er over te praten, over 'hoe zie je dat', hoe zie je mensen hier, hoe wil je hier met mensen omgaan. Wat is het beleid hier van de Hezenberg, wat is jouw taak hier als gastvrouw. Nou, in de tuinploeg, die staan misschien wat verder van de gasten af, maar daar is voorwaarde scheppen ook dat het terrein er hier goed uitziet, dat werkt allemaal mee. Of je nu een verwilderde tuin hebt of een prachtig aangelegd park waar zorg voor gedragen is, dat helpt allemaal mee. Omgeving is zo belangrijk.
- H16: in hoeverre speelt daarin de geschiedenis van de Hezenberg mee?
- R16: nou voor mij is het zo dat de geschiedenis van de Hezenberg begonnen is bij mensen waarvan de intentie was om mensen die het moeilijk hadden onderdak te bieden en ruimte te geven, nou die intentie is niet veranderd denk ik. Het is in mijn optiek, ik denk dat de mate van de manier waarop wij met ons geloof en levensbeschouwing omgaan wel wat anders is geworden. Het is niet meer zo van, he, vroeger werden er strijdlieden gezongen om je angsten te overwinnen. Dat was meer van Hup met zijn allen gaan we zingen, een beetje dat opgewekte.
- H17: "Jezus is overwinnaar"
- R17: Ja, "Jezus is overwinnaar". Dat is niet meer zo. Het is meer een ruimtelijke manier van geloven gekomen met meer diversiteit. Maar dat spreekt me wel aan, ik denk ook dat de pastores het ook allemaal op een andere manier doen, de vieringen op een andere manier doen maar dat dat juist ook een kracht is.
- H18: en hoe zie je in die diversiteit de geschiedenis doorspelen?
- R18: nou volgens mij is de geschiedenis heel erg dat je mensen wilt opvangen, dat is hetzelfde gebeven. Dat je denkt, deze plek is zo waardevol daar wil ik mensen van mee laten genieten en daar kan ruimte ontstaan waarop je mensen begeleidt op hun zoektocht in wat ze meebrengen aan problemen enzovoorts. Kijk, wat er is gebeurt in de loop van de jaren, is dat het professioneler is geworden. Voordat ik hier kwam waren er alleen nog maar pastores die de gasten begeleiden in hun gesprekken. Nu het een GGZ instelling is geworden zie je natuurlijk dat psychiaters dat voor hun rekening nemen dat is er eigenlijk bij gekomen of geïntensiveerd. Dus wat goed is, vind ik, maar wel een aandachtspunt is dat je niet, we moeten ook vanwege de verzekeringen dan professionele hebben, maar aan de andere kant denk ik dat het een aandachtspunt is, dat je dat andere stuk, dat pastorale stuk, gewoon dat mens zijn stuk, met alle vragen die daarbij horen, niet uit het oog moet verliezen. Dat moet eigenlijk samengaan.

- H19: maar zeg je dan ook dat dat niet in dat professionele zit?
- R19: Ja natuurlijk worden daar wel mensen op aangenomen, mensen worden natuurlijk wel gevraagd naar hun levensbeschouwing, achtergrond en dat ze het op de manier doen waar de Hezenberg voor staat. Dat gebeurt natuurlijk wel, tuurlijk, anders kun je hier niet werken. Maar het is natuurlijk ook zo dat alles wat de GGZ vraagt van ons, van zo en zo moet het, dat is ook een heel goed ding want het houdt je scherp. Maar het specifieke van de Hezenberg is daarnaast ook dat geloofstuk en dat maakt, volgens mij, de Hezenberg wat de Hezenberg is. Ik bedoel, je kunt ook naar een andere GGZ instelling gaan maar dat is niet wat de Hezenberg is, de Hezenberg kenmerkt zich door de manier van aandacht, de omgeving en omgang met mensen en daar zit het pastorale ook bij.
- H20: en in de geschiedenis, waar we het net over hadden, daar speelde ook de plaatselijke kerk een rol. Ook vanwege de verbondenheid met de omgeving. Hoe is dat nu?
- R20: Het is nu heel weinig
- H21: op wat voor manier?
- R21: Nou ja, er zijn wel eens wat contacten met kerken hier in de omgeving maar de verbinding is volgens mij niet zo erg meer zoals toen. Ik heb de indruk dat daar toen veel meer in geïnvesteerd werd.
- H22: hoe krijgt dat nu vorm, de contacten met de kerk?
- R22: nou ja, je hebt...soms zijn er bijeenkomsten, soms komt er een kerk hier uit de omgeving om een vergadering te doen of geven we zelf avonden in kerken en leggen we uit wat de Hezenberg is. Maar dat zou wat mij betreft wel wat meer kunnen.
- H23: op wat voor manier dan?
- R23: Ja, ik bedoel er is een soort van predikanten overleg in de omgeving. Daar zou ook iemand van de Hezenberg bij aan kunnen sluiten.
- H24: waarom zou de Hezenberg zich daarbij aan moeten sluiten?
- R24: omdat wij eigenlijk ook een soort van bijzondere gemeenschap zijn in deze omgeving en ook omdat het belangrijk is dat de mensen in de omgeving weet hebben van wat de Hezenberg is. Je kunt elkaar daarin ook versterken. Als de mensen hier in de omgeving weten dat ze anderen kunnen doorverwijzen naar hier als het nodig is, dat vind ik belangrijk.
- H25: Arie v.d. Plug, de eerste predikant werd vanuit de kerk van Hattem bevestigd met een speciale opdracht, is dat dan ook niet meer zo?
- R25: dat weet ik niet zo goed, ik denk dat de directeur verbonden is aan een gemeente als predikant, volgens mij vanuit Heerde maar dat weet ik niet precies. Meestal is dat wel zo, in een psychiatrisch ziekenhuis zijn de predikanten ook bevestigd vanuit de kerk.
- H26: Wat is volgens jou de drijfveer van de Hezenberg om op deze plek te zijn?
- R26: op deze plek, ik denk de omgeving en dit was er, deze mensen hebben dit gevonden en hebben gedacht...dit is de plek om mensen op te vangen. Dat konden ze niet meer in hun huis, het werd te groot, het is volgens mij een droom geweest van deze mensen. Dat herken ik ook wel een beetje, dat je een droom navolgt.
- H27: en op wat voor manier heb je het gevoel dat er aan deze droom vastgehouden is, of juist losgelaten?
- R27: Ja, voor mij, als ik voor mijzelf spreek, ik wil recht doen aan de manier waarop deze mensen hun droom zijn begonnen. Met respect voor wat zij hebben gedaan. Daardoor is de Hezenberg geworden wat het is. En al die mensen daarna en ik geloof nog steeds in de droom van deze plek. Maar ik denk wel dat je qua theologie en levenswijze moet je wel met je tijd mee gaan, je kunt niet blijven doen als toen. Dan had de Hezenberg niet meer bestaan. Als we niet bij de GGZ waren aangesloten waren we er niet meer geweest. Je zult wel mee moeten met de dynamiek van deze tijd. En dat is ook wel goed maar je moet niet de intentie uit het oog verliezen waarmee deze mensen zijn begonnen.
- H28: en dat is?
- R28: dat is hulp bieden aan mensen die in moeilijkheden zitten. Zij deden dat vanuit hun geloofsvisie, vanuit het geloof. Ze wilden niet gewoon mensen helpen ze zagen het als hun geloofsopdracht.

Identiteit

- H29: en als we het nu gaan hebben over de identiteit, van nu, zoals het nu vormgegeven wordt. Wat zou dan in één of twee zinnen de identiteit zijn volgens jou?
- R29: Ik denk dat de identiteit is dat we vanuit een christelijke traditie ruimte gemaakt wordt voor mensen met hun problemen. Het is moeilijk om dat zo even te zeggen. Nou om hulp te bieden aan mensen die vastgelopen zijn, dat staat ook in de advertenties, op de Hezenberg is daar ruimte voor. Maar dat is ook volgens mij de missie en visie van de Hezenberg, mijn persoonlijke visie is ook dat ik dit doe vanuit een bepaalde houding en drive vanuit mijn geloof en daar mag voor mij heel veel ruimte zijn voor allerlei mensen maar ik kies voor een instelling met een bepaalde identiteit.
- H30: en hoe krijgt die identiteit dan heel concreet gestalte?
- R30: nou ja, in ieder geval werken hier allemaal mensen die een christelijke achtergrond hebben. Dat zie je er aan dat we iedere ochtend een ochtendgebed hebben, een kerkdienst, een zegendienst. Daarin zie je de identiteit terugkomen.
- H31: en de medewerkers worden gevraagd, of hoe zit dat, medewerkers worden gescreend voordat ze 'binnen komen'?
- R31: ze worden in ieder geval gevraagd of zij een geloofsleven hebben, of ze lid zijn van kerken. Of ze iets weten van... of ze praktiserend gelovend zijn. Dat betekent niet dat ze twee keer per zondag in de kerk moeten zitten maar wel dat ze als vrijwilliger moeten kunnen bidden en Bijbellezen aan tafel. Ze moeten zich kunnen inleven in de vragen van de gasten die hier komen wat ook heel vaak geloofsvragen zijn. Het maakt dan niet uit of je gereformeerd, hervormd of katholiek bent maar wel dat je begrijpt wat ons hier verbind en hoe de sfeer hier is.
- H32: en wordt op die manier de identiteit ook door de medewerkers en vrijwilligers gedragen?
- R32: Ja, daar geloof ik wel in. Dat zie ik zeker in de vrijwilligers en ook wel de medewerkers, die worden daar ook op bevraagd, over de eigen identiteit en geloofsleven dat wordt zeker aan de orde gesteld.
- H33: wat zie jij als de kernactiviteit van de Hezenberg
- R33: de kernactiviteit is het begeleiden van de gasten
- H34: alle gasten?
- R34: nou van het herstel, de herstelgasten. Dat is het grootste gedeelte
- H35: Wat wil de Hezenberg bereiken?
- R35: Ja, we willen bereiken dat de gasten een goede tijd hebben en ook gewoon de stappen hebben kunnen maken die ze hebben willen maken. Daar is eigenlijk alles op gericht, om de mensen ruimte te geven of verder te helpen, op ideeën te brengen.
- H36: Als je jezelf naast de Hezenberg zet, je eigen waarden en die van de Hezenberg, wat vind jij dan belangrijk voor jouw werk.
- R36: Het allerbelangrijkst vind ik dat we mensen zien zoals ze zijn, net als wij. Dus ik vind dat we mensen, dat klinkt een beetje heilig, met de ogen van Jezus moeten bekijken. Dus op een liefdevolle manier naar de mensen kijken. Jij bent hier en je mag hier een tijd zijn met je probleem. En wij staan daar niet boven maar daarnaast. Voor mij is dat het belangrijkste.
- H37: en wat verwacht je van de Hezenberg met betrekking tot je eigen werk, de mate waarin ze zorg dragen voor jou als medewerker.
- R37: Eigenlijk verwacht ik hetzelfde, dat ik ook zo gezien wordt. Dus dat wat wij zeggen dat ook hier leven. Dit is mijn werk maar ik leef thuis niet op een andere manier, natuurlijk doe ik andere dingen maar mijn instelling is hetzelfde. Dus dat ik naar mensen wil kijken op die manier en op die manier met mensen om wil gaan in alle vrijheid en ruimte en dat ieder dat op een eigen manier mag doen, dat is voor mij niet anders. Dat is een leefwijze. Zo wil ik in het leven staan. Het verschil met de Hezenberg is dat je daar heel erg alert op moet blijven en iedere keer weer moet denken wat was ook al weer onze missie en visie. Omdat je hier ook met cijfers moet rekenen en je moet aan allerlei eisen voldoen die op zich goed zijn maar je moet dat we je voor ogen hebt niet uit het beeld verliezen.
- H38: Hoe wordt daar op de Hezenberg onderling over gepraat?

- R38: dat weet ik eigenlijk niet zo goed. Ik ben zelf niet bij de teamvergaderingen. Ik weet alleen hoe ik dat met de vrijwilligers doe, dat komt altijd wel aan de orde in de vergaderingen. Er zijn altijd allerlei casussen over mensen, wat moeilijk ging en waarin we toch iedere keer met elkaar weer proberen te zien, en ook vaak met heel veel humor, soms kan iemand heel lastig zijn maar we proberen elkaar niet te veroordelen. Geen vooropgezette mening te hebben en dat is soms best lastig maar wel belangrijk.
- H39: Je noemde net ook dat je hier hetzelfde bent als thuis, dat zoals je bent doortrekt naar hier. Dat klinkt naar een grote betrokkenheid, ook richting de Hezenberg, dat je gewoon je zelf kunt zijn. Maar hoe zie je zelf je betrokkenheid?
- R39: Dat is een soort van drive van binnenuit, dat ik denk, dit is wel een goede plek dat moet gewoon blijven. Daar mag iedereen van weten, ik zou ook op allerlei barricades gaan staan en roepen "kom naar de Hezenberg en kijk hoe fantastisch het hier is"
- H40: en waarom deze plek en niet de herberg, de spil?
- R40: Deze plek is op mijn pad gekomen en qua identiteit past deze plek bij mij. Vanwege de ruimte die er is. Kijk je hebt ook Sharon in de achterhoek en die zijn wat meer naar de evangelische kant gericht. Zoals hier het misschien vroeger was, maar dat is gewoon niet wat bij mij past en dan zou ik daar niet voor kiezen. Ik vind de ruimte die je hier krijgt om gewoon ook op je eigen manier je geloof, met je geloof bezig te zijn en dat vorm te geven. Dat spreekt mij ontzettend aan.
- H41: je geloof, ruimte... zijn er nog meer factoren die meespelen dat je je hier thuis voelt?
- R41: de plek is natuurlijk fantastisch, ik bedoel, als je nu in een kantoorpand werkt of hier. Als ik hier het terrein op rij dan denk ik "wow ik werk hier" Dat werkt natuurlijk ontzettend mee. En met al die vrijwilligers die het allemaal gratis doen, dat zijn dus allemaal mensen die het niet hoeven te doen, je kan van mij ook zeggen dat ik mijn geld moet verdienen. Dat is ook zo, ik moet ook ergens geld verdienen. Maar die vrijwilligers die doen het allemaal voor niets, gratia. Die zijn allemaal gemotiveerd om dit te doen.
- H42: waarom denk je dat dat zo is?
- R42: Nou vanwege de plek en de visie en de missie. Deze mensen willen allemaal iets betekenen voor een ander en de bedding is goed hier. En ze mogen dat op hun eigen manier doen natuurlijk zijn daar een soort van regels voor en een soort van format maar binnen de format heb je heel veel ruimte en dat is wat veel mensen en mij ook aanspreekt. Als ik een kerkdienst doe mag ik dat op mijn manier doen. Natuurlijk is daar een liturgie voor maar ik mag daarbinnen wel veel zelf doen.
- H43: welk bestaansrecht of bestaansgrond heeft de Hezenberg?
- R43: bestaansgrond? Ja... ik denk dat de grond van bestaan, mijn rvb 'reden van bestaan' is dat ik denk dat deze plek gewoon gebruikt moet worden voor zoiets als dit omdat het gewoon kan en in die zin allemaal klopt. Het kan allemaal kloppen, laat ik het zo zeggen.
- H44: Bedoel je dat op de manier dat als hier allemaal horeca of iets in zat als een B&B dat het dan niet kloppend was?
- R44: Dat kan natuurlijk ook op zo'n plek maar als je het andersom bekijkt, de Hezenberg in een stad, dat kan dan voor mij niet kloppen. Deze plek, het is net alsof je op een eiland zit dus je neemt werkelijk even afstand van de wereld maar je ziet wel de wereld om je heen gebeuren. Je kunt je even uit die wereld terugtrekken, net een beetje als in Taizé, dat je even een pas op de plaats maakt en dat je dan mensen om je heen hebt die dan vrijwillig voor jou aanwezig zijn om jou te ondersteunen daarin. Ik geloof er echt in, dat zie ik ook in mijn collega's, de intentie om echt te helpen. En dat hoor je ook altijd terug van de gasten. Dat is denk ik ook een soort van, ...nou het is ook wel het meeste werk van wat ik doe is dat ik denk dat ik dit mag doen, of ik doe dit en krijg er nog voor betaald voor ook. Het voelt niet van pfff ik moet weer naar mijn werk.
- H45: en je noemde al dat je heel veel vrijheid krijgt, je mag je eigen zondagviering in elkaar zetten. In welke mate wordt je daarin vanuit de Hezenberg gestimuleerd of geholpen om je eigen weg te gaan of die van de Hezenberg?

- R45: niet echt eigenlijk. Die ruimte krijg je gewoon in het begin. Het wordt je gewoon verteld in het begin van zo zien onze vieringen er uit. Dan heb ik een aantal vieringen meegemaakt van collega's en het format gekregen. Daarin mag je dan je eigen viering maken, binnen dat format.
- H46: wat vind je daarvan?
- R46: Dat vind ik heel prettig. Liturgie is belangrijk als opeenvolging van dingen, woorden, drempelgebed, groet. Dat vind ik mooi van liturgie en daar hou ik van. Ik vind het ook belangrijk om woorden te vinden die aansluiten bij deze tijd zodat mensen echt begrijpen wat er gebeurt want je moet wel rekening houden met mensen die niet altijd in de kerk zitten. Met mensen die voor het eerst sinds een hele lange tijd in de kerk komen. Daar hou ik wel rekening mee, dat ik uitleg wat er gebeurt en ook in de preek. Voor ogen houden voor welke doelgroep je schrijft.
- H47: en op wat voor manier hou je rekening met de visie van de Hezenberg? Ook wat je in het begin verwoord hebt over liturgie en voorgaan in de kapel.
- R47: Ik gebruik gewoon de orde die er is, dus de visie die er is op viere gebruiken ik en dat doet iedereen wel alleen de inhoud is anders. De een zal een andere preek schrijven dan de ander, gelukkig. Ik gebruik denk ik andere avondmaalswoorden omdat die woorden me meer aanspreken.

Retraite

- H48: en nu is sinds een jaar, sinds mei, de retraite los gekomen van het herstel. Wat voegt de retraite toe aan de Hezenberg?
- R48: Ik denk, opnieuw, dat deze plek ook geschikt is voor retraite. Het biedt de kans om mensen een paar dagen te gunnen. Dat ze er even uit kunnen. Dat is natuurlijk ook vanuit de geschiedenis ontstaan dat mensen retraite hadden en dat er ook herstelgasten waren. Dat ze tussen elkaar zaten en toen is eigenlijk het plan ontstaan om dat van elkaar los te trekken. Om én herstelgasten ruimte te geven en echt te zeggen dit is herstel en dit is behandeling en zo voort. Zeker toen het GGZ werd, werd het nog duidelijker dat mensen echt wel behandeld werden. En die retraite er dan af te halen zodat dat ook een op zichzelf staand iets is. ... wat was je vraag ook al weer?
- H49: wat de retraite toevoegt
- R49: aan de Hezenberg... ik denk dat het, ja... wat het toevoegt aan de Hezenberg zelf ... ja dat is een lastige vraag die je stelt... het voegt in ieder geval toe dat er mensen komen die gewoon een pas op de plaats kunnen maken zonder dat ze in behandeling zijn. Het voegt ook toe dat mensen die behandeld zijn hier de ruimte hebben om nog een keer terug te komen. Dan moet er wel een jaar tussen zitten. Dat je een plek biedt aan mensen. Dat we er heel veel vrijwilligers bij hebben die zich weer betrokken weten op de Hezenberg waardoor de Hezenberg nog meer uitstraling krijgt ook weer naar buiten. Die mensen hebben ook allemaal weer hun netwerk. Maar ook dat we wat gericht zijn gaan kijken, dat er een avondgebed is, sinds dat er deze retraite is. Dus ik denk, en dat voegt toe aan de Hezenberg dat er weer andere inkomsten binnenkomen, dat is dan het praktische gedeelte en het liefst zou ik willen dat het gewoon nog wat uitbreidt en als we dan straks die zondagmiddagen gaan doen dan hoop ik ook dat er nog wat meer dynamiek in komt.
- H50: wat voor dynamiek?
- R50: Dat je toch weer wat meer mensen van buiten af kunt aantrekken. Het is een soort kip of het ei verhaal. Op het moment dat hier op zo'n zondagmiddag zo'n vijftig mensen komen om naar een verhaal te luisteren en om na te denken over hun eigen leven maken ze ook kennis met de Hezenberg. Dan wordt de Hezenberg weer een plek van oja dat is er ook. Dus ik zou hier ook wel eens kunnen verblijven in de retraite. Het is ook PR voor de Hezenberg om mensen binnen te halen, de plek te laten zien. En ik vind, dat is niet punt één. Daar moet je nooit vanuit gaan. Punt één is dat je mensen gunt om op deze plek te zijn. Ik merk, ook met het leerhuisprogramma wat ik laatst nog heb gedaan, dat mensen altijd zeggen 'woow wat een fantastische plek om even te zijn' dat gun ik mensen.

- H51: gewoon maar te zijn op deze specifieke plek?
- R51: op deze plek en dan te bedenken dat je hier ook gewoon twee of drie dagen kunt verblijven voor een retraite.
- H52: wat is dan een retraite?
- R52: retraite is dat je gewoon ook pas op de plaats maakt, dat je de tijd neemt om om je heen te kijken op een laagdrempelige manier tijd voor jezelf nemen. Mensen hebben bijvoorbeeld een druk gezin of een drukke baan. Of dat je je even herbezint, is dit nog wel de baan voor mijn leven. Of wil ik zo onderdeel uitmaken van mijn gezin, of hoe wil je in het leven staan. Al deze dingen komen voorbij.
- H53: Hoe zie je de retraite op de Hezenberg?
- R53: nou, zo zie ik de retraite op de Hezenberg. Kijk wat nu gebeurt op de Hezenberg, dat is mijn intentie om dat op de Hezenberg retraite te laten zijn. Wat er natuurlijk gebeurt is dat er nog oud gasten komen die liever tussen de herstelgasten lopen. Toch denk ik iedere keer, laatst was er ook weer een oud herstelgast en die is een hele week gebleven en die heeft het ontzettend goed gehad, gewoon de persoonlijke aandacht die ze kreeg. Dat ze even uit haar gezin, met twee moeilijke kinderen, weg kon. Even de ruimte gevoelt, de vieringen kon meemaken. Die dagen mag je ook een retraite noemen.
- H54: En op wat voor manier verhoudt jij je in je werk tot de retraite?
- R54: Ik stuur de vrijwilligers aan in de retraite en ik denk mee in de retraite groep en in de inhoudelijke zondagmiddagen ga ik meedoen. En ook denken we na hoe de retraite echt vorm kan krijgen. Wat is belangrijk, hoe gaan de gastheren en vrouwen om met de gasten. Wat kan wel, wat niet.
- H55: en dat vorm krijgen, nu na een jaar, wat voor beeld denk je dat de retraite naar buiten toe uitstraalt?
- R55: Nou ja ik denk dat mensen in het begin nog moesten wennen, die zaten echt van 'ho, is dit ook een retraite'. Maar ik vind dat we dat dus nog beter naar buiten toe moeten communiceren wat een retraite is. Dat blijft altijd een beetje lastig, net als met de Hezenberg, het is niet dit of dat, het zijn krijtlijnen die je uitzet en waarmee gespeeld kan worden. Ik ben wel tevreden over het afgelopen jaar ook omdat we gewoon nu ook met de vrijwilligers zo ver gekomen zijn. Alle teams moeten mee bewegen en dat is nog wel een beetje een log gedoe op deze weg want mensen gaan vooral voor de herstelgasten en nou is er ook opeens de retraite en er is nog verhuur. Binnen één bedrijf is het nog best lastig om meerdere poten te hebben. Aan de ene kant is het ook goed om meerdere poten te hebben omdat je dan meer hebt om op te staan. Aan de andere kant wordt er ook wel gezegd dat je je op één been moet richten.
- H56: Want hoe zie je de retraite nu binnen het geheel? Naast het herstel en het verhuur?
- R56: Nog niet zo'n grote plek. Maar het verhuur ook niet. Het herstel is nog echt gewoon de core business en ik denk dat het ook zo blijft, dat moet ook zo blijven denk ik. Maar die hele retraite zou wel wat meer geïntegreerd mogen worden. Goed, dat zijn we nu ook aan het doen. De coördinatoren van alle teams, administratie, team gastvrijheid, verhuur, hebben het ook daarover en daar ben ik ook bij. Dat wordt nu gestroomlijnd, wat past er bij elkaar. Hoe moeten we elkaar daarop aansturen. Eigenlijk moet de retraite van ons allemaal worden en dat is nog niet zo. Tenminste, dat gevoel heb ik nog niet. Het zit nog niet in ons systeem, het is meer 'oja, retraite'. Bij de administratie is dat minder want die krijgen er constant mee te maken want die krijgen de aanvragen en verdelen de kamers. Het team gastvrijheid heeft het ook wel in het systeem omdat ze de kamers schoonmaken en omdat het netjes is. Maar het is nog niet het wezenlijke onderdeel, in het begin wordt het allemaal nog wel als lastig gezien.
- H57: op wat voor manier heeft de retraite dan een bestaansgrond op de Hezenberg?
- R58: Nou ja, kijk, retraite gaat over tot rust komen, je bezinnen enzovoort. dus alle voorwaarden zijn hier aanwezig. Je kunt hier tot rust komen, je kunt je bezinnen, er zijn de vieringen, daar is de omgeving we hebben de vrijwilligers. Er is bestaansgrond genoeg vind ik. Dit is gewoon een uitgelezen plek voor een retraite alleen,... dat vind ik en met mij een aantal mensen die in de commissie zitten. Wat ik denk is dat we op de Hezenberg vaak plannen verzinnen waar dan

- een klein groepje enthousiast van is maar waar dan in het begin de rest niet in meegenomen wordt.
- H59: en waar zit dat dan in?
- R59: het gaat over enthousiasme en er is dan een groepje en die verzint iets en vindt dat leuk, die zijn dan al verder in het proces dan de rest. Die moeten dan nog meekomen, die is dan niet meegenomen in het hele beginproces.
- H60: wat zou daar voor nodig zijn om dat wel...
- R60: nou je moet van te voren al een plan maken en zeggen dit heb je er voor nodig. Dus als je het over de retraite hebt heb je inderdaad het team gastvrijheid heel hard nodig en de administratie en de pr. Je hebt hen allemaal nodig. Eigenlijk, achteraf gezien, had je die vanaf het begin af aan er bij moeten betrekken. Zodat de retraite niet iets is van een klein clubje mensen die daar wat in zien. Maar dat de retraite van iedereen is.
- H61: Hoe is het dan gegaan? Is het gewoon een initiatief geweest van een van de mensen?
- R61: Wat ik denk dat er op een gegeven moment, tsja, dat is voor mijn tijd geweest want ze waren er al mee bezig toen ik hier kwam.
- H62: en dan hebben we het over...vorig jaar?
- R62: twee jaar geleden. Ik ben er toen bij betrokken toen het om vrijwilligers ging en toen ben ik ook in de commissie gegaan. Maar ergens, waar het precies begonnen is weet ik niet. Maar dat er steeds meer stemmen kwamen van die retraitegasten bij het herstel, dat is niet handig. Daar werd ook wel een paar keer iets over gezegd. Ook de gastvrouwen, de vrijwilliger gastvrouwen zeiden daar iets van. Kijk die gasten zijn er ook voor zichzelf, ja iedereen is er natuurlijk ook voor zichzelf, maar als je met therapie bezig bent dan praat je daar nog over aan tafel, dat is heel logisch. Als je dan een retraitegast bent en je hebt daar helemaal niets mee dan zit je er maar bij en niet op te wachten.
- H63: ja, en, dat noemde je ook al eerder, omdat het nu een GGZ status heeft, speelt het daar ook in mee dat het uit elkaar is?
- R63: Ja dat heeft daar ook een hoop mee te maken, daar zijn heel andere betalingen voor enzovoort.
- H64: dus het was ook nodig?
- R64: ja maar dat was toen ook al wel, mensen betalen de retraite natuurlijk niet van de verzekering. Ze betalen de eigen retraite. En die waren ook niet bij de therapieën aanwezig. Maar toen bleek er nog ruimte te zijn dus toen is die andere ruimte gemaakt. Dus toen kon de retraite daar naartoe.
- H65: wat is, volgens jou, de doelstelling van de retraite?
- R65: de doelstelling is volgens mij dat je een plek biedt aan mensen zodat die tot rust kunnen komen. Ruimte hebben om even uit hun vertrouwde omgeving te zijn.
- H66: wat natuurlijk heel mooi aansluit bij de woorden: rust, ruimte en regelmaat.
- R66: ja, en dat is natuurlijk wel belangrijk die regelmaat. Dat er gewoon voor je gezorgd wordt, je krijgt om tien uur koffie, je lunch. Dat maakt ook dat je, soms wordt je ontregeld en dat is ook belangrijk als je op retraite bent dat je even denkt oja ik ben nu hier, hier kan ik nadenken over wat ik belangrijk vind in mijn leven, hier kom ik tot rust.
- H67: Als je naar de geschiedenis kijkt, vanuit de Mottlinger beweging naar nu, aandacht voor de mens, hoe zie je dat terug in de retraite?
- R67: Nou, ik vind, dezelfde zorgvuldigheid is er voor de retraitegasten. De kamer, de gastheren en vrouwen die er voor zorgen dat zij de ruimte krijgen dat de tafel gedekt is, dat er even een luisterend oor is, dat is niet anders als bij de herstelgasten.
- H68: Wat zoekt dan een retraitegast specifiek op deze plek?
- R68: Ik denk dat als je naar een klooster gaat dan zit je echt meer in zo'n klooster en voel je je meer verbonden met zo'n dagritme van vieringen en voor sommige mensen is dat net een brug te ver. Ze willen wel iets van rust en ritme, en een klooster is dan net weer...en ook omdat het uit een katholieke traditie stamt. Dan is het voor een heleboel protestanten toch gewoon een beetje een ver van mijn bed show. Dit is nu juist een plek waar wel die ruimte is. Ook zeker voor oudere mensen, ze kunnen een grotere kamer krijgen, alles is gelijkvloers. Er

- zijn ook zelfs nog aanpassingen mogelijk, als je hulp nodig hebt, de wijkzorg kan hier komen. Dus er is redelijk wat ruimte voor een grote groep mensen.
- H69: waarom zou je de Hezenberg aanraden bij mogelijke retraitegasten?
- R69: ik zou het aanraden omdat de verzorging perfect is. Het eten is goed. Je kunt er de rust en de ruimte vinden die je zoekt. Bovendien heb ook gewoon de omgeving mee en ju kunt altijd nog even Hattem in als het je teveel wordt, je kunt alle kanten op. Het is betaalbaar.
- H70: je zei net: je *kunt* er de rust vinden, een beetje overdreven legde je daar de nadruk op. Wat is er dan nog voor nodig om echt tot rust te komen?
- R70: je bent er zelf vooral voor nodig. Je moet gewoon, als je dat wil, zelf je ruimte pakken. Je kunt ook de hele dag in de huiskamer blijven zitten en steeds praatjes maken. Dat vind ik wel belangrijk van de gastheren en vrouwen dat ze de mensen wel op dat spoor zetten. Er hoeft niets natuurlijk maar de retraite is er wel om je rust en ruimte te bieden. Om na te denken over je leven. Om op een andere manier naar jezelf te kijken. Het gebeurt vaak wel, in een klooster gebeurt dat vrij snel omdat je in een soort van ritme bent die je niet van huis uit gewend bent, je wordt echt op een ander been gezet waardoor je nadenkt over dingen waar je normaal niet zo gauw over nadenkt. Dat gebeurt hier ook, maar het is nog altijd zo dat je zelf die stap moet maken. Je kunt overal, ook in Taizé, gewoon niet hoeven nadenken, als je dat gaat ontwijken kan je dat altijd.
- H71: ja, ... rust, ruimte en regelmaat zijn woorden die al een paar keer zijn langsgekomen, maar ik heb je de woorden "bezinnen, groeien en helen" niet horen gebruiken. Op wat voor manier spelen die woorden een rol in de retraite?
- R71: nou ja, kijk, die rust en regelmaat gaan ook over bezinning he, en dat is dan natuurlijk, voor mij, hoort dat onlosmakelijk bij elkaar. Als je naar je leven kijkt, je bezint je op je leven op wat je doet, dan heeft dat altijd met groei te maken en met heling. Ja, dat hoort als het ware bij elkaar. Dat is één lijn, bezinnen, groeien helen. Je maakt een pas op de plaats, en je zegt ik durf het aan of het lef om te kijken naar mezelf. Nou, dan is het groeiproces al gestart.
- H72: Wat voor mensbeeld zit daar achter?
- R72: Nou, dat is het mensbeeld van een mens die... eum... die in ontwikkeling is en die niet stilstaat. Een mensbeeld van alles wat hij/zij in een leven meemaakt, iedere keer weer opnieuw kan kijken, ja maar wat wil ik er nu mee. Dus ook een mens die een eigen initiatief toont en een eigen mening mag hebben en een individu is. Een mens die een uniek persoon is en die hier iets te doen heeft. En daarvoor moet je je vaak wel weer bezinnen, wat doe ik hier, wat is mijn missie, wat is mijn rvb (reden van bestaan). eum... en dat hoeft niet groots en meeslepend te zijn maar wel met aandacht en daar zit groei in, persoonlijke groei. En ik denk ook dat, als je dat durft, en waar we het ook wel over hebben hier, als je het durft om naar jezelf te kijken, ook als je met liefde naar jezelf kunt kijken want daar gaat het natuurlijk om. Vooral om dat je niet maar een sukkel bent die dit niet kan en dat niet kan, als je met liefde naar jezelf kijkt dan is dat helend voor mij. Omdat je daarin weer een stap maakt omdat je daarmee accepteert dat je aan de ene kant dingen moeilijk vindt en niet kunt en aan de andere kant daar ook weer ruimte door krijgt door die confrontatie.
- H73: Dat klinkt ook heel erg naar hetzelfde als je over de medewerkers zegt, dat van de aandacht, de rust maar dan voor jezelf in plaats van voor de ander.
- R73: Ja... nou ja, ik denk dat je, kijk ik kan niet aandachtig zijn, met ogen open naar mensen kijken als ik dat niet ook naar mezelf doe. Als ik als een kip zonder kop hier rond ren. Dat klopt, voor mij klopt dat niet. Dat betekent niet altijd dat het altijd zo goed lukt want ik ben ook gewoon maar een mens. He, dat ik ook wel eens denk van...oooo ik moet nog zoveel offe wat een sukkel ben ik toch...natuurlijk doe ik dat ook. Maar ik probeer daar iedere keer wel weer op terug te komen, waarom ben ik hier, wat wil ik hier zijn en hoe wil ik in het leven staan. En dat wil ik met aandacht doen en dat betekent dat ik aandacht heb voor de mensen om me heen maar ook voor mezelf. Volgens mij kan dat niet anders. Bij mij kan het niet anders, in ieder geval. Als ik mezelf vergeet, als ik mezelf maar helemaal niets vind, dan... eum. Dan spiegel ik dat ook af op de ander want ieder oordeel over een ander is een oordeel over mezelf en andersom. Dus als ik niet mezelf niet liefdevol kan bekijken, en af en toe vreselijk om mezelf

kan lachen en denk wat ben ik ook een oen, maar ook, en dan denk ik van nou, je mag er ook zijn en je bent het ook waard om er te zijn. euh, dan betekent het niet dat ik mezelf fantastisch vind maar dat ik mijzelf gelijkwaardig aan jou vind en dat ik dat jou net zo hard gun als dat ik me dat zelf gun. En ik wil ook, en dat vind ik ook wel.... eum... ook als pastor,... ik bedoel natuurlijk mag je bescheiden zijn enz. maar je hoeft niet kruipend door het leven te gaan, ik bedoel, je mag ook stralen en je mag ook ... er fleurig uitzien en... volgens mij weerspiegelen zoals God het bedoeld heeft.

H74: en op wat voor manier voel jij je dan, als medewerker, deel van het geheel?

R74: ik verbind me aan mijn collega's en aan de vrijwilligers op de manier van dat we het met elkaar doen want het kan niet anders. Je moet het met elkaar doen. Iedereen heeft zijn eigen gaven en talenten. En ik zou niet op de administratie kunnen werken, ik zou daar helemaal gek worden achter een computer en cijfers en ik heb liever respect voor de dames, de vrouwen die dat wel doen. Maar je kunt niet zonder elkaar. En daarom vind ik het ook belangrijk dat wij als collega's op die manier ook naar elkaar kijken. Want dat weerspiegelt je, je bent een spiegel. En je kijkt ook iedere keer in elkaars spiegel. Dus als ik mijn collega afkat, wat heus natuurlijk wel zal gebeuren omdat we ook maar mensen zijn, maar het is wel de bedoeling dat je daar open over communiceert. En dat ik ook kijk naar mijn tekortkomingen want dat vragen we ook van gasten. Dat je kijkt naar je leven, dus ik moet ook naar mijn eigen leven kijken en de obstakels die ik daar tegenkom.

H75: en in hoeverre voel je dan jouw visie daarin ook gedragen door eu.... de andere mensen hier.

R75: Nou weet je, ik denk dat het onuitgesproken zo is hier. Dat we dat weinig naar elkaar uitspreken, dat vind ik wel jammer. Dat zou meer kunnen, vind ik. Je voelt, tenminste, ik voel aan de houding van collega's, en dat is bij de een wat mij als bij de ander, dat ze een zelfde soort intentie van werken hebben als ik.

H76: waar voel je dat aan?

R76: gewoon, dat we er samen voor gaan, verbondenheid, de drive is er bij een aantal. Dat voel ik natuurlijk bij de een wat meer als de ander. Maar de drive is er, dat vind ik bij het team gastvrijheid ook altijd, de drive is er om het de mensen naar de zin te maken. Ruimte te creëren. Dat voel ik gewoon bij al die mensen en dat spreken we ook wel naar elkaar uit. Eum... maar daar zou, wat mij betreft wel wat meer aandacht naar uit mogen gaan, dat we het ook gewoon tegen elkaar zeggen.

H77: wat is daarvoor nodig?

R77: ... mmm... dat er wat meer ruimte gecreëerd wordt en plekken waar op je echt gewoon contact met elkaar hebt, he, je zit met elkaar aan de koffie, maar daar zit een hele groep, en daar heb je wel praatjes met elkaar en dat is ook goed, want je bent ook aan het werk maar ik denk... als ik bijvoorbeeld kijk naar de club pastores, die doen allemaal met veel gedrevenheid hun werk maar we hebben niet veel overleg met elkaar bijvoorbeeld. En... kijk, je beweegt je altijd op een vlak, met werken, van professionaliteit en in hoeverre laat je mensen in je privé leven kijken, dat is altijd een beetje... dat heb ik altijd al in andere banen ook gehad. Sommige mensen die zeggen, dit is werk, standaard plaatje, weet je. Ik vind dat, mijn werk is ook een levenswijze voor mij, dat hoort gewoon bij mijn leven en dat betekent niet dat je alles van mij hoeft te weten. Mijn collega's hoeven niet allemaal precies te weten hoe mijn familie er uit ziet of wat dan ook, daar gaat het helemaal niet om maar wat met het werk te maken heeft, dat vind ik wel dat het ter sprake mag komen. Dat is wel dat ik denk dat je vraagt op de Hezenberg, van hoe zit dat in je eigen leven. eum... zonder dat daar een kaartje op hoeft, van zo moet het, maar dat je het met elkaar kunt uitwisselen. Van wat voor, of op wat voor manier geef jij je geloof vorm in je leven bijvoorbeeld. Hoe de je dat nu, thuis. he, of op wat voor manier ga jij nu om met obstakels in het leven. Dat zijn dingen die we hier aan gasten vragen, best soms hele lastige dingen, maar wat we van elkaar, zelf, helemaal niet weten. En dan gaat het niet om het weten maar meer om het denkproces er achter. Dat ik ook daar steeds mijn eigen leven, denk van jaaa hoe doe ik dat dan in mijn eigen leven. Want ik ben ook wel iemand die het daar dan over heeft met mensen. Kijk je kan, dat vind ik wel een beetje, misschien is dat wel het verschil Hezenberg, als je in de psychiatrie bijvoorbeeld, dat is ook

wel weer een beetje achterhaald, maar dan ben je meer de behandelaar, dat zijn de SPV hier ook wel maar er komt ook een persoonlijke component bij vaak.

H78: Hier of in de p..

R78: hier. Het is niet zo dat je alle ins en outs van je gezin gaat vertellen maar ... het is niet.. eu.. het is in mijn optiek minder afstand. Ook omdat je hier, ook de behandelaars zeven weken lang een gast begeleiden die ze twee keer per week zien. Dus je krijgt toch meer verbinding met elkaar dan dat je een keer per maand een gesprek bij de psycholoog hebt of zo. Je trekt echt zeven weken met elkaar op. Als ik zo'n weekend werk, trek ik gewoon zo'n weekend met die gasten op. En dat is vaak maar een klein groepje omdat er veel mensen naar huis gaan, dus er komt van alles over tafel. En dan vragen ze ook wel eens wat aan mij, 'hoe doe jij dat nu in het leven' nou ik zou niet alle ins en outs, maar ik vertel wel iets daarover want ik ben ook gewoon mens.

H79: ... ja.... heel erg bedankt, ja... ik heb al mijn vragen gesteld die ik had, heb je zelf nog het gevoel dat ik iets vergeten ben of het gevoel dat je iets kwijt wilt?

R79: Nee,... het zijn wel moeilijke vragen, tenminste, van sommige dingen denk ik wel het overlapt elkaar.

H80: mmmm, ja... das psychologie he... (haha)

R80: haha, ja tuurlijk, van of ik het wel echt hetzelfde zeg. ...Nou ja kijk, ... ja de plek van de retraite binnen de Hezenberg, ja dat is gewoon wel een.... eh... nou ja, die vraag van wat kan retraite toevoegen aan de Hezenberg, dat vind ik wel een hele goeie. En daar heb ik wel een paar ideeën over maar ik denk dat dat is wel een vraag waar we gewoon, nou, waar we wel wat beter over na moeten kunnen denken met zijn allen.... Ik heb wel een idee waarom ik het mensen gun om hier te zijn maar wat is het in de ...

(dochter komt binnen)

Wat is het voor de Hezenberg wat het zo belangrijk maakt, kan maken he... ja ...

H81: ... Is het goed als ik dit uitwerk en het dan naar je toestuur en dat je dan nog kunt zeggen van "o dit kan niet, dat mag er niet in, zo heb ik het niet bedoeld"

R81: ja is goed

H82: en heb je misschien nog feedback voor me?

R82: ja ik vond het wel goed, het was echt wel, het is echt wel moeilijk. Dat je steeds terug gaat naar die eerste ...begin. Terug naar dat eerste begin, ja dat.. ja dat is ook goed. Voor mij is dat heel belangrijk, dat begin, ik bedoel dat vind ik altijd. Dat heb ik ook op de plek waar ik woon, de geschiedenis die is daar geweest en daar vind ik, daar wil ik respect voor hebben. Dus met respect voor de geschiedenis pas ik de dingen aan naar deze tijd maar de geschiedenis mag ook gezien worden. Dat vind ik dan belangrijk want daar is het ergens uit ontstaan. En van als je dat niet meer doet dan kun je ook de hele Bijbel wel verbranden. Bijvoorbeeld, het is maar een idee. Maar goed, ik bedoel dat moet je ook in die tijd zien, daar ga je ook op een gegeven moment mee met de stroom van de tijd maar wel met respect voor wat er toen was. Dat vind ik altijd mooi.

H83: dank je wel.

R83: jij ook bedankt.

Interview met respondent 2

2 mei 2013

Voordat de opname begon, vragen of opnemen mag.

H1: Ik had je al een beetje verteld waar mijn onderzoek over gaat he?

R1: Ja, de doelstellingen....

H2: Van de Hezenberg en hoe dat terug is te vinden in de retraite en het is juist het interessante hoe daarover gedacht wordt, dus ik interview mensen van het secretariaat, mensen die juist alleen maar te maken hebben met het verstel... gewoon eens iedereen om te kijken hoe het

nu zit op de Hezenberg. um... het interview bestaat uit een aantal delen, eerst wat algemeen, je naam en dergelijke, daarna rondom de Hezenberg, wat je er van weet en wat voor beeld je er van hebt. Daarna heb ik meer specifiek vragen over de identiteit van de Hezenberg en dan nog met betrekking op de retraite.

R2: oké

H3: Nou... wat is je naam?

R3: Mijn naam is respondent 2

H4: en wat is je leeftijd?

R4: 33

H5: je beroep?

R5: euh... nou, begeleider in de zorg, met verstandelijk gehandicapten en met mensen moet niet aangeboren hersenletsel, eigenlijk

H6: op wat voor manier mag ik je in mijn verslag noemen? Wil je anonimiteit?

R6: Nee hoor, nee nee, dat is allemaal vrij. Dat is geen probleem

H7: en na afloop, als ik het allemaal heb uitgewerkt, dan zal ik het je ook toesturen enzo en dan kan je daar nog feedback op geven enne, zeggen van 'dat wil ik er eigenlijk helemaal niet in'.... goed, over de Hezenberg, zou je om te beginnen je eigen functie, je eigen vrijwilligersrol kunnen omschrijven van hoe jij dat ziet?

R7: Ja, euh,... dat zie ik als volgt: ik ben dus een gastheer op het retraite stukje van de Hezenberg ja, ik ben er eigenlijk voor de mensen in de praktische zin. Dus ik zorg dat de tafel gedekt wordt, ik zorg dat... euh...als ze vragen hebben over hun kamer dat ik ze beantwoord. Ten eerste moet ik ze rondleiden en... ik zorg voor een stukje ontspanning door gewoon wat ik zeg, tafel te dekken, af te wassen, eten op te halen, zodat ze daar zich geen zorgen over hoeven te maken. Eigenlijk zorg ik er voor dat ze zich volledig kunnen ontspannen. Ja, tot rust kunnen komen.

H8: tot rust?

R8: ja, tot rust.

Hezenberg

H9: wat heeft je hier gebracht?

R9: euh...nou, ik ben zelf eerst gast geweest, een paar dagen en dat heeft me heel erg aangesproken. De rust, de bezinning, de spiritualiteit en toen dacht ik 'hee dit is wel wat voor mij om gastheer te worden' dus zodoende, dus toen heb ik wat navraag gedaan bij de gastheer en met iemand van de Hezenberg en toen gesprek gehad en toen ben ik aangenomen als gastheer.

H10: waarom deze plek?

R10: ...eum... ja toch wel de stilte, ik vind dat heel erg prettig hier, de rust de natuur. Het is echt een omgeving waar je tot rust kan komen. Je kan mooi wandelen hier zo. Ik vind de kapel een heel mooi onderdeel van de Hezenberg, een plek waar je, waar ik me heel erg heb teruggetrokken waar je stil kon zijn, muziekje kon draaien... ja... echt echt tot rust komen dat alle stemmen om me heen wegvallen. ja

H11: Heb je op meerdere plekken ook gezocht of is dit gewoon de eerste de beste?

R11: ja euhm... nee ik heb al gezocht op andere plekken maar toen ontdekte ik dit en ja, ik woon in Wezep en dat is hier zes kilometer vandaan. En ik dacht, nou, hoe praktisch, makkelijk kan ik het hebben.

H12: Als je dan denkt aan de Hezenberg als een pastoraal centrum, wat is deze plek voor jou?

R12: euh... ja, wat ik zeg, een plek waar ik tot rust kan komen en waar ik dichterbij mezelf kom. ja.

H13: wat zijn daarin dan kernwoorden van de Hezenberg waarvan je denkt, zo is de Hezenberg en zo zeggen ze het zelf?

R13: echt voor mij? Zoals ik het ervaren heb en ervaar..... rust, stilte, bezinning,.... stille tijd... op hartsniveau...ja dat een beetje

H14: wat in die woorden is zo belangrijk?

R14: ... wat is zo belangrijk in die woorden... nou ik denk, als ik voor mezelf spreek, ik kwam heel erg uit bij mezelf, van wie ben ik waar wil ik heen, waar sta ik in mijn leven, ten opzichte van

- mijzelf, van God en dat vond ik hier wel. Dat je echt stil gezet wordt en dat er even niet getrokken wordt door media, televisie, door mensen om me heen. Dat door die stilte, door die rust, door die bezinning ik uiteindelijk bij mezelf uitkom. Bij mijn eigen gedachten, gevoelens, mijn eigen meningen. Ja.
- H15: Dat is heel erg vanuit jezelf, wat denk je dat de Hezenberg voor plek wil zijn?
- R15: Dat denk ik...hahaha... ik denk dat de Hezenberg een plek wil zijn...ja...waar mensen echt tot rust kunnen komen. De natuur is denk ik ook een heel belangrijk onderdeel van de Hezenberg, gewoon de omgeving. Het stukje christelijke identiteit is ook heel belangrijk voor de identiteit.
- H16: hoe komt dat terug?
- R16: wat ik zie is de kapel momenten, de avondvieringen, zeg maar, de ochtendvieringen. ... de lectuur wat hier ligt en toch de meeste mensen zijn hier wel gelovig, wat ik zie of wat ik proef of hoor, ja...
- H17: en hoe komt die identiteit ook terug in je eigen taak?
- R17: nou als gastheer moet je ook de avondvieringen doen, maandag, woensdag en donderdag. Dus daarin heb je een soort taak en ik ben een beetje leidend voor het eten, een moment voor stil gebed, en aan het eind van het eten... euh... dat een beetje en je praat toch vanuit je eigen referentiekader. Dus ik zal vanuit mijn christelijke referentiekader een gesprek voeren met iemand. Ik zal hem niet snel wijzen op... euh... de Islam ofzo. denk ik.
- H18: Ben je, een beetje, bekend met de geschiedenis van de Hezenberg?
- R18: Nee, ja... heel vaag...
- H19: Op wat voor manier zou de geschiedenis uit kunnen maken voor deze plek?
- R19: voor mij persoonlijk?
- H20: nou ja...wat denk je?
- R20: Zou je de vraag nog een keer kunnen herhalen?
- H21: Op wat voor manier speelt de geschiedenis van de Hezenberg een rol voor deze plek zoals het nu is?
- R21: euhm... ja, misschien wel wat het van oorsprong was, dat ze dat door willen trekken, die lijn. Dat denk ik, dat weet ik niet.
- H22: op wat voor manier voel je je daarin erbij betrokken?
- R22: nou, ik heb niet het idee dat ik betrokken ben bij wat de Hezenberg vroeger was en wat dat nu voor meerwaarde is of belangrijk is voor nu.
- H23: maar je hebt het wel over een doorgetrokken lijn... merk je daar iets van, dat het een geschiedenis heeft?
- R23: ja, dat heb ik een beetje gehoord, van horen zeggen, dat het vroeger ook een soort,... een soort pastoraal centrum was, maar hoe ver dat terug gaat weet ik eigenlijk niet en in hoeverre dat klopt, dat vraag ik me ook eigen af.
- H24: wat zijn daar je bedenkingen bij?
- R24: hoe het er uit zag, vroeger?
- H25: ja, want je zegt zelf "of het eigenlijk wel zo was"
- R25: ja, nou ja of dat wat de mensen mij zeggen of dat echt zo was, wat het was.
- H26: en wat zeggen ze dan?
- R26: nou ja, dat er iets van een pastoraal centrum hier was, is geweest, of dat is het nu natuurlijk nog steeds wel een beetje, ... en dat ze, dat er ook wel hulp werd geboden aan mensen die dat euh. die er een tijdje tussenuit moesten gaan. Dat is wat ik gehoord heb, maar dat is heel weinig.
- H27: en voor de sfeer hier, voel je je daarin opgenomen?
- R27: ja, ja er is een heel ontspannen sfeer, heel open en die sfeer van rust dat... dat is wel vaak aanwezig. Ook soms niet.
- H28: Op wat voor manier voel je je dan deel van het grotere geheel? Landhuis, bijgebouwen, mensen die hier rondlopen?
- R28: eum... ja toch wel de openheid die er heerst naar elkaar, onderling, de gastheren, gastvrouwen. Tijdens de overdracht is daar heel veel ontspanning, er is tijd voor een kopje

thee... zullen we een kopje thee drinken, of niet... ja toch onderling merk je toch wel een bepaalde gemeenschap gevoel. Ja... ja... dat denk ik wel ja.

H29: Toen de Hezenberg werd opgericht is dat gedaan vanuit een plaatselijke kerk, werd de dominee destijds hier bevestigd vanuit Hattem, hij vond die verbinding ook heel belangrijk, ook dat mensen op zondag gewoon naar de eigen gemeente gingen. Heb je daar een idee van of dat er nu nog steeds is?

R29: Nu, hier? Nee... dat is er niet meer denk ik, nee. Ik denk dat de vorm zoals het nu in de kapel wordt gegeven dat dat het aanbod is om naar een kerk te gaan. Ja en er ligt wel wat informatie over de gemeente Hattem. En ik weet dan niet of daar ook informatie in zit over de plaatselijke kerken maar ik denk wel dat daarin de vrijheid gegeven wordt. Stel dat iemand zegt nou, ik zeg ik ga naar de hervormde kerk in Hattem, ga ik daar heen, dan is daar denk ik wel alle vrijheid voor.

H30: wat vind je daarvan?

R30: prima, ja, dat vind ik helemaal goed, ja. ...

Identiteit

H31: eum... wat meer over de identiteit van de Hezenberg. Wat is volgens jou, in kernwoorden, de identiteit van de Hezenberg?

R31: de Hezenberg... een plek waar, dan heb je over het retraite gedeelte he, ja... een plek waar mensen even kunnen uitblazen, even op adem kunnen komen. Een plek waar ze even verzorgd worden. Een plek van bezinning, een plek van natuur, ja... en ook een plek van ontmoeting. Dat zie ik ook wel heel veel bij mensen, dat mensen ook wel het heel fijn vinden om een gesprek te hebben, te praten met elkaar.

H32: hoe wordt dat vorm gegeven?

R32: nou bij de koffie zijn er veel momenten, bij het eten. Onderling, de gasten onderling hebben wel wat gesprekken met elkaar, ja. En de gastheer met de gasten. ja... dat is het zo'n beetje.

H33: heb je dan ook een beetje het idee dat die waarde, omkijken, eum wat je zegt, aandacht door de medewerkers hier ook wordt uitgedragen?

R33: ja, ja dat denk ik wel ja.

H34: Op wat voor manier?

R34: toch wel met een luisterend oor, de tijd nemen of laten zien dat ze de tijd hebben.

H35: hoe doe je dat, concreet?

R35: euhm... nou als iemand bijvoorbeeld met een verhaal komt dat ik niet zeg van euhm... goh, ik had eigenlijk gepland dat ik een rondje zou gaan lopen. Ik bedoel, als gastheer probeer ik er dan voor die persoon te zijn. Tot op zekere hoogte, niet dat het een zwaar psychologisch gesprek wordt. Maar wel dat daar de ruimte gegeven wordt dat iemand wel zijn verhaal kan doen.

H36: en jij als gastheer van de retraite ten opzichte van de gastvrouwen van het herstel?

R36: nou ik denk dat daar misschien de problematiek misschien wat dieper gaat. Dat de herstelgasten daar misschien wat meer, toch, met andere vragen komen. Zitten in een ander proces.

H37: maar ook de aandacht voor elkaar, als mede-gastheer gastvrouw?

R37: wat ik zie van de buitenkant, zeg maar, tussen de gastvrouwen van de herstelgasten?

H38: ja maar ook hoe ze jou zien, het gevoel dat je opgenomen bent in een groter geheel?

R38: nooou, dat is misschien nog wel een beetje gescheiden. ja. Er is wel gewoon een ontspannen houding naar elkaar van 'hé, hoi ehh' gezellig maar het is toch wel echt gescheiden dat merk ik wel ja. Ja vooral de avonden zie je dat gewoon heel sterk want dan hebben ze dan de huiskamer en ... er is wel gewoon hartelijkheid naar elkaar, af en toe een praatje maken, hoeveel gasten heb je, dat soort dingen zeg maar, hoe gaat het. Maar veel verder gaat het ook niet, nee. Er is toch wel een bepaalde scheiding van hun doen hun ding en dit is een beetje ...het retraite gedeelte.

H39: hoe vind je die verhouding van retraite – herstel?

R39: vind ik goed, ja, vind ik goed. Ik denk dat er een bepaalde scheiding in zit. Dat is ook wat ze denk ik willen, wat ik een beetje proef. Dat ze toch een scheiding willen aanbrengen.

- H40: wat denk je dat de kernactiviteit is van de Hezenberg?
- R40: herstel... ja ik denk het wel, ja.
- H41: wat wil de Hezenberg daarmee bereiken?
- R41: ... wat wil de Hezenberg daarmee bereiken...
- H42: ja, waarin willen ze goed zijn?
- R42: ja, ik denk toch dat mensen, als ze hier komen en als ze hier vandaan gaan dat ze toch weer opgeladen zijn. Dat ze door een proces zijn gegaan van herstel en dat ze weer het leven aankunnen. Ja.
- H43: welke waarde vind jij belangrijk voor je werk hier als vrijwilliger?
- R43: euh... dat ik een luisterend oor kan zijn, dat ik het, de praktische zorg, tafel dekken, eten aannemen, dat kan wegnemen voor de gasten. Dat is denk ik een belangrijk onderdeel, dat ze gewoon lekker hun eigen ding kunnen doen. Dat ze daar zich niet druk over hoeven te maken. eum... ja, toch ook de gesprekken.
- H44: wat heb je er voor nodig om die sfeer te creëren?
- R44: een plek, zoals dit, de oase, dat mensen die rust kunnen proeven, dat niet de radio aanstaat bijvoorbeeld. ... ja de mogelijkheden, dat alles tot de beschikking is, de spullen zijn denk ik ook belangrijk en ja, die stilte, die rust. En die is hier wel.
- H45: en wat verwacht je daarin van de Hezenberg als zorg naar jou toe?
- R45: ..mmm... soms evaluatie, feedback vragen, van hé wat zie je, wat merk je op, gaat het goed zoals het gaat, zijn er punten die je anders zou zien en wat je terug krijgt van de mensen vooral. Ja. toch een beetje ja...
- H46: waarin onderscheidt de Hezenberg zich dan van andere centra waar je op retraite kunt?
- R46: ... euh... nou ik denk dat de Hezenberg nog een bepaalde vrijblijvendheid aanbiedt aan mensen. Een bepaalde vrijheid wat je kunt doen als gast hier. Als gast hier kan je naar de kerk maar dat hoeft niet, die vrijheid proef ik wel. Dat die vrijheid er is, dat mensen zeggen nou vanavond even niet naar die viering. Daarin wordt ook die vrijheid gegeven. Dat is denk ik wel een sterk iets. Als ik het een beetje vergelijk met een klooster of een echt retraitecentrum ja... eigenlijk ken ik niet andere retraite centra's.
- H47: en dat vind je iets goeds?
- R47: ja, want iedereen heeft zijn eigen proces. En ik denk dat het goed is dat je iedereen daarin vrij laat maar we iets aanbied vanuit het christelijk oogpunt vanuit de visie die ze hier uitdragen. Maar dat je iedereen daarin vrij laat. Want iedereen heeft z'n proces waar die doorheen gaat.
- H48: op wat voor manier zie je jezelf betrokken bij de Hezenberg?
- R48: door het vrijwilligerswerk wat ik doe
- H49: maar in welke mate is die betrokkenheid... voel je je verbonden...?
- R49: voel ik me verbonden? Voor de momenten dat ik er ben wel ja. Op de momenten dat ik thuis ben, iets minder, eigenlijk ben ik er dan niet mee bezig. eh... wel dat ik mensen aanraad van 'hé' ik kan de Hezenberg wel een warm hart toedragen, ja.
- H50: waardoor komt dat?
- R50: Doordat ik het zelf ervaren heb, ja, door de dingen die ik zelf zei van bezinning, rust, stilte en stijl, dat heb ik zelf ervaren in de tijd dat ik hier was als gast. Dus... ja dan kan je het ook uitdragen.
- H51: wat is volgens jou de bestaansgrond van de Hezenberg?
- R51: zo... Dan moet je me even uitleggen wat bestaansgrond is.
- H52: eum...nou, het recht dat de Hezenberg hier mag zijn. Waarom ze hier zijn en waarom ze mogen zijn wie ze zijn.
- R52: tsja, nou ik denk dat ze mogen zijn wie ze zijn omdat ze daarvoor staan.
- H53: Wat zou de omgeving missen als de Hezenberg er niet was?
- R53: eum... nou ja, een plek waar mensen dan niet meer heen kunnen om te herstellen, tot rust te komen.
- H54: en dan?
- R54: dan zullen ze het elders moeten zoeken, maar of ze dan een plek als deze kunnen vinden... ja, misschien toch de uniekheid van de locatie. Het is gewoon heel erg mooi. De

vrijblijvendheid die ik proef van als je hier gast wilt zijn. ... ja ook die christelijke identiteit dat is toch heel belangrijk.

H55: op wat voor manier moet je hier als vrijwilliger je binden aan de identiteit van de Hezenberg, of is het meer dat je je er een beetje in moet vinden en je eigen gang mag gaan?

R55: ik denk toch dat een beetje, dat je je er een beetje in moet vinden. Tuurlijk je, qua christelijk, je moet wel gelovig, christelijk, zijn. Maar daarin is een heel breed gebied waarin je je eigen gang mag gaan. Want daar is niet zo, niet zo heel veel zicht op. Wat iedereen dan doet als die gastheer is of vrouw.

H56: en voel je je daarin in de steek gelaten of heb je meer zoiets van, dit is helemaal geweldig?

R56: dat vind ik wel heel erg fijn want dan kun je je eigen gang gaan, maar goed, dan is het ook goed om te zeggen van 'de gang die ik doe, is dat oké?' of is dat juist in lijn met de visie van de Hezenberg.

H57: heb je die verbinding dan ook, dat je voelt dat je gezien wordt en daarin geholpen wordt om je eigen gang te gaan maar dat je ook een draagvlak krijgt aangeboden vanuit de Hezenberg?

R57: ja, dus laatst met die bijeenkomst. Die... terugkomdag van vrijwilligers, daarin krijg je een heel goed draagvlak van he wat wil de Hezenberg uitdragen en dat je daarin wel een stukje ondersteuning in krijgt.

H58: en wat is dat wat de Hezenberg wil uitdragen?

R58: euh... nou wat was het... stilte, het waren drie pijlers dacht ik die ze wilden doen. Stilte, bezinning, en herstel dacht ik, ja.

H59: hoe krijgt dat in de praktijk zo zijn uiting?

R59: stilte, bezinning en herstel?

H60: ja, de woorden die je hebt gebruikt.

R60: nou de stilte, eeh, de stilte van de natuur, de stilte van de omgeving en de weinig ruis hier merk ik. Gewoon de omgeving, denk ik, de omgevingsgeluiden. De bezinning, ja is er door de avondviering, door de lectuur die er ligt, door de gesprekken die er zijn. Ja, het herstel, daar kan ik weinig van zeggen want dat is voor elke persoon verschillend, maar dat zie je wel door wat mensen delen, zie je doordat ze door een bepaald herstelproces gaan. Een genezingsproces of een ontdekkingsproces, ja, je ziet dat er wat gebeurt met mensen.

H61: wat voor mensbeeld denk je dat daar achter zit?

R61: wat voor mensbeeld daarachter zit?

H62: ja, de benadering vanuit de Hezenberg ten overstaande van de mens?

R62: iedereen is welkom in zijn of haar... zoektocht, ja dat iedereen wel welkom is. Want je hoeft niet per definitie christelijk te zijn.

Retraite

H63: dan nu over de retraite, wat is volgens jou een retraite?

R63: een retraite is volgens mij een periode van een aantal dagen uit je eigen leven stappen, en ergens zijn, een plek waar je tot rust kunt komen. Waar je tot jezelf kunt komen om je te bezinnen op de dingen van het leven, de dingen waarmee je zit.

H64: hoe zie je dat hier op de Hezenberg vorm krijgen?

R64: doordat ze dat aanbieden, hier een plek,... de oase, een kamertje dat je kan huren, de stilte die je kan vinden hier, bezinning die je kan vinden hier en een plek waar je je eigen gang kan gaan om je eigen ding doorleven, over na te denken.

H65: is daar nog meer voor nodig dan alleen maar een kamertje en het uitzicht?

R65: ja, ... ik denk misschien iets meer stilte. Dat is denk ik wel goed. Stilte meer in de zin, in de dagelijkse loop van de dag. Bij de eetmomenten bijvoorbeeld. Ik denk dat er door de vrijblijvendheid die er gegeven wordt, van je mag gewoon praten, je mag gewoon zijn, euh... kunnen mensen hun eigen proces nog in de weg staan. Ik denk dat ook een beetje. Doordat ze allemaal hun verhaal hebben en omdat ze dat allemaal heel vaak delen, maar is dat altijd goed, vraag ik me af.

H66: wat zou daarvoor nodig zijn, om die stilte meer aanwezig te laten zijn?

R66: ja, toch een beetje verplicht vrijwillige stiltes inbouwen, dat is natuurlijk heel erg zoeken waar dat dan het beste kan... het zou tijdens eetmomenten kunnen of dat je zegt tijdens of na

- bepaalde tijden is het gewoon stil maar ja, dat zou kunnen maar ik weet niet of dat werkt eigenlijk.
- H67: wat voor beeld heb je nu van de retraite, zoals het nu gegeven wordt?
- R67: ja dat mensen toch gewoon er een paar dagen tussenuit zijn en echt tot rust komen, dat zie ik ook heel veel dat mensen lekker slapen, het eten, het wandelen, van de natuur genieten. Dat het voor mensen wel heel erg betekenisvol. Ja. De gastvrijheid dat vinden ze ook heel belangrijk. Dat merk je ook, de goede zorg.
- H68: en binnen de Hezenberg, welke plek krijgt de retraite daarin?
- R68: ja dat... welke plek krijgt de retraite binnen de Hezenberg... dat het als een apart gedeelte wordt aangeboden om die retraite... um... aan te bieden. Denk je niet... haha
- H69: alle antwoorden zijn goed.... en dan dezelfde vraag als over de Hezenberg, welke bestaansgrond heeft de retraite?
- R69: jongens jongens, wat een vragen, ... ja...dat ze gewoon een, een... dat weet ik effe niet. nee.
- H70: stel dat het er niet was, de retraite, dan was je hier dus ook niet geweest, waarschijnlijk, wat zou de Hezenberg dan misgelopen zijn?
- R70: mmmm...een plek waar de mens, ieder zoals hij is, welkom is om zich terug te trekken een paar dagen.
- (een gast wil binnenkomen: stoor ik? R: een klein beetje... G: dan zie ik je straks,)
bestaansrecht...
- H71: ja, de retraite bestaat nu ook een jaar, in deze vorm, dus wat voegt de retraite toe aan deze plek?
- R71: eum... ja het biedt mensen de mogelijkheid dat er een plek is waar ze kunnen bezinnen, waar ze kunnen herstellen, waar ze in hun leven tegenaan lopen, dat vooral denk ik en bepaalde vrijblijvendheid van deze plek dat is gewoon heel erg krachtig. Maar heeft ook zijn valkuilen denk ik.
- H72: zoals?
- R72: eu... dat mensen het op een gegeven moment gaan zien als een paar dagen er tussenuit en gezellig samen zijn met elkaar... lekker kletsen, sommige mensen hoor, niet allemaal maar sommige mensen kunnen daar wel een valkuil in hebben. Dat ze het meer gezellig gaan hebben en dat is denk ik niet de essentie van een retraitecentrum.
- H73: op welke manier speelt een gastheer daar dan een sturende rol in?
- R73: Dat je daar dan alert op probeert te zijn en mocht dat zo gezellig zijn dat je toch terug verwijst naar hé, al dan niet persoonlijk, al dan in de groep 'zeg jongens...euh...is dit slim om het nu zo gezellig te hebben' of je zegt het ene moment is het goed of iedereen gaat zijn eigen weg en dan is het goed, maar dat je er ook meer op aanstuurt dat ze niet na blijven tafelen, daar is wel een bepaalde marge in maar niet dat ze daar uren zitten te kletsen bijvoorbeeld of dat iemand bijvoorbeeld komt met zijn hele levensverhaal, in een groep. Dat je daarin ook afkadert van hé, wees daar voorzichtig mee.
- H74: hoe speel je daar dan op in?
- R74: nou goed, ik heb één, ik doe het nu voor de tweede keer, vorige keer liep één iemand weg van de tafel want die trok het niet. De drukte en de prikkels. Ja, toen ben ik na die tijd even naar die persoon gegaan. Heb ik daarmee gepraat, even aangehoord en aangegeven 'fijn dat je het uit en even vertelt' dat was ook mijn laatste dag als gastheer dus iemand loste mij af, dus heb ik de volgende gastvrouw ingelicht daarover. Ja, dat ze daar toch even alert op moest zijn.
- H75: wat is volgens jou de doelstelling van de retraite?
- R75: eu... een plek waar mensen tot rust kunnen komen, kunnen herstellen en bezinnen in een omgeving van de natuur. ja. in een christelijke zetting.
- H76: wat zoekt een retraitegast?
- R76: dat, ten eerste maar ik ook hoor retraitegasten dat ze bijvoorbeeld komen hier om niet alleen te zijn. ja, dat bijvoorbeeld, of dat mensen ook toch wel hier zijn met echt een doel. Met bijvoorbeeld relatieproblemen om daar uit te komen om even een stapje terug te doen en in retraite te gaan. Of... ja, persoonlijke zoektochten van hé waar sta ik, waar wil ik heen in mijn leven. ja.

- H77: wat denk je dat de mensen die echt zo'n doel hebben, wat hebben ze nodig om het doel te bereiken?
- R77: ja, ik denk ten eerste dit, zoals het nu gegeven wordt. Maar daarin denk ik nog iets meer... mogelijkheid om dat ook echt alleen te doen. Nu is toch vaak die gezamenlijkheid van samen eten, samen koffie drinken, samen lunch... dat heeft zijn goede kanten maar ook z'n, zijneeh... tsja het klinkt zo negatief, maar ook zijn kanttekeningen want het kan maar ook zo dat iemand weer helemaal uit zijn proces gaat of zijn zoektocht of zijn..doordat hij weer in de gezelligheid stapt of in die sfeer van ontmoeting, praten en wie ben jij, waar kom jij vandaan...dat, dat merk ik wel en juist door niet al te grote ruimte, hier in de oase, krijg je dat toch al snel dat het een vol gebeuren is. ja.
- H78: dat is dan meer ruimtelijk, zeg maar? Hoe het ingericht is?
- R78: ja, stel je zou bijvoorbeeld kunnen zeggen we gaanne ... om de dag kun je op je kamer eten. Of de lunch doe je op de kamer. Bijvoorbeeld.
- H79: wat is je verlangen, ten overstaande van deze retraiteplek? ...Of je hoop?
- R79: euh... in het algemeen... voor mij? Dat ik het nog vaak mag doen, en ... dat ik... dat ik zelf ook die rust mag vinden gewoon op de momenten dat ik hier ben. Ja. En dat ik aansluit bij de wens van de gasten. Dat.
- H80: wat heb je daarvoor nodig?
- R80: de gast, mezelf... enne af en toe een stukje sturing misschien, een stukje educatie of een stukje bijeenkomst, samen brainstormen van hoe gaat het, hoe staan we er voor. Feedback, gewoon heel persoonlijk van 'hé we zien dit, of we zien dat'
- H81: en dat stukje onderricht wat je tot nu toe krijgt, die terugkomdagen, is dat voldoende? Wat zijn daar je gedachten over?
- R81: eum... ja ik heb het nu één keer gedaan, toch wel een keer per jaar, ja dat vind ik prima. ja. misschien twee keer in het jaar, en dan twee verschillende onderwerpen ofzo. ja.
- H82: De drie woorden die je noemde, kwamen in de buurt van 'bezinnen, groeien en helen'.
- R82: precies!
- H83: haha, ja, op welke manier zie je dan die drie woorden hier terugkomen?
- R83: nou, bezinnen; dat zie ik terugkomen in de rust die er heerst, dat mensen zich kunnen bezinnen. De kapelmomenten, de vieringen tijdens feestdagen, vind ik ook heel belangrijk. ... wat waren die twee anderen?
- H83: groeien en helen
- R83: groeien en helen... groeien... nou helen zie ik wel dat mensen echt door de dagen heen ja bij hun pijnpunten komen of iets ontdekken, door die rust, door die bezinning helen, tot inzicht komen, ja. Ja dat ze daar dan helen, een bepaalde heling ervaren. Groeien, ... heb ik niet meteen 1,2,3 associaties mee, nee. Bij wat ik zie bij de gasten die komen, zeg maar...
- H84: en met de woorden: rust, ruimte en regelmaat?
- R84: de drie R-en? euh... nou, regelmaat zou wel een goede zijn.
- H85: regelmaat van?
- R85: van de vieringen, van de maaltijden, gewoon de regelmaat, de cadans waarin je raakt, dat alles vaststaat, dat is die regelmaat. Ruimte... nee, niet meteen, dat zie ik niet in ieder geval terug, of krijg ik niet terug van mensen die ik zie, de gasten.
- H86: op welke manier hoor je dan hier het woord 'ruimte'?
- R86: ... ja, dat er ruimte is om je eigen ding te doen? Nee kan er niet echt een voorbeeld bij vinden ofzo, bij ruimte. Ruimte, ja dan denk ik aan ruimte de lucht, aan ruimte.
- H87: of aan ruimte, kamerruimte
- R87: ja precies, ja, nee ik denk niet in de zin van een ruimere kamer ofzo. ja dat zou mooi zijn maar dat is niet... ja., misschien zou je minder gasten kunnen vragen, dat zou ook kunnen. Dan heb je, als je terug kijkt naar het stukje over te kleine ruimte, als je dan doet minder gasten... maar je zit ook met je inkomen...
- H88: heel erg bedankt, dit waren mijn vragen. Heb je het idee dat ik iets vergeten ben of is er iets dat je kwijt wilt?
- R88: bedankt.

- H89: bedankt?
- R89: hahaha ja... haha wat erg, nee ik wil niks kwijt.
- H90: oké, wil je dat ik het uitwerk en naar je opstuur?
- R90: nee hoor, nee.
- H91: nee? Dan kan je nog dingen zeggen, maar dat kan dan niet... heb je nog feedback voor mij?
- R91: misschien door de bewoordingen die je koos, dat kan komen omdat ik misschien niet zo heel erg slim ben,... de woorden niet begrijp maar dat is meer dat ik even nodig heb dat je zegt dat is dat en dat en dan pak ik het wel weer op.
- H92: oja,... ja ik gebruik vaak synoniemen voor hetzelfde,... vind ik leuk...
- R92: ja, ja dat is goed maar dan moet ik zeg maar even kraken hierboven. Nee, ja verder he, prima toch, er komen wel veel vragen in terug over de Hezenberg en de retraite over het herstel... dat is misschien ook wel nodig voor het onderzoek.
- H93: ja, ik moet heel expliciet weten welke woorden er gebruikt worden om het zo duidelijk mogelijk te kunnen weergeven. Daarom probeer ik met dezelfde soort vragen een andere of dezelfde reactie te krijgen
- R93: oja, en daar dan kijken of het hetzelfde is.
- H94: ja en ook om te kijken, wat zeggen ze nu eigenlijk echt.
Nogmaals bedankt dan maar.

Interview met een van de receptionistes

7 mei 2013

Voordat de opname begon, vragen of opnemen mag en of ze de data na uitwerken wil doorlezen etc.

- H0: Ik vind het echt heel leuk dat je mee wilt doen want dat geeft juist een mooi beeld van de Hezenberg, breed
- R0: ja, want je interviewt een aantal verschillende mensen?
- H1: ja, ik ga nog een aantal mensen interviewen maar ik heb nu al een gastheer van de retraite en de vrijwilligers coördinator en dan komt er nog een interview met een sociaal werkster en de directeur en nu dus met jou. Heel divers, juist om een globaal beeld te krijgen van wat zijn nou woorden die medewerkers en vrijwilligers op de Hezenberg zelf gebruiken als het gaat over "wat is de Hezenberg" en "wat is je werk", dat zijn zo'n beetje de vragen waar het over gaat. Mijn onderzoek gaat over de doelstelling van de retraite, omdat dat nu een jaar zo bestaat en hoe dat, vanuit de literatuur en geschiedenis, vormgegeven is en hoe dat in de praktijk gezien wordt door iedereen die hier rondloopt.
- R1: Juist, dat gaat dus echt een beetje over de retraite, o okee
- H2: Ja, en het gaat er dus echt over hoe jij dat ziet, en hoe krijgt dat vorm door jouw ogen. Maar eerst wat algemene vragen, naam leeftijd opleiding, dan wat vragen over de Hezenberg algemeen en dan wat specifiek over de identiteit van de Hezenberg, organisatiestructuur en de retraite.
Maar eerst, in hoeverre wil je anonimiteit in de uitwerking van dit interview?
- R2: Nou het hoeft niet echt met naam, zeg maar gewoon één van de receptionisten
- H3: Oké, ik zal er om denken. Hoe oud ben je?
- R3: 43
- H4: Welke opleiding heb je gedaan?
- R4: Het laatste wat ik heb gedaan is de MEAO
- H5: Hoe lang werk je hier nu?
- R5: Ik denk een jaar of vijf, zes.
- H6: En wat voor kerkelijke of levensbeschouwelijke achtergrond heb je?
- R6: ik ben lid van de PKN en ik ben wel actief betrokken bij de kerk.

Hezenberg

- H7: Zou je je functie hier op de Hezenberg zelf kunnen omschrijven?
- R7: Ik ben dus receptioniste, telefoniste, en dan wil je graag meer omschrijving hebben? Het allereerste aanspreekpunt, het binnenkomen voor alle mensen die aan de balie komen. En via de telefoon natuurlijk. Een eerste contact,... het eerste contact van mensen met de Hezenberg. En dan als doorgeefluik he,...
- H8: Doorgeefluik,
- R8: ja, waar de mensen heen moeten, zeg maar
- H9: je moet dus van alles wat weten?
- R9: ja, beetje wel ja.
- H10: dat lijkt me een belangrijke taak...
- R10: ja om de mensen allemaal op de juiste plek te krijgen dan moet je op een gegeven moment wel een bepaald inlevingsgevoel voor hebben. Ja.
- H11: Waarom op deze plek, hoe ben je hier gekomen?
- R11: Op een gegeven moment ging ik nadenken, ik heb een aantal jaren niet gewerkt... euh, thuis voor de kinderen gezorgd ook omdat het niet kon, lichamelijk ben ik er uitgeloot op mijn werk. Dat is ook een bepaald proces geweest om dat helemaal los te laten en soms krijg je dan de ruimte voor nieuwe dingen. Die kreeg ik. Dan ga je toch ergens wel, van hé wat is wat voor mij. Iets heel anders dan dat ik ook gedaan heb. En, dan moet je ook goed over jezelf nadenken en toen kwam op een gegeven moment, kwam dit voorbij. Of in de krant, op de kabelkrant op televisie. Toen dacht ik, ja dit is het. Dit plekje daar zou ik wel wat willen doen, willen betekenen gewoon voor anderen ook met name.
- H12: En wat was 'dit plekje'?
- R12: eum... ik denk ook wel dat je weet, ik kende de Hezenberg natuurlijk wel, ik woon ook in Hattem hé, de Hezenberg ken je ergens wel vaag. En dan toch het gevoel hebt van hé, daar zijn mensen die hebben hulp nodig. Niet specifiek echt van mij ofzo maar daar zijn toch mensen die toch echt in nood zijn.
- H12: je kende de Hezenberg vaag, wat kende je dan?
- R12: De plek, het gebouw en je wist wel dat daar mensen opgevangen werden die problemen hebben maar niet veel meer zeg maar.
- H13: Wat is, vanuit jouw gezichtspunt, de Hezenberg?
- R13: ja toch een rustpunt en een plek voor mensen waar ze zich veilig kunnen voelen. ja.
- H14: Waardoor komt dat?
- R14: Ik denk met name door de mensen die hier zijn en werken ook. Dat ze allemaal wel een beetje dat gevoel uitdragen.
- H15: wat is dat gevoel?
- R15: Ja, wat is dat voor gevoel... dat de mens die hier is en rondloopt dat die gewoon, ja, er ook gewoon mag zijn en even, dat het even niet meer wil in hun leven en dat dat helemaal niet erg is en ook helemaal niet geeft. Dat je iets voor die andere mensen kunt doen, denk ik. Door een schouderklopje, door een vraag te beantwoorden. Het is soms helemaal niet veel he, wat je doet. Dat je af en toe weer een glimlach van iemand ziet.
- H16: Wat zijn daar dan kernwoorden in?
- R17: veiligheid, betrokkenheid, naastenliefde, ik denk ook wel dat dat heel belangrijk is. Je hoeft geen Christen te zijn hoor om hier te kunnen zijn maar dat is voor mij wel een stukje dat hier extra in zit.
- H18: Als je over de Hezenberg zou vertellen aan andere mensen, wat springt er dan voor jou uit?
- R18: ... daar moet ik even goed over nadenken hoor... ja dat mensen hier mogen zijn wie ze zijn en alles wat ze meedragen en dat je hoopt dat ze hier weer weggaan met een ander rugzakje waar ze wat mee kunnen in hun leven dat ze ook weer verder kunnen met het leven. Dat ze hier veranderen.
- H19: Waar zie je dat in je werkomgeving terug?
- R19: Heel soms hoor je het verhaal van iemand die dan dus weggaat. Die wil dan toch nog even zeggen van 'ik heb het hier zo goed gehad, zo fijn gehad'. Niet iedereen vertelt dat maar er

- zijn af en toe mensen die dat wel even zo benoemen ja, van nou het is toch wel mooi geweest.
- H20: In hoeverre ben je een beetje bekend met de geschiedenis van de Hezenberg?
- R20: Ja ik weet wel, dat boek heb ik wel gelezen, wie heeft dat ook al weer geschreven... dat het oorspronkelijk dan van Daendels was geweest, dat het ergens in de jaren '40 of daarvoor geloof ik zelfs nog wel, dat dominee Plug hier is neergestreken. Dat die hier de Hezenberg heeft opgezet.
- H21: Uit wat voor gedachtegoed denk je dat die plek hier voortgekomen is?
- R21: ja dat gaat verder terug he, dat gaat naar Duitsland terug, naar Blumhardt geloof ik. Maar heel veel weet ik daar niet, daar kan ik niet een heel verhaal over vertellen.
Het ging volgens mij wel meer om het spirituele een beetje gewoon het... niet in hoge mate en een plek bieden aan mensen. Die het even ergens anders niet kunnen vinden en hier toch wel omarmt worden, volgens mij. Zo kan je het ook wel een beetje zien.
- H22: In de geschiedenis nam de plaatselijke kerk ook wel een rol in, gasten werden aangemoedigd om op zondag naar de eigen kerk te gaan en zo, hoe zie je dat nu?
- R22: Die zijn nog wel betrokken maar wel in veel mindere mate, volgens mij. Ik denk niet meer, dat ze geen invloed hebben op wat er op de Hezenberg gebeurt.
- H23: En andersom?
- R23: De Hezenberg op de kerken...Of wij invloed hebben op de kerken...nee, de mensen gaan wel ook wel denk ik gewoon naar de plaatselijke kerk maar ze kunnen hier natuurlijk ook naar de eigen dienst. En ze worden zeker, volgens mij worden ze nog wel financieel ondersteunt. Ik denk dat er vroeger meer invloed was, ik denk dat dat gaat verdwijnen.
- H24: wat zou dat kunnen betekenen?
- R24: dat ze zo zelfstandig zijn dat ze het zelf kunnen. ja want vroeger had je ook de predikant, volgens mij, hoe zat het ook al weer. Die hier dan directeur was was volgens mij dan ook predikant in de PKN of dat 'ie dat later is geworden maar dat weet ik niet precies.
- H25: Ja Plug werd, toen de Hezenberg hier gesticht werd vanuit de kerk in Hattem als predikant in buitengewone dienst bevestigd.
- R25: Oja, dat kan wel, dat weet ik dan niet precies, ja...

Identiteit

- H26: Wat voor plek wil de Hezenberg volgens jou zijn?
- R26: ... volgens mij is dat al wel teruggekomen, voor de mensen die hier komen... toch een stukje geborgenheid, stukje veiligheid, stukje hier aan jezelf mogen werken, even los van alles. Weg van de dagelijkse sleur en de thuissituatie, werksituaties, omgeving die allemaal invloed hebben, hier alleen gericht op jezelf.
- H26: Wat is dan volgens jou de identiteit van de Hezenberg?
- R26: ...ja stukje pastorale zorg voor mensen.
- H27: en waarin zit dat stukje pastorale zorg?
- R27: ja ook in de begeleiding, de begeleiders en ook eigenlijk al die nevenfuncties zijn allemaal een stukje zorg naar de mensen toe, natuurlijk he. Ieder op zijn, iedereen zit wel ergens op een plekje die doet wat voor de mensen, zeg maar. Hoe ver weg het soms ook kan lijken. Dat heeft eigenlijk altijd weer keert het terug naar de mensen, en daarvoor doe je het.
- H28: en heel concreet, in je eigen functie, hoe zou je dat omschrijven?
- R28: eum... ja toch het stukje behulpzaam zijn, dat mensen even aan de balie komen. Even een vraag hebben, die even iets willen weten. Dat je dat toch probeert te... je lost het meestal niet eens zelf op maar je probeert het daarna toch op te lossen door het misschien even bij een ander neer te leggen ofzo. Stukje eerste vraagbaak.
- H29: vraagbaak, mmm ... nou, hetzelfde als over de Hezenberg, maar nu dan over de identiteit, wat zijn daarin dan woorden die er uit springen?
- R29: Ja, maar, voor mij is dit nou even hetzelfde als in het begin, toen vroeg je van wat is de Hezenberg,...dat heeft voor mij ook te maken met de identiteit, toch, in diezelfde woorden volgens mij, dat je...ja, je schrijft nu niks op dus je kan niet even snel terugkijken wat ik toen

- zei... dat stukje veiligheid en geborgenheid wat ik toen volgens mij...dat is toch de identiteit van de Hezenberg, stukje zorgverlening.
- H30: ja, je noemde toen ook de christelijke identiteit...
- R30: Ja die is er ook maar het mooie, vind ik, die is er op het moment dat mensen het...ervaren, bewoorden...maar als je het niet wilt is het ook goed.
- H31: Een stukje vrijblijvendheid?
- R31: Ja, vrijblijvendheid, he, het wordt niet opgelegd, het wordt je niet opgedrongen. En dat je wel daarin ook mensen die niets met het geloof hebben, zeggen waar is God, dat ze toch iets zien in die ander. Ook in wat hier beleefd wordt. We hoeven je niet te bekeren of zo, maar dat je toch iets laats zien van.. waarom doen die mensen dat hier.
- H32: Dat is wel 'spannend' want waarin uit zich dan die identiteit?
- R32: Ja, die identiteit he, waarom ben ik anders, nou ja anders, als de ander naast mij die niet gelooft want die kan wel net precies hetzelfde doen als ik, ... maar toch het stukje kapel wat je er bij hebt, en zit je met je vragen dan kun je bij je begeleider toch ook met je geloofsvragen terecht. Dat is denk ik wel van belang. Ja, ik, zozeer aan de balie zal er geen verschil zitten. Als er daar tien werken dan zullen ze niet kunnen zeggen van jij bent christelijk en jij niet. Dat onderscheidt zou je niet zo snel kunnen maken. Dat draag ik niet echt uit, denk ik. Dat hoop je misschien. Het is wel je instelling.
- H33: Wat denk je dat de kernactiviteit is van de Hezenberg?
- R33: Pastorale zorg verlenen
- H34: en als we het hebben over normen en waarden, zou je daar wat bij kunnen bedenken van de Hezenberg?
- R34: Heb respect voor elkaar, natuurlijk, laat iedereen in zijn waarde, zijn wie hij is.
- H35: In je werk als receptionist, eum, wat verwacht je daarin dat Hezenberg voor jou betekent en in tegemoet komt?
- R35: nou ik voel me altijd heel erg welkom en iedereen is even vriendelijk en even vragen als wat is, je voelt je hier wel heel erg thuis. Op je plek, ja.
- H36: waardoor komt dat?
- R36: Hoe de mensen, de collega's met elkaar omgaan. Ja, ja. Heel open, vriendelijk, ja.
- H37: Ik weet niet in hoeverre je bekend bent met andere pastorale centra, aangesloten bij de GGZ, zou je je een voorstelling kunnen maken van wat de Hezenberg nou zo anders maakt dan andere plekken?
- R37: nah, ik heb geen ervaring met andere plekken dus dan kan ik wel wat gaan roepen maar dat moet ik dan zo maar een beetje bedenken terwijl ik er nog nooit geweest ben dus dat moet ik maar niet doen.
- H38: en als de Hezenberg er niet zou zijn, wat zou Hattem missen?
- R38: ... op zich, Hattem niet zo veel want wat hier gebeurt heeft niet zo veel met Hattem te maken.
- H39: mnee, wat zouden de mensen missen?
- R39: Uit Hattem zelf bedoel je?
- H40: Nou, de mensen die hier komen, als deze plek er niet zou zijn, niet zou bestaan.
- R40: ja, de mensen die hier willen komen, wat die zouden missen, want met Hattem heeft het natuurlijk niet zo heel veel euh,dat vroeg je net geloof ik he, wat zou Hattem missen...
- H41: ja maar wat missen dan de mensen die hier willen komen?
- R41: ja ik denk toch wel een plek waar je voor een kortere tijd gewoon toch even helemaal los van alles bent. Dat heeft denk ook te maken met de omgeving, vooral he, de natuur en alles, de rust en de stilte.
- H42: Je vertelde net over hoe je hier gekomen bent en euh dat je een advertentie zag dat ze iemand zochten, in hoeverre voel je jezelf betrokken bij de Hezenberg?
- R42: Wel betrokken, ik voel me wel één van hen allemaal, ondanks dat ik er best wel weinig uurtjes bent natuurlijk he, het is maar een halve dag in de week. Maar ik denk dat als je hier meer loopt dan wordt het veel meer je plek, voor mij is het gewoon, ik vind het ook heel fijn om hier heen te gaan. Het is voor mij ook niet heel erg veel werk ofzo, het is wel je werk maar als ze zegmaar in de week vragen of je nog een keer zou willen komen dan doe ik dat graag zeg

maar. Dat kan. En ik denk dat als het gewoon je baan is van drie vier dagen in de week en ze vragen daarnaast nog iets, nou, dan zul je vast ook wel eens denken van nou is het wel eens even genoeg geweest.

H43: Waar zit dat verschil dan in?

R43: Nou ik denk ook doordat je er wat minder uren bent. Ja. En wij hebben natuurlijk wel een werkplek, wij zitten niet onder de stress of weet je wel, er hoeft nooit iets af. Het mag allemaal. Ze geven ons werk en als het niet af is, is het ook geen punt. En... ja.

H44: en wie zijn 'ze' dan?

R44: ja, waarvan je dan wel eens wat te doen krijgt. We worden ook altijd wel met heel veel liefde omarmt hoor, en verzorgt, nee dat is echt waar hoor. Ze zijn heel lief allemaal, zo.

H45: dus je voelt je echt opgenomen..

R45: Ja, zeker, ja, toch wel... nee voelen is een beetje een groot woord... je blijft toch wel de vrijwilliger, niet helemaal in de organisatie. Ik denk dat als je hier vaker zou werken dan zou je ook sneller iets ergens van zeggen ook omdat je meer dingen ziet. Mwah, dat weet ik ook niet... nee dat is niet waar, want ik kan dingen ook altijd wel gewoon zeggen... als we ergens iets van vinden of je denkt van 'zou dit niet anders...' ja die ruimte is er ook.

H46: en op wat voor manier werd je hier aangenomen?

R46: ik heb toen... één gesprek gehad met twee personen. Hun geven dan aan, er moet een klik zijn, ze moeten iets voelen van het past, ja en leg dat maar eens uit waarom de één wel en de ander niet. Ja, je moet voelen van die zit daar op zijn plek. Dat moet je hun vragen.

H47: Wat was voor jou het gevoel dan, die klik?

R47: eum... ja ik denk toch wel het geheel, hier graag willen werken. ja. Ik vind het een voorrecht dat ik hier 's morgens gewoon heen kan gaan hoor. Dat meen ik serieus, ja.

Retraite

H48: en dan over de retraite,... wat is, in jouw beleving, een retraite?

R48: dan ga ik volgens mij meer denken hoe het voor mijzelf zou zijn, als ik het zelf ging doen. eum... even een stukje los van alles, even helemaal leeg worden. Stil zijn, niet meer denken aan wat allemaal gedaan moet worden. Misschien wel voor jezelf ook ergens toe kunnen komen dat je over je eigen dingen na gaat denken en dat het misschien wel wat nieuws oplevert. Of misschien ook wel niet, dat het goed is. Af en toe.

H49: wat zou je daarvoor nodig hebben?

R49: ... nou gewoon dat je even helemaal alleen bent. Los van alles en iedereen, denk ik. En er hoeven dan ook helemaal geen programma's maar gewoon maar zijn, maar dat het net iets meer geeft en toevoegt dan dat je op een hotelkamer zit. Net iets meer de warmte, de sfeer. Dat er even, net zoals nu, een gastvrouw is die met je aan tafel zit.

H50: hoe zie jij de retraite op de Hezenberg vorm krijgen?

R50: eum... wat is de doelstelling dan... mm ja dat mensen hier gewoon een plek hebben waar ze even helemaal tot zichzelf kunnen komen. Volgens mij hoeft je dan niet met allemaal toeters en bellen en programma's te gaan... volgens mij kiezen mensen daar ook niet voor. Die mensen willen volgens mij ook... tenminste dat zou ik zelf geloof ik willen, ik zou graag gewoon mijzelf willen zijn. Maar wel net even dat stukje aandacht even rond de maaltijd, kopje koffie, vriendelijk woord, dat soort dingen, ja.

H51: welke beeld denk je dat de Hezenberg op dit moment naar buiten toe brengt van de Retraite?

R51: nou volgens mij dat wat ik nu ook wel aangeef

H52: en waarin doen ze dat?

R52: nou zoals het ook wel in de folder wordt beschreven, volgens mij dat wat ik nu zeg wordt daar ook wel in vermeld.

H53: de retraite bestaat nu een jaar op deze manier, wat voegt het toe aan de Hezenberg?

R53: Ik denk dat we met zijn allen nog alerter moeten zijn op wat we uitdragen, wie we zijn, hoe we doen. Dat scherpt je zelfs aan. Want deze mensen zijn hier te gast, betalen daar voor. Dat is toch een andere gast als 'de gasten'. Die zitten in een heel ander iets. Daar zorg je ook heel goed voor, natuurlijk. Maar je wilt graag dat die ander, die voor de retraite heeft gekozen, dit

- nog eens een keer weer wil doen. Omdat ze het hier zo goed hebben gehad, dat ze het fijn gehad hebben. De andere gast kiest hier toch niet echt voor, een herstel gast kiest er niet voor van hé ik ga wel even naar de Hezenberg want daar is het zo leuk, nee, dan is er wat aan de hand. Terwijl die retraite gasten die zeggen van nou, dat wil ik graag nog eens een keer beleven. Er moet een stukje beleving zijn denk ik, bij jezelf.
- H54: je noemt het herstel ook, als iets anders dan de retraite. Hoe zie je die twee takken van de Hezenberg zich met elkaar verhouden?
- R54: ik denk dat het heel goed naast elkaar kan bestaan. ja. Als het ook gewoon heel duidelijk naar buiten komt, dat hoeft je natuurlijk niet als eerste te benoemen maar dat het als je het gewoon naar de retraitegast kunt uitleggen wie de herstelgasten zijn dan is daar niks mis mee. En dan denk ik dat de retraitegasten, die hier voor kiezen, dat dat gewoon heel goed naast elkaar kan lopen. Dat het geen stoorzenders worden.
- H55: en hoe zie je dat nu in de praktijk, zo, tijdens het afgelopen jaar?
- R55: ja, daar heb ik niet zo heel veel kijk op hoor. Daar kan ik niet zoveel over zeggen want ik kom daar natuurlijk ook niet he. Ik beleef daar heel weinig natuurlijk van.
- H56: wat beleef je wel?
- R56: ja dat is van de retraitegasten hooguit als ze bij mij de sleutel komen halen of inleveren. Of als ze binnenkomen, he, de eerste dag natuurlijk. Dat je ze even opvangt, vang je ze anders op natuurlijk als een herstelgast.
- H57: hoe doe je dat dan, waar zit het verschil?
- R57: ja, eum, die mensen komen meer een beetje al...vakantie is het niet, maar het is vaak sterker vanuit zichzelf en een herstelgast komt vaak een beetje zenuwachtig, spannend, een heel andere en de retraitegasten ontvang je aan de balie en die gaan ook heel gauw al weer weg. De herstelgast ontvang je ook even met koffie en dat soort dingen. Even iets meer,...dat gaat allemaal wat rustiger.
- H58: Als de Hezenberg er niet voor gekozen had om de retraite en het herstel uit elkaar te trekken, dat is natuurlijk gissen, maar wat zou de Hezenberg dan misgelopen zijn?
- R58: ik denk dat je dan grote problemen krijgt, binnen de groep. Nee, met dat je het echt door elkaar heen laat gaan, aan tafel en in de huiskamer... die herstelgasten zitten er sowieso al voor een langere tijd. Krijgen soms een wat hechtere band met elkaar, wat gemoedelijker allemaal. En een retraitegast heeft er ook voor gekozen om hier op een andere manier te zijn. Ik denk toch, als je ook in een hele grote groep ook zit, en mensen met problemen, ... als ik voor een retraite zou kiezen en ik wist dat ik gewoon in een gasten groep zou komen dan zou ik dat niet doen, zeg maar. Want je wilt toch graag die stilte en die ruimte voor jezelf hebben. Ik denk niet dat je hier dan heen zou komen.
- H59: en op wat voor manier zou de GGZ status van het herstel in de scheiding van retraite en herstel een rol hebben gespeeld?
- R59: o ik denk dat als ik hier als retraite gast zou komen en ik zou tussen de herstelgasten zitten, en ik moet betalen en de ander niet ofzo... bedoel je het zo?
- H60: eum... het herstel vraagt om een bepaalde professionaliteit en de retraite is meer vrijblijvend, zou dat samen kunnen?
- R60: oh, ik denk dat het op dat gebied wel door elkaar heen zou kunnen lopen, dan zou ik blij zijn dat ik het gewoon mag betalen en vrij mag rondlopen. En de ander krijgt het vanuit de basisverzekering en die zit er wel op een andere manier natuurlijk. Dat zijn wel twee heel verschillende dingen, eigen keuzen en min of meer geen eigen keuze.
- H61: wat denk je dat de Hezenberg had als doelstelling voor de retraite?
- R61: als doelstelling voor de retraite... met de mogelijkheden die je hebt natuurlijk, je plek, de accommodatie, je personeel en alles kun je dus nog iets meer bieden en je inkomen verwerven, dat is natuurlijk ook wel een belangrijk stuk.
- H62: en vanuit de geschiedenis, je noemde eerder ook dat de Hezenberg een plek wil zijn voor mensen, hoe zie of denk je dat het terug komt in de doelstelling?
- R62: ja dan weet ik te weinig af van de hele vroegere doelstelling, om dat dan weer terug te kunnen halen. Dat was ook vroeger een doelstelling? Dat weet ik niet, weet jij het, maar dat mag je

- natuurlijk niet zeggen haha straks komt er natuurlijk te staan van 'ze weet niet' maar daar weet ik even niets over te zeggen.
- H63: nou ja... wat staat er op de folder "bezieling, helen, groeien" die woorden zou je ook door kunnen trekken naar de retraite... heb je dat gevoel?
- R63: bezinnen, helen groeien, als je die woorden gebruikt, ja dat kan ook als je een retraite zoekt. Je hoeft niet eens zo zeer een groot probleem te hebben om eens over jezelf gewoon he... zo komt die doelstelling wel terug ja...
- H64: voor wie zou de retraite zijn?
- R64: nou, waarom niet voor iedereen...maar je moet er open voor staan. Je moet het willen. Dat is denk ik het grote verschil.
- H65: zeg je daarmee dat vanuit de Hezenberg gewoon iedereen zou mogen komen, maar het gaat natuurlijk o...
- R65: iedereen mag natuurlijk komen maar je moet er wel klaar voor zijn, moeten willen. En je kan iedereen wel van de straat plukken, voor iedereen zou het wel eens mooi zijn denk ik. Maar je moet er wel zelf voor kiezen anders heeft het geen zin. Het is natuurlijk geen hotelletje en drie dagen hotelgast zijn. Het is wel net even iets anders. Vind ik. Je moet hier wel wat willen die paar dagen dat je hier bent, voor jezelf.
- H66: Die drie woorden, bezielen, groeien helen, hoe zie je die vormgegeven in de retraite?
- R66: ... ja, dat is dan toch de insteek waarom mensen hier komen, vanuit de Hezenberg weet ik niet wat daar mee gebeurt. Ik denk dat het heel erg bij de mensen vanbinnen zit.
- H67: wat zou je daarvoor nodig hebben?
- R67: ...ja dat is of je het alleen aankunt, er zijn natuurlijk ook heel veel mensen die hebben even een stukje hulp nodig. Dan zou je misschien wel wat meer met een keer een begeleidend gesprek of, maar dat wordt toch ook aangeboden. ja, maar dan zitten mensen ook weer, want dat kost dan geloof ik 60 euro, 80 euro... en dan is dat weer een drempel.
- H68: en de woorden 'rust, ruimte en regelmaat'?
- R68: pmmh
- H69: waarom moet je lachen?
- R69: nou ja, dat zijn woorden die niet alleen voor hier gelden maar ook voor als je weer weg fietst. Ja, rust ruimte en regelmaat, ja. Dat is voor iedereen wel belangrijk dat heeft niet zozeer alleen met hier te maken.
- H70: hoe zie je dat hier terugkomen?
- R70: de regelmaat met de tijden van eten, koffie en dat soort dingen... ochtendgebed, avondgebed. Rust, nou ja, het is hier een en al rust en stilte, je hoort nu ook alleen de vogeltjes.... de ruimte, de ruimte die je hier krijgt denk ik, om te doen wat je wilt doen. Dat men je de ruimte geeft, zeg maar. ja.
- H71: wat zou jouw hoop zijn voor de toekomst van de Hezenberg?
- R71: dat het zeker moet en mag blijven bestaan. ... en alleen, wat ik zelf zo de laatste paar jaar wel ervaren heb, is dat eum, je komt wel steeds verder van de gasten af te staan. Dat gaat steeds heel klein, ik begrijp dat wel, dat is natuurlijk zo bij organisaties. Maar je moet wel oppassen dat mensen nog wel steeds weten waarvoor ze het werk doen zegmaar. Um, je hebt ook mensen die um, nou kijk de begeleiders hebben heel direct contact met de gasten, maar zit je toevallig op de administratie dan heb je het ook nog wel maar dan ben je misschien heel erg altijd met vergaderen, overleg, dit moet klaar bezig. Dan staat de gast soms helemaal buiten beeld. Dat merk je beneden ook best wel door de tijd heen is dat ook verandert. Eerst was de huiskamer, toen ik hier kwam, beneden, toen gingen ze daar... je hebt steeds minder contact met gasten.
- H72: wat zou er voor nodig zijn om dat weer...
- R72: ja, je kunt de gasten niet naar de balie slepen van ga daar eens wat vragen, ik bedoel zo werkt het niet. En gasten zijn, denk ook wel, de maatschappij brengt dat ook wel met zich mee, he, dat zelfstandige, dat mondige en ze zijn niet zo heel afhankelijk... ja. maar daar moet je denk wel voor oppassen dat je in een organisatie, dat je heel ver komt af te staan van wat daar gebeurt en wat hier gebeurt.

- H73: waardoor zou dat komen?
- R73: De organisatie wordt denk ik ook wel wat groter, er komen hier ook steeds meer mensen ook te werken he, als je kijkt, al die kamertjes overal, het is wel zo.
- H74: Heb je nog meer veranderingen meegemaakt, verschuivingen binnen aandachtspunten?
- R74: Nou toch wel dat de organisatie groter wordt in aantal mensen, dat kan een beetje... ja... de lijnen worden langer.
- H75: volgens mij heb ik al mijn vragen gehad, heel erg bedankt
- R75: ja, nou heel graag gedaan zeg ik niet maar ik doe het voor jou. Ik vind het vreselijk om te doen.
- H76: ja? wat vind je dan zo vreselijk?
- R76: nou gewoon heel moeilijk, en dan zit ik zo na te denken van wat wil je nou horen, maar daar gaat het ook niet om... dan denk ik ojee ik weet zelf veel te weinig af van hoe het met de oorsprong en hoe het toen zat enzo. Ik ben helemaal niet iemand die dat soort dingen allemaal opslaat.
- H77: maar dat hoeft ook helemaal niet... Heb je het gevoel dat ik iets vergeten ben?
- R77: O, je kunt nog heel veel denk ik vragen, maar je hebt volgens mij een heleboel.
- H78: Is er nog iets dat je zelf kwijt wilt?
- R78: nee, dat heb ik ook allemaal al wel gezegd, waarom ik hier graag ben en zo... dat is heel belangrijk voor mij. En ik zou zelf wel eens een paar dagen hier, maar weet je dan ben je op je eigen terrein... dat lijkt me ook niet, nee.
- H79: nogmaals bedankt en zodra ik het uitgewerkt heb zal ik het naar je opsturen.

Interview met respondent 4

14 mei 2013

Voordat de opname begon, vragen of opnemen mag.

- H1: Ik zal wat over mijn onderzoek vertellen. Mijn hoofdvraag, tot nu toe is, op welke manier zijn de doelstellingen van de Hezenberg terug te vinden in de retraite maar ik merk in de interviews die ik voer met de medewerkers dat het zich veel meer op het interne vlak gaat afspelen, van wat staat er op papier en wat wordt er nu geleefd. Dus veel meer een onderzoek naar de identiteit van de Hezenberg en dan met betrekking tot de retraite. En daarvoor interview ik dus met verschillende mensen van de Hezenberg, medewerkers en vrijwilligers om nu eens te kijken welke woorden zij in de mond nemen en wat ervaren zij aan problemen of juist niet. Om het gesprek weer eens op gang te brengen om te kijken of er wel gesproken wordt. Dus ook een interview met jou.
- Ik heb wat vragen bedacht, eerst over de Hezenberg, dan wat ingezoomd op de identiteit en dan echt specifiek over de retraite. Maar eerst natuurlijk heel algemeen, vragen naar je naam.
- R1: Ik ben meneer Heuver
- H2: en je leeftijd
- R2: ik ben 59
- H3: welke opleiding heb je gedaan?
- R3: ik heb theologie gestudeerd aan de Rijksuniversiteit Groningen
- H4: welke kerkelijke achtergrond heb je?
- R4: ik ben hervormd geboren, intussen PKN geworden

Hezenberg

- H5: zou je je eigen functie op de Hezenberg kunnen omschrijven, want je bent de directeur, maar...je eigen omschrijving.
- R5: ja, als directeur in zo'n kleine instelling ben je meteen ook aanspreekpunt voor alle mogelijke zaken, euh, dus ik ben ook zo ongeveer, euh, nou het wordt wel iets anders nu jannie er bij is,

maar toch tot heel kort was ik ook algemeen manager, elk probleem kwam uiteindelijk op mijn bordje terecht. Uh, dus behalve dus het beleid maken ben je ook heel erg veel in de weer met problemen, conflicten, besluiten nemen, uhm, reageren op dingen die gebeuren, uhm, het is natuurlijk heel kleinschalig he, je hebt hele korte lijnen, iedereen van elke afdeling, ik heb de deur altijd open staan, en loopt ook binnen. Dus het is heel dubbel, aan de ene kant is het heel duidelijk een bestuurdersfunctie of zorgen dat de Hezenberg op koers blijft voor de komende jaren. Aan de andere kant ben ik ook wel een beetje een duvelstoejager, ik loop ook contractjes uit te rekenen en ik zit berekeningen te maken om daar ook de komende jaren ook bij zorgverzekeraars of met andere geldschiet in gesprek te gaan. Zo, dus het is een hele leuke combinatie functie, uhm, het enige wat ik er minder leuk aan vind is dat toen ik begon was ik ook nog voor een deel pastor, ik deed ook mee in het gewone werk maar dat is eigenlijk helemaal naar de zijlijn gegaan. Ik werk nu alleen nog uitvoerend mee in de liturgie, ik doe één kerkdienst in de maand en één vesper in de maand en elke week een ochtendgebed en zo nu en dan een voorbede dienst.

H6: wat vind je van die verschuiving?

R6: Ja, dat zei ik al, dat vind ik jammer. Aaah het kon een tijd lang niet anders maar ik had het leuker gevonden om nog anderhalve dag nog één of twee gasten nog te kunnen blijven begeleiden ofzo, maar dat zat er gewoon niet in en dat zal ook niet terug komen in deze functie. Het is ook wel zo gegroeid, toen ik begon hadden we iets van uh, nou 16,17 personeelsleden. Inmiddels hebben we 40. En we hadden een stuk of 5,6 vrijwilligers en intussen zijn dat er 100. Dus het is allemaal wel een beetje anders geworden. Je hebt gewoon nu ook wel een fulltime directeur nodig. Mijn voorganger die deed het, ja die had er anderhalve dag in de week voor. Zo, 2 dagen, nou dat kan niet meer.

H7: Hoe lang doe je dit werk al.

R7: 15 jaar bijna, ja, 14 en een half.

H8: Je functie nu, ten opzichte van de retraite, welk aandeel heb je daarin?

R8: Uhm, ik ben mee ontwikkelaar geweest, ik was uhm, ik heb, laten we zeggen, de retraitscommissie in het leven roepen en ben daar ook steeds voorzitter van geweest en ben dat nog. Uhm, uitvoeren doe ik er niet veel, ik draai niet mee daar in een rooster en ik ga ook niet, nee ik ben ook niet zo nu en dan aan de beurt als gastheer, ik zit er helemaal, inhoudelijk zit ik er helemaal buiten, maar ik ben nog wel steeds verantwoordelijk voor het geheel en ik ben ook voorzitter van de retraitewerkgroep.

H9: Wat bracht je bij de Hezenberg?

R9: De combinatie van management en pastoraat. Uhm, vijftien jaar geleden zag ik opeens die advertentie staan "De Hezenberg zoekt een predikant/directeur" en toen dacht ik 'O dat lijkt me leuk' want ik was toen 10 jaar ziekenhuispastor en daar begon ik een beetje, nou ja, daar begon ik het regelen een beetje te missen, dat is vooral heel veel puur patiënten contact en toen ben ik gaan solliciteren en toen kreeg ik in de sollicitatieprocedure al een paar keer al het commentaar van 'we willen jou niet hebben want je kijkt teveel naar het beleid.' Nou, dat vond ik eerst vervelend en op eens dacht ik 'O, dat, kennelijk herkennen ze dat in mij en ik vind het nog leuk ook' Dus toen ik die advertentie van de Hezenberg zag dacht ik van dat moet het zijn, daar heb ik op geschreven en kreeg ik ook terug en zo ben ik hier terecht gekomen.

H10: Was het echt die combinatie van het management en het pastoraat?

R10: Ja

H11: En de kennismaking met de plek zelf, hoe ging dat?

R11: Heel vaag wist ik er iets van. Een tante van mij heeft hier in de jaren '70 een paar weken gezeten, maar die is hier gillend weggelopen. Vanuit het ziekenhuis heb ik één of twee keer een verwijzing gedaan naar de Hezenberg, dus wel eens een folder gezien en ook wel eens een maatschappelijk werker aan de telefoon gehad. Maar dat was heel vaag. En nog veel langer geleden, toen ik pas dominee was, heb ik hier een keer een werkbezoekje gedaan met een club van predikanten, een man of 10 ofzo. Dat was bedoelt als uitje en die jongen die dat jaar organiseerde die knoopte er ook meteen een werkbezoekje aanvast, ik vond het maar niets, ik dacht uitje is uitje en dit is gewoon werk. Dus ik zat hier vrij negatief toen. Daar heb ik

toen ook niet veel van meegekregen. Inhoudelijk wist ik er eigenlijk heel erg weinig van maar het was gewoon die uitdaging van pastoraal werk en euh,...nou regelen. Dat leek mij leuk. En hoe ik hier terecht kwam met de sollicitatieprocedure was heel leuk. Leuke collega's en een hele leuke ontvangst enzo en ja, je komt hier op het terrein en dan denk je o goh, hier wil ik wel werken.

H12: en hoe is dat nu, wat is de Hezenberg nu voor plek?

R12: nou het is veel formeler, veel zakelijker geworden omdat we natuurlijk met onze core business ook zijn opgeschoven naar de GGZ moeten we ons aan veel meer regels en verantwoordingsplicht enzo houden dan eerder. Eerder waren we echt zo vrij als God in Frankrijk, we deden waar we zin in hadden. Alleen als je echt hele grote brokken maakte dan had je kans dat er misschien een keer een inspecteur kwam kijken. Maar dan moest je wel heel gek doen. We vielen niet officieel onder de inspectie voor de gezondheidszorg. Maar ik heb een keer een inspecteur aan de lijn gehad en die zei, nee u valt niet onder ons maar als er echt een paar gekke ongelukken gebeuren op de Hezenberg dan kom ik echt wel kijken, daar kunt u van op aan. Daar had hij ook gelijk in natuurlijk want je verleend wel zorg, hoe informeel het eigenlijk ook is.

H13: en hoe ging dat toen, de zorg geven?

R13: niet zo heel veel anders dan nu, in plaats van SPV-ers deden ze het alleen met maatschappelijk werkers en predikanten en die vormden het kernteam. Die deden al het begeleiden en behandelen zelf en de financiering kwam helemaal uit particulieren gelden. Dus of uit persoonsgebonden budget of uit het aanvullend pakket van zorgverzekering of uit de diaconie of uit het uh sociale dienst of soms ook mensen die zelf met het vakantiegeld, dan hadden ze dat er voor over. Ik ken een vrouw die zei, ja, mijn hele vakantiegeld gaat er in zitten anders had ik nu met een sacherijnige kop in Rome gezeten en nu heb ik tenminste het gevoel dat ik vooruit ga. Nou, dat was welbesteed. Het was heel erg informeel, vandaar ook dat er eigenlijk geen instantie was die ons kwam controleren van 'doen jullie het wel goed' of zo, er was alleen met het bestuur te maken en die kon zeggen van nou, we zijn het er wel mee eens of we zijn het er niet mee eens.

H14: Zou je de Hezenberg in kernwoorden kunnen omschrijven?

R14: Uhm, poe, ... ik vind onze kernwoorden in het logo heel erg van toepassing; bezinnen, groeien, helen. Dat vind ik echt wel, ja... wat ook wel een belangrijk kernwoord is, is veiligheid. Mensen hebben het gevoel van 'ik ben even uit het gevoel van misère' uit de ellende, dat is ook een heel sterk punt. Dat mensen het gevoel hebben van ik word ook gezien en gekend, het is kleinschalig dus ook de lui van de keuken en de huishouding die hebben vrij snel door van wie welke gast is. En die veiligheid dat geeft mensen een soort uhm, grond onder de voeten waarmee ze ook aan de slag kunnen of aan de slag durven met zichzelf. Dus ik denk dat behalve bezinnen, groeien, helen ook veiligheid wel een heel belangrijk kernwoord voor de Hezenberg is.

H15: En in die woorden 'bezinnen, groeien, helen', wat daarin is zo belangrijk?

R15: Uhm... nou, het afstand nemen, euh... aan geen van drieën kom je toe als je gewoon in de run zit in je gezin of in je opleiding of in het werk of zo, er is altijd wel wat, er is altijd wel een deadline en er is altijd wel storing. Maar juist doordat mensen hier even een tijd, of dat nou retraite is of de herstel weken, je bent gewoon een aantal weken uit je gewone doen. En die min of meer afzonder positie die maakt dat je tijd hebt om eens na te denken, om eens op een andere manier naar jezelf naar je eigen functioneren te kijken, daar helpen natuurlijk ook al die therapeutische programma's bij, die zijn er ook op gericht op zelfreflectie. Kijk eens naar jezelf, denk eens na, over je eigen manier van doen, je eigen blinde vlekken of je eigen aandeel in de rot situatie waarin je terecht bent gekomen. Maar dat, ja..., ik denk wel dat dat zo werkt. Juist doordat je er uit bent en niet... alle toestanden van elke dag over je heen krijgt. Kan je ook gaan nadenken en reflecteren en dat werkt helend, daar knappen mensen van op. Mensen gaan hier soms voor het eerst nadenken over... wat wil ik eigenlijk met mijn leven, waar wil ik naartoe, wie ben ik. Mensen worden wel eens boos, als je zegt 'maak nou eens een keus', 'ik mocht nooit kiezen!', nee maar nu mag je het wel, ga eens kiezen. 'ja maar dat

kan ik niet!', Ja denk dan eens na, wat zou je willen als je het wel kon, zo weet je wel. Dat mensen echt voor het eerst in hun leven echt gaan nadenken over 'wat zou ik nou eigenlijk zelf willen, ik heb me altijd laten sturen door mijn gezin, mijn ouders, door mijn echtgenoot, weet ik veel door verwachtingen' Ga nou eens zelf nadenken en wat past nou bij jou. Dat is heel spannend.

H16: Hoe komen die woorden terug binnen de organisatie structuur?

R16: Uhm, nou het zit heel sterk in ons herstel programma, het programma waar de herstelgasten in gaan. Dat heel erg gefocust is op jezelf leren kennen met je mooie en je niet zo mooie dingen. Ook heel erg proberen dat verlangen wat naar boven te krijgen. Echt in de spiegel kijken, dat zit heel erg in het programma. En nogmaals, de afzondering helpt daar ook bij. En in de retraite zit het ook, dat is natuurlijk ook wel het doel van de retraite, dat je even afstand neemt. Niet alleen maar om een mooi boek te lezen of uhm, een stapel DVD's door te werken op je computer van alle afleveringen van 'Goede tijden, slechte tijden' die je gemist had. Daar kan je het ook voor besteden maar daar hoeft je niet voor naar de Hezenberg. Maar wel, ja, in de rust en in de stilte aan de hand van een beetje regelmatige dagindeling gewoon eens even stilstaan bij jezelf. Dat werkt, ik ga zelf ook al een aantal jaren een weekje naar het klooster. Ga ik niet hier naartoe, maar dan kom je toch echt in ander vaarwater terecht.

H17: en die woorden, in je eigen werk?

R17: ja, in mijn eigen werk... eum... nou in mijn eigen werk komt daar niet veel van terecht. Dus wel, dan moet daar ook echt bezinnen, doen we wel eens een keer. Bijvoorbeeld supervisie bijeenkomsten met het pastoraal team, het begeleidingsteam. Met het MT gaan we zo nu en dan echt even de hei op, even een andere plek eens even nadenken over de lange termijn. Maar dat is ook haast altijd nog werk, dan ben je ook weer bezig. Uhm, maar dat weekje klooster komt ook voort uit het werk. Ik had toen iemand naast me, een tijd lang, 2008 en die zei 'hup, ga gewoon eens een week weg, je loopt veel te hard, wegwezen, ga eens week weg.' Nou, dat was wel een heel goed advies en dat heb ik in de jaren daarna ook gedaan. Dus toen,... daar neem ik dan ook tijd voor, daar neem ik ook geen week vakantie voor ofzo, dat hoort ook bij het werk. Gewoon eens even stilstaan en goed er over nadenken. Maar goed, die andere woorden, groeien helen, ja dat zijn toch heel erg privé woorden. Ik ben geen directeur om, laten we zeggen, te helen ofzo, dat is de functie van de Hezenberg, dat is niet mijn functie of dat is niet onderdeel van mijn taak dat ik hier zit om te helen...

H18: in hoeverre maakt volgens u de geschiedenis uit van de Hezenberg, voor de Hezenberg, voor wat het nu is?

R18: ja, heel sterk, um... we zijn begonnen in 1946 als pastoraal centrum, ken je het geschiedenisboek van de Hezenberg, ja, ... en de grote strijd waar we nu in zitten in die GGZ, is zorgen dat we pastoraal centrum blijven. Dat we aan de ene kant heel professionele GGZ zorg bieden, dat we tegelijkertijd, dat de ondergrond pastoraal centrum blijft. Dat mensen wel degelijk het verschil voelen, of ze een week bij ons zitten of een week op de PAAZ in Zwolle zitten. Niet alleen qua behandeling maar ook qua bejegening, qua identiteit van hoe er met mensen wordt omgegaan, met de tijd met de dag bijvoorbeeld. Dus dat idee van, uh, wij zijn als christelijke zorginstelling opgericht en dat willen we ook blijven, dat zit er voor mij wel heel duidelijk in. En ik heb ook het idee dat het wel ook breed gedragen wordt. Heel veel mensen werken hier ook omdat het een christelijke instelling is.

H19: je noemde al dingen van het dagritme en de identiteit enzo, maar hoe krijgt dat 'christelijke' vorm in de praktijk?

R19: uh.. wat we bijvoorbeeld doen, en dat gebeurt in geen enkele GGZ instelling, is dat we een dagopening in de kapel aanbieden. Wie daar naartoe wil, gaat daar naartoe. Uh, bij elke maaltijd wordt er voor het eten uh, gebeden of stilte gevraagd voor gebed. Na het eten wordt er een christelijk lied gezongen, ja... er zullen niet veel GGZ instellingen zijn waar dat gebeurt. Uh, in het programma zit Bibliodrama, een therapeutische werkvorm met Bijbelverhalen. Minsten één keer in de week is er een muziekprogramma waarin ook heel nadrukkelijk muziek uit de christelijke traditie wordt ingezet. Nou, uh... twee keer in de week hebben we, elke avond is er een avondgebed in de kapel. Op dinsdagavond is er een voorbede dienst. Op

- vrijdagavond een uitgebreide afsluiting in de vorm van een vesper. Op zondagmorgen een kerkdienst in onze eigen kapel dus er is een heel, ja een heel programma van liturgische dingetjes in kapel die heel erg het verblijf op de Hezenberg kleuren.
- H20: Waarin maakt dat, uhm.. uit.. hoe zeg je dat... Waarom vindt de Hezenberg dat belangrijk dat dat ook gedaan wordt?
- R20: omdat je daarmee concreet vorm en uitdrukking geeft aan je christelijke identiteit. Hoe je.. ik heb in een christelijk ziekenhuis gewerkt, aan niets kon je merken dat het een christelijk ziekenhuis was. uh, ja behalve dan, nee dat heeft het academisch ziekenhuis in Groningen ook, die biedt ook kerkdiensten aan. Laten we zeggen in de bedrijfsvoering, in hoe met patiënten werd omgegaan, kon je nergens merken dat het een christelijk ziekenhuis was behalve dan dat er op zondag een kerkdienst uh, werd aangeboden. Dat was nog het enige punt. In de jaren dat ik er was is ook de kerstwijding afgeschaft, uh, in het logo verdween het woordje christelijk uit de naamgeving. Uh, dus het was toch, ja qua statutair was het nog een christelijk ziekenhuis maar er werd niet uhm, kan ook vaak niet in een gewoon a ziekenhuis waar mensen drie dagen zijn voor een blindedarm, tegenwoordig niet eens meer, en weer weg zijn. Omdat wij langdurig mensen in huis hebben kunnen we er ook vorm aan geven. Al die dingen die ik net noemde, dat zijn dus concrete manieren om vorm te geven aan je identiteit.
- H21: en ook in het gedrag van het personeel en de vrijwilligers, in hun houding ten opzichte van de gasten, dat noemde je net ook...
- R21: ja... nee wat ik net noemde was dat alle medewerkers er achter staan dat we een christelijke instelling zijn. Van daaruit wordt er ook wel gewerkt... in de bejegening is dat lastig aan te geven, dan zou je al de claim moeten hebben dat christenen beter met andere mensen omgaan dan neutrale mensen, zou ik maar zeggen, dat is wel heel vergezocht. Uhm, wat we wel proberen is, laat ik maar zeggen, een beetje vanuit een christelijk kader, om ons ja, ons programma en onze weekindeling op te zetten. Um,... wat we ook proberen is om zoveel mogelijk mensen aan te stellen in alle functies die iets met die christelijke achtergrond hebben. Dus als mensen, als gasten daar vragen over hebben of daar iets over willen zeggen dan komen ze hier niet zo vaak iemand tegen in het werk die zegt 'ja, weet ik niets van, ik geloof zelf niet dat moet je aan iemand anders vragen' ofzo, wat dat betreft is het ook wel een beetje gedeeld om met elkaar gedeeld grondvlak van christelijke traditie en waarden en normen en zo. Ik zou het niet fijn vinden als hier een medewerker vloekend door het huis liep, om maar wat te noemen.
- H22: wat is, volgens u, een drijfveer geweest om de Hezenberg op te richten?
- R22: je gaat weer u zeggen, dat is grappig.... dat um... ja, anderen mogen het ook. Um... drijfveer, nou, dan moet je dat geschiedenisboek lezen, dat is een heel verhaal over Möttlingen enzo...
- H23: ja maar ik vraag het 'volgens jou'
- R23: ja ja, nou de drijfveer was uhm... die die Plug die is zo gegrepen door dat model in Möttlingen, het idee van als je mensen echt voor een geloofskeuze plaats, daar worden het andere mensen van. Dat was zijn idee. Dat is wat die vader Stanger in Möttlingen deed, he, je moet je echt tot Christus bekeren en dan wordt je leven ook anders. Dat had hij, verlopen alcoholist, zelf meegemaakt en daar is die mee de boer opgegaan, zal ik maar zeggen, en Plug en zijn trawanten zijn daar door geraakt dus dat was de drijfveer voor Plug en zijn mensen toen om dat model ook in Nederland te willen gaan opzetten. Om mensen binnen te halen en ze een dagindeling een dagprogramma aan te bieden met heel veel bidden en preken en zingen, toen was het alleen maar preken en bidden en zingen. Maar wel het idee daar worden het andere mensen van, als je ze echt onderdompelt in die ... nou ja, in dat christelijke vaarwater.
- H24: Op wat voor manier zie je daar nu nog iets van terug?
- R24: um.. nou, doordat we nog steeds de hele week indeling en ook allerlei activiteit over de dag heen in dat christelijke kader te trekken. Dus het is hier niet algemene zorg met een christelijk randje waar je je ook evengoed aan kan onttrekken euh maar het komt voortdurend terug in van alles wat we doen en hoe mensen euh, hun dag ondergaan hier.

- H25: Plug vond de binding met de plaatselijke kerk ook heel belangrijk. Dat mensen op zondag gewoon naar de eigen kerk gingen. Op wat voor manier hebben de plaatselijke kerken nu nog een rol bij de Hezenberg?
- R25: Geen. Nee, geen. Dat kan toevallig een keer zo zijn, we hebben nu een hervormde predikant in Hattem, dat is een hele actieve man en die is nu al een aantal jaren bezig om euh op een zomer zondagavond hier een hagenpreek te houden. Dus dan heeft hij een bestelwagentje en dan worden hier 100 klapstoeltjes neergezet en de harmonie uit Hattem komt spelen want je kan daar niet een orgel neerzetten enzo, dat zijn hartstikke leuke openlucht diensten maar dat is een puur particulier initiatief van die man die dat ook prachtig vindt en die denk we moeten echt iets een keer per jaar met die Hezenberg ofzo, maar er is geen enkel formeel contact tussen de kerken in de omgeving en de Hezenberg.
- H26: Plug was ook nog vanuit Hattem hier bevestigd in buitengewonde dienst, ben jij dat ook?
- R26: Nee, ik ben formeel bevestigd bij de synode en mijn collega's ook. En daar zijn we nu achteraf ook wel blij mee. ... en zeker naarmate we nu meer GGZ worden moeten we niet hebben dat de kerkenraad zich daarmee wil gaan bemoeien, dus ik ben er niet rouwig om dat dat iets verder weg staat. Andere kant is, dat we wel heel erg proberen bij de kerken bekend te blijven dus we hebben een nieuwsbrief naar allerlei dominees en de contacten met, ik ga heel veel de boer op met diaconieën en christelijke vrouwenverenigingen praten over de Hezenberg. Al die diaconieën die ook zo nu en dan een gift aan ons geven, daar proberen we ook contact mee te houden dus de contacten met de kerken zijn voor ons wel belangrijk. Uh, maar dat zijn geen formele, geen zeggenschapscontacten.
- H27: meer financiële contacten?
- R27: ja maar ook netwerk contacten. Ik vind het heel prettig dat als ik ergens kom en de dominee zegt 'o maar de Hezenberg ken ik wel, daar heb ik iemand wel eens naar verwezen' dan denk ik, ja dat moeten we hebben. Dat we elkaar weten te vinden.

Identiteit

- H28: Dan over de identiteit. Wat is, volgens jou, de identiteit van de Hezenberg?
- R28: ... uhm... nou dat we proberen zorg te verlenen vanuit het motief van de christelijke barmhartigheid. ja. Zo zou ik het ongeveer zeggen.
- H29: waarin krijgt dat vorm?
- R29: noueuh, daar hebben we het al heel erg over gehad
- H30: maar nu noemde je barmhartigheid
- R30: ja maar noem maar eens iets raars als dat steunfonds waar we nu achteraan zitten. Mensen die het zelf niet kunnen betalen, ook de kleine eigen bijdrage niet, daar hebben we een steunfonds voor in het leven geroepen euh om te zorgen dat de financiën niet de belemmeringen zijn. Als mensen graag naar de Hezenberg willen komen of denken daar moet ik zijn om wat beter te worden, dan willen we de mensen graag kunnen helpen en dan uhm dan moeten die laatste 15 euro per dag moet geen belemmering zijn. Dat vind ik wel belangrijk. Uhm. Ja, wat je wel merkt dat nu we formeler GGZ gaan worden dat het ook allemaal wat formeler toegaat de CAO gaat een grotere rol spelen, beloningsstructuren... nou ja, al die dingen, functiebeschrijvingen het was vroeger veel meer informeel. Je werkte hier omdat je het leuk vond om hier te werken en of het nou de ene week drie uur korter was en de andere weer tien uur langer dan maakte dat niet zoveel uit. Maar dat is wel een beetje aan het verschuiven, het is wel wat formeler geworden maar ja, en daarmee weet ik ook niet helemaal in hoeverre dat door alle personeelsleden gedragen wordt, dat idee van die christelijke identiteit maar de meeste mensen vinden het wel belangrijk dat we vanuit die christelijke identiteit werken.
- H31: ja want dat was inderdaad ook mijn volgende vraag, hoe wordt dat door de medewerkers uitgedragen
- R31: nou uitgedragen wordt het niet, en dat zou ik ook niet prettig vinden. Ik vind niet dat mensen van de keuken bijvoorbeeld zouden gaan evangeliseren ofzo

- H32: dat was ook niet de bedoeling van mijn vraag, maar hoe... hoe uhm, geven ze toch vorm aan de identiteit in dat wat ze doen?
- R32: Ja dat kan moeilijk, als de kok een karbonaadje bakt is het moeilijk om dat op christelijke wijze te doen, dan moet die gewoon zijn vakmanschap inzetten en zorgen dat daar een lekker karbonaadje op tafel komt en of die dat nou wel of niet vanuit zijn christelijke identiteit doet, dat kan niemand aan dat karbonaadje ontdekken. Ja dat is nou één keer zo. Maar ja, andere mensen kunnen dat wel. Als een hulpverlener met iemand stuit op een geloofsprobleem kan die zeggen van 'daar heb ik geen verstand van' maar ook van 'goh, hoe zit dat dan en als we er niet uitkomen kan ik je misschien naar één van onze pastorale mensen verwijzen' dus die kan al iets meer van omgaan met identiteit en met geloofsvragen en de manier waarop je een ochtendgebed doet of een kerkdienst kan je nog meer weer inleggen. Je kan een ochtendgebed afraffelen van huphuphup dat hebben we ook weer gehad. Je kan ook denken van hoe kan ik daar een mooi ochtendgebed van maken. Dus, het hangt er een beetje van af welke functie je hebt op de Hezenberg. In hoeverre je je identiteit echt um, of de identiteit van de Hezenberg echt naar voren kan laten komen. Maar als het wat verder gaat, ben je erop aanspreekbaar, de manier waarop wij soms ook ruzie hebben met elkaar. Ben je dan aanspreekbaar op van denk ook eens even na vanuit welke identiteit we nou eigenlijk op de Hezenberg werken, wat is onze ons doel. Is ons doel veel geld verdienen of is ons doel mensen vanuit de barmhartigheid van Christus weer proberen een beetje ander leven te geven. Daar kan je mensen, ook uit de keuken, op aanspreken. Dan wordt het al ietsjes breder.
- H33: en bij een sollicitatieprocedure of kennismakingsgesprek, hoe komt het dan ter sprak?
- R33: vragen we er gewoon naar, hoe sta je zelf tegenover de identiteit van de Hezenberg. En als iemand zegt 'mwoa daar heb ik helemaal niets mee, maar ik vind het hier wel een mooie plek' dan maakt die beduidend minder kans dan iemand die zegt 'dat is een van de dingen die mij aantrekt en mijn vrouw zit in de kindernevendienst commissie en ik blubblubblub' als je gewoon merkt dat leeft voor iemand, nou dan hebben we dat liever dan iemand die daar niets mee heeft. En dat was met al die nieuwe gastheren en gastvrouwen voor de retraite ook wel even ingewikkeld want je hebt er in een keer een stuk of vijftig nodig maar we hadden alleen geworven via kerkbladen, dat scheelt natuurlijk ook. Um, maar daar werd dit ook wel aan de orde gesteld, we willen wel mensen die de identiteit mee kunnen dragen maar niet alleen zeggen 'nou, ik respecteer het' dat is ons eigenlijk te kaal je moet er ook in mee kunnen gaan.
- H34: ik had in mijn literatuur onderscheid gemaakt tussen centered en boundary organizations. Dus een kokosnoot of een perzik organisatie: dus een organisatie die bij de deur selecteert wie er wel/niet bij past of een organisatie met een harde kern en als je je daar een beetje bij voelt passen dan ben je welkom. Welke kant vind je bij de Hezenberg passen?
- R34: nee niet dat laatste, dat is me net iets te vaag. Dat is wat ik net al zei, ik respecteer het jullie mogen christelijk zijn maar ik ben dat niet maar ik denk dat ik hier wel kan werken. Nou, dat heb ik liever niet dat... dat nee, ik vind wel dat je, willen we die identiteit met elkaar bewaren, willen we pastoraal centrum blijven dan moet ook een flink deel van het personeel moet dat ook willen, mee willen dragen. Als je alleen maar zegt, nou mag van mij, die kern, ik vind het wel mooi maar heb er zelf niks mee, ja, dan doe je ook niet veel inspanning zodat dat in stand blijft. En als dat een keer zou gaan schuiven, je kan ook op een, kijk we waren een paar jaar geleden bijna failliet, nou, dan kan je ook denken, weet je wat als we nou met zijn allen eens ons best doen om hier een mooi zorghotel van te maken op neutrale basis, accommodatie is er, faciliteiten zijn er. Maak gewoon een neutraal zorghotel van, dan hebben we in elk geval alle banen gered. Nou, ja... als het niet anders kan dan mag het van mij maar dan ben ik weg. Dus dat uh...want ik vind, het is hier opgericht als pastoraal centrum en dat wil ik blijven, maar dan moeten er wel voldoende mensen mee gaan in wat je vindt. Als, laten we zeggen, 90% van het personeel zou zeggen van 'nee hoor, ik ga voor mijn baan en of het een pastoraal centrum blijft zal me een worst wezen', ik denk dat je dat vrij snel kwijt bent. Dus dan is die perzik, ik kende de modellen niet, maarre die is mij niet stevig genoeg.
- H35: Wat is de kernactiviteit van deze organisatie?

- R35: uh... psychische zorg verlenen
- H36: psychische zorg, daar zit het woord pastoraal niet in...
- R36: nee maar dat is de kernactiviteit en dat doen we vanuit een christelijke bevoegdheid
- H37: en wat wil de Hezenberg bereiken, volgens jou?
- R37: uh, dat mensen hier beter weggaan dan als ze hier binnenkomen.
- H38: wat maakt de Hezenberg anders in vergelijking met andere centra, zoals het centrum in Zwolle, dat je noemde, maar ook met christelijke centra die zich ook op retraites toespitsen?
- R38: ja...
- H39: waarom moeten mensen naar de Hezenberg komen?
- R39: oo dat hoeft niet, ze mogen ook naar de Slangenborg gaan. Nee, het is een aanbod, ja, ik ga ook elk jaar als het effe kan naar een ander klooster. Ik wil ook wel eens een keer wat anders zien. Dus in die zin is de Hezenberg een mogelijkheid om op retraite te gaan. En omdat we van een protestantse oorsprong komen zullen met name, of niet met name, zullen een aantal protestanten die dat op retraite gaan niet zo gewend zijn, zullen dat hier misschien wat makkelijk doen dan in een katholiek klooster, denk ik. Zou kunnen. Uh, laten we zeggen, wat dat betreft is de Hezenberg een goede mogelijkheid om op retraite te gaan. Maar andere mogelijkheden mogen van mij ook.
- H40: Als de Hezenberg niet meer zou bestaan, wat zou er dan gemist worden?
- R40: nou dan zou dus voor een aantal mensen het weer lastiger worden om dus op retraite te gaan want die zouden niet zo gemakkelijk in een katholiek klooster aanschuiven.

Retraite

- H41: mja, inmiddels hebben we het al over de retraite... wat is een retraite volgens jou?
- R41: een retraite... een aantal dagen afstand nemen, tot rust komen, uh, mee hobbelen in een liturgische dagordening, dat soort dingen met mekaar vormen een retraite.
- H42: hoe krijgt dat hier op de Hezenberg vorm?
- R42: nou doordat mensen dus alles achter zich moeten laten, hebben geen radio en televisie,... ze worden geacht ook mee te gaan in dat ritme van kapel, ontbijt, koffiedrinken, eten zo... je hebt een redelijk gestructureerde dagindeling met daar tussendoor heel veel vrije tijd. Dat vormt hier de retraite.
- H43: welk beeld heb je nu van de retraite, zo na een jaar?
- R43: dat het aan de ene kant wel goed werkt. Dat het aan de andere kant lastig is om helemaal ... de herstelgasten en de retraitegasten uit elkaar te houden. Zou nog mooier zijn als we dat gebouwtje zouden kunnen maken wat jij getekend hebt. Ja dat zou wel, dat zou nog wel fijner zijn. Daar heb ik me een beetje op verkeken. Uh, in hoeverre de zetting van een herstelcentrum toch invloed heeft op de retraite tak.
- H44: dat zit hem dan in dat door elkaar lopen?
- R44: ja... ja het is één, laten we zeggen, één bedrijf met twee vormen van aanbod. Twee, twee diensten en dat beïnvloed mekaar toch meer dan gedacht. Je hebt te maken met één centrale keuken die daar maaltijden aflevert en daar maaltijden aflevert maar het zijn wel dezelfde mensen die dat moeten doen euh dat gaat natuurlijk met de broodmaaltijden net zo. Op de gangen waar de retraitegasten ook slapen, dat zijn ook gangen waar de herstelgasten over lopen euh... dat winkeltje daar bij de eetzaal daar staan retraitegasten te snuffelen maar ook herstelgasten te snuffelen euh... als de retraitegasten buiten zitten op hun platje dan zitten ze duidelijk op gehoorsafstand van de herstelgasten. Het beïnvloed mekaar toch iets meer dan ik had gedacht.
- H45: Maar eerder zat het ook bij elkaar
- R45: eerder liep het helemaal door elkaar heen, daarom hebben we de functie ook opgericht. Ik had echt gehoopt op iets meer, zoals in het klooster bijvoorbeeld daar kom je nauwelijks een monnik tegen behalve bij de getijden, bij de gebedsdiensten, verder zie je ze gewoon niet. Een keer op afstand. Maar dat ligt helemaal apart. Dat lukt ons minder goed dan ik had gedacht.
- H46: wat zou daar nog meer voor nodig zijn?

- R46: een apart gebouwtje...
- H47: hoe past de retraite op de Hezenberg, gezien vanuit de geschiedenis en de loop van de geschiedenis?
- R47: vanuit onze traditie past het heel goed, het is ook, de geschiedenis van de Hezenberg is ook een golvende, we hebben ook tijden gehad, dat heb ik ook terug gezien in oude boeken. Dat mensen hier nooit langer dan twee weken waren dat waren dus echt hele korte verblijven. Dat was een komen en een gaan, ik zou er echt knettergek van worden geloof ik als je elke twee weken hier 25 of 30 andere gasten had. Maar die tijd is het wel geweest. Dus gewoon effe naar de Hezenberg, even op adem komen. Even tot rust komen, de spanning laten zakken. Dat zit er ook in. Dat is ook al die tijd, ook dat ik hier ben, ook altijd wel geweest. Dat we naast, we hebben ook mensen gehad die hier 5,6,7 maand waren maar we hebben ook altijd wel mensen gehad die hier maar heel kort waren. En ook een paar keer per jaar hebben we twee vrouwen A en B, ook in de keuken, als je zegt A en B dan weten ze dat precies. Die kwam hier op de tandem, twee keer per jaar een week. Dat was al voor dat ik hier werkte, die zijn hier misschien wel 20, 30 jaar elk jaar twee weken geweest. Voor hen was het echt een retraite.
- H48: nu het een jaar op deze manier gescheiden is, wat voegt het toe aan de Hezenberg?
- R48: nou euhm... wat het toevoegt is dat het een ... een stukje ook gezond bezinnen groeien helen op de Hezenberg, niet probleem gerelateerd. Eh, dat vind ik zelf wel heel prettig. We hebben een tijd gehad dat we heel erg bang waren voor storing van het therapeutisch klimaat. Je mocht hier echt niks, he, als er dan wat anders was, een vergadering ofzo, dat was al eng. Want die mensen met hun problemen, die moesten toch alle tijd en aandacht krijgen en doe moesten vooral niet gestoord worden. Toen was het ziektemodel heel erg op de voorgrond. En in de loop van de jaren zijn we langzamerhand gaan denken van die mensen hebben wel problemen maar ze hebben ook gewoon een gezonde en een sterke kant en die vallen zomaar niet om als hier eens een keer een bruiloft wordt gevierd. Of een feestdag plaatsvindt of weet ik veel wat... laat dat maar een beetje door elkaar lopen, dat is niet zo erg. Dus met die retraite haal je ook gewoon een portie gezonde mensen of mensen die niet voor hun probleem komen, binnen de Hezenberg. En als dat wat, en ik denk dat dat niet slecht is. Dat het voor het hele klimaat op de Hezenberg wel goed is.
- H49: wat is doelstelling van de retraite?
- R49: mensen een plek aanbieden waar ze zich kunnen bezinnen waar ze tot rust kunnen komen.
- H50: hoe krijgt dat vorm
- R50: ja, daar hebben we het voor mijn gevoel wel over gehad. Gewoon door, je kan hier een kamer krijgen en mee hobbelen in een gezond dagritme en eh verder moet je het zelf doen, zo heel veel vorm geven wij niet. Behalve de randvoorwaarden met de maaltijden en de kapel maar verder moeten de mensen uit de retraite dat een eigen vorm geven. Ik zou het vervelend vinden als ik een weekje in het klooster had en ik zou elke dag een monnik klaar die mij zei: kom, vandaag gaan we dit doen. Vandaag gaan we dat doen.
- H51: ja, want bij het herstel is er een heel programma maar bij de retraite dus niet, kijk dat had je bijvoorbeeld nog niet verteld...
- R51: ja, nee zo, ja maar de vorm zit dus redelijk in de randvoorwaarden, je rolt mee in een bepaald ritme en je kan er voor kiezen om die stapel DVD's mee te nemen maar ik zou het niet doen. Het is niet verboden.
- H52: wat zou de doelgroep, je zei eerder al voor iedereen, maar wat voor iemand zou hier nou komen voor de retraite?
- R52: Ja, nee dat kan echt iedereen zijn maar het gaat vooral om mensen die effe afstand willen of moeten, nee vooral willen want moeten is haast weer probleem gestuurd. Mensen die gewoon effe behoefte hebben, of dat nu twee dagen is of een week, even afstand nemen van de drukte thuis, of de drukte op het werk, even tot rust komen. Dat ze, en dat kan iedereen, dat kan een huismoeder zijn die zegt van 'nou ik weet niet wat jij doet met de kinderen maar ik ga even drie dagen naar de Hezenberg'. Het kan een leraar zijn die in de meivakantie even... nou zo.

- H53: je had de woorden 'bezinnen, groeien, helen' al genoemd. De woorden rust, ruimte, regelmaat, hoe krijgen die een plek binnen de retraite?
- R53: Uhm... nou, regelmaat dus door de dagindeling. Zowel qua catering als ook qua kapelmomenten. Uhm, ruimte, ja je hebt je eigen kamer je hebt een gigantisch plantsoen waar je kan wandelen... we hebben express gekozen voor terughoudende gastheren en gastvrouwen dus je wordt niet nodeloos je hoofd euh gezanikt van hoe vindt u het hier nou, hoe beleeft u het nou, heeft u het wel fijn... we moeten niet van die mensen hebben die voortdurend vragen lopen te stellen dus ik hoop ook dat ze dat niet doen. Al ben ik er niet bij. Dat is zeg maar die ruimte die die mensen kunnen pakken en die rust dat kan ik niet voor ze regelen. Dan moeten mensen, wat ik al zei, we hebben een tijd geleden, dat was op zich wel leuk, onze voorzitter van de raad van toezicht die is hier met een collega een weekend geweest en hebben van de retraite faciliteiten gebruikt gemaakt maar ze zijn een weekend gaan studeren op het komende winterprogramma. Nou, prima natuurlijk, hun keus, even uit de hectiek. Even geen telefoon enzo, dit gaan we in elkaar zetten. Maar daarmee geef je jezelf niet veel rust dus dat is wat anders dan iemand die dezelfde activiteit en diezelfde ruimte gebruikt en die tussendoor hier gewoon eindeloos gaat kuieren in het bos. Die heeft een ander lang weekend dan die twee dominees.
- H54: M'n laatste vraag; wat is je hoop en verlangen voor de toekomst?
- R54: voor de retraite,... um... nou dat het lukt om het door te ontwikkelen in de richting die het ons voor ogen stond. Dat moet tijd hebben, qua mensen. We hadden 70 aanmeldingen voor gastheren, gastvrouwen daar zijn er 50 van overgebleven, dat vind ik nog veel te veel. Ik hoop dat dat zich nog gezond uitfiltert dat de mensen die, er zijn mensen hoor die krijgen in de gaten van dit is toch niet helemaal mijn plek, de eisen die hier aan je gesteld worden, want je bent hier niet als een animeermeisje voor die retraitegasten ofzo en mensen die dat graag willen, animeren, die ... haken wel een keer af... dus dat is een ontwikkeling waarvan ik denk, die is ook goed, als we straks 20, 25 gastmensen over hebben die snappen wat een retraite is en die dan drie of vier keer per jaar willen komen. Dat lijkt mij prachtig. Um... accommodatie, nou ja, weet ik niet helemaal... hangt van heel veel dingen af, van zorgverlening hoe het daarmee gaat... of we alle logeeraccommodatie in de toekomst nodig blijven hebben voor de retraite of dat we een bepaald blok nog meer moeten afzonderen, dat is een beetje koffiedik kijken. Uh... maar wat ik graag wil is een Hezenberg waar uh, waar retraite gewoon een eigen goede plek heeft, waar bezinningsactiviteiten... wat de thematische retraitecommissie nu aan het opzetten is, dat wordt veel meer actie, veel minder retraite, dat dat soort bezinningsactiviteiten veel meer een eigen plek krijgen en dat het herstel werk ook kan doorgaan en een goede plek heeft en houdt. Ja, zo'n mix van verschillende diensten, dat lijkt mij prachtig. Dat we zo de Hezenberg overeind kunnen houden, ja. En daar is de retraite een onderdeel van.
- H55: Ja, heel erg bedankt voor al deze antwoorden. Heb je het gevoel dat ik iets vergeten ben? Of wil je nog iets toevoegen?
- R55: Oooh, je hebt heel veel gevraagd, ik denk niet dat je iets vergeten bent. ...nee...
- H56: wil je dat ik de uitwerking naar je opstuur zodat je het kunt lezen en, waar nodig, nog kunt aanpassen?
- R56: eum,... nou, je gebruikt het voor de scriptie,... ja... doe maar wel even. Als ik dan denk, dat heb ik niet bedoelt, dan kan ik dat nog even aanpassen. Doe maar wel
- H57: en op wat voor manier wil je anoniem verwerkt worden?
- R57: o, dat maakt me niet uit, zeker als ik het van te voren even kan doorlezen.
- H58: Goed, dan ga ik het zo uitwerken en dan stuur ik het naar je op. Dat was het dan, heel erg bedankt.
- R58: Graag gedaan.

9.4 Bijlage 4: gelabelde interviews

Twee voorbeelden

Labels interview respondent 1

Antwoorden <u>belangrijk</u>	Verwerking	Labels
ik werk hier nu 2.5 jaar denk ik, voor mij is de Hezenberg <u>een plek waar mensen ruimte krijgen om naar hun leven te kijken vooral die iets hebben meegemaakt in hun leven waardoor ze burn out zijn of verward, dat ze een pas op de plaats moeten maken en hier ruimte krijgen, vooral, om daar aan te werken dmv therapie maar ook door de omgeving door de manier waarop er aandacht aan geschonken wordt. En ik vind vooral de omgeving hier, denk ik dan, daarmee creëren we een soort van bedding voor deze mensen.</u>	1A: Een plek waar mensen ruimte krijgen. Om te werken met een aan zichzelf d.m.v. therapie en door de aandacht die ze krijgen. 1B: De omgeving speelt daarin ook mee.	Identiteit Hezenberg Omgeving landgoed
<u>Ruimte, openheid, aandacht, betrokkenheid</u> (en wat ik heel belangrijk vind is) <u>dat je als mens gezien wordt en niet als ziekte of probleem of nummer.</u> Je bent een mens net als wij en daar gaan we vanuit. En wat je nu ook meeneemt aan problemen, daar moet je aan werken, maar in de eerste plaats gaat het om jou.	2A: Ruimte, openheid, aandacht, betrokkenheid en dat je als mens gezien wordt en niet als ziekte of probleem of nummer.	Kernwoorden
Nou die komen vooral uit het beleid van de Hezenberg en ook wel wat er op de website staat aan woorden en <u>wat de directeur zegt.</u> Wat er dan in ieder geval is wat de Hezenberg wil uitstralen.	3A: Uit het beleid van de Hezenberg en ook wel wat er op de website staat en wat de directeur zegt.	kernwoorden
Ik vind het belangrijk <u>dat er ruimte is en dat je gezien wordt als mens.</u> Als gelijkwaardig mens, dat is voor mij het belangrijkste <u>ongeacht wat je meeneemt, ongeacht je religie, je geaardheid.</u>	4A: dat er ruimte is en dat je gezien wordt als gelijkwaardig mens, ongeacht wat je meeneemt, ongeacht je religie, je geaardheid.	Mensbeeld
(HW: hoe komt dat terug) <u>ik denk dat alles daar wel op gericht is,</u> als je bijvoorbeeld kijkt naar het team gastvrijheid dat die zorgt voor de kamers, dat ze schoon zijn, dat het eten op tafel staat. Dat je ziet dat er overal aandacht aan geschonken is, er staan altijd bloemen, de tafels zijn mooi gedekt. De kamers zien er perfect uit als gasten komen, de manier waarop mensen worden ontvangen door de gastvrouwen, een rondleiding krijgen. <u>Er wordt echt geprobeerd om in groepen te werken maar ook echt jou persoonlijk verder te helpen.</u> Daar is alles op gericht, therapieën, gesprekken, en dat hoor ik ook altijd terug van gasten. <u>Je heet hier ook gast, geen cliënt, je bent hier gast.</u>	5A: ik denk dat alles daar wel op gericht is 5B: Er wordt echt geprobeerd om in groepen te werken maar ook echt jou persoonlijk verder te helpen. 5C: Je heet hier ook gast, geen cliënt, je bent hier gast.	Organisatie Organisatie Mensbeeld
als pastor heb ik daar sowieso een taak in, in de vieringen, ruimte bieden aan mensen. <u>Dat ik probeer om woorden te zoeken die aansluiten bij heel veel mensen.</u> Als coördinator van het vrijwilligerswerk moet ik er voor zorgen <u>dat vrijwilligers diezelfde drive hebben als ik heb om ruimte te scheppen.</u>	6A: Ik probeer woorden te zoeken die aansluiten bij heel veel mensen 6B: Dat vrijwilligers diezelfde drive hebben als ik heb om ruimte te scheppen	Verlangen, Werkomgeving,

door bijvoorbeeld <u>trainingen</u> te geven, maar ook in het <u>aannamebeleid</u>, ze moeten eerst een paar maanden <u>meelopen</u>. Maar ook met hen er over te <u>praten</u>, over 'hoe zie je dat', hoe zie je mensen hier, hoe wil je hier met mensen omgaan. Wat is het beleid hier van de Hezenberg, wat is jouw taak hier als gastvrouw. Nou, in de tuinploeg, die staan misschien wat verder van de gasten af, maar daar is voorwaarde scheppen ook dat het terrein er hier goed uit ziet, dat werkt allemaal mee. Of je nu een verwilderde tuin hebt of een prachtig aangelegd park waar zorg voor gedragen is, dat helpt allemaal mee. <u>Omgeving is zo belangrijk.</u>	7A: trainingen, aannamebeleid, meelopen, praten 7B: omgeving is zo belangrijk	Selectie medewerkers Omgeving
nou voor mij is het zo dat de geschiedenis van de Hezenberg <u>begonnen is bij mensen waarvan de intentie was om mensen die het moeilijk hadden onderdak te bieden en ruimte te geven, nou die intentie is niet veranderd denk ik.</u> Het is in mijn optiek, ik denk dat <u>de mate van de manier waarop wij met ons geloof en levensbeschouwing omgaan wel wat anders is geworden.</u> Het is niet meer zo van, he, vroeger werden er strijdlieden gezongen om je angsten te overwinnen. Dat was meer van Hup met zijn allen gaan we zingen, een beetje dat opgewekte.	8A: De Hezenberg is begonnen bij mensen met de intentie om mensen met moeilijkheden ruimte te geven 8B: die intentie is niet veranderd – wel de mate waarop wij met ons geloof en levensbeschouwing omgaan.	Geschiedenis toen Geschiedenis nu
Ja, "Jezus is overwinnaar". Dat is niet meer zo. Het is <u>meer een ruimtelijke manier van geloven gekomen met meer diversiteit.</u> Maar dat spreekt me wel aan, ik denk ook dat de pastores het ook allemaal op een andere manier doen, de vieringen op een andere manier doen maar dat dat juist ook <u>een kracht</u> is.	9A: er is een ruimtelijke manier van geloven gekomen met meer diversiteit – dat is een kracht	Geschiedenis nu
nou volgens mij is de geschiedenis heel erg dat je <u>mensen wilt opvangen</u>, dat is hetzelfde gebleven. Dat je denkt, deze plek is <u>zo waardevol daar wil ik mensen van mee laten genieten en daar kan ruimte ontstaan waarop je mensen begeleidt op hun zoektocht in wat ze meebrengen aan problemen enzovoorts.</u> Kijk, wat er is gebeurt in de loop van de jaren, is dat het <u>professioneler</u> is geworden. Voordat ik hier kwam waren er alleen nog maar pastores die de gasten begeleiden in hun gesprekken. Nu het een <u>GGZ instelling</u> is geworden zie je natuurlijk dat psychiaters dat voor hun rekening nemen dat is er eigenlijk bij gekomen of geïntensiveerd. Dus wat goed is, vind ik, maar wel een aandachtspunt is dat je niet, <u>we moeten ook vanwege de verzekeringen dan professionele hebben</u>, maar aan de andere kant denk ik dat het een aandachtspunt is, dat je dat andere stuk, <u>dat pastorale stuk, gewoon dat mens zijn stuk, met alle vragen die daarbij horen, niet uit het oog moet verliezen. Dat moet eigenlijk samengaan.</u>	10A: mensen opvangen, mensen van deze plek laten genieten, begeleiden op hun zoektocht 10B: het is professioneler geworden, heeft een GGZ status gekregen, 10C: dat pastorale stuk, gewoon dat mens zijn stuk, moeten we niet uit het oog verliezen. Dat moet samengaan	Geschiedenis toen – nu Geschiedenis nu Identiteit Hezenberg
Ja natuurlijk worden daar wel mensen op aangenomen, mensen worden <u>natuurlijk wel gevraagd naar hun levensbeschouwing, achtergrond en dat ze het op de</u>	11A. mensen worden gevraagd naar hun levensbeschouwing,	Selectie medewerkers

manier doen waar de Hezenberg voor staat. Dat gebeurt natuurlijk wel, tuurlijk, anders kun je hier niet werken. Maar het is natuurlijk ook zo dat alles wat <u>de GGZ vraagt van ons</u> , van zo en zo moet het, dat is ook een heel goed ding want het houdt je scherp. Maar het specifieke van de Hezenberg is daarnaast ook <u>dat geloofsstuk</u> en dat maakt, volgens mij, de Hezenberg wat de Hezenberg is. Ik bedoel, je kunt ook naar een andere GGZ instelling gaan maar dat is niet wat de Hezenberg is, <u>de Hezenberg kenmerkt zich door de manier van aandacht, de omgeving en omgang met mensen en daar zit het pastorale ook bij.</u>	achtergrond en manier van doen – aansluiten bij de Hezenberg. 11B: verhouding GGZ status, en het pastorale, het geloofsstuk van de Hezenberg	Organisatie
(H:verbinding met de kerk) Het is nu heel weinig	12A: weinig verbinding met de kerk	Deel van geheel
Nou ja, er zijn wel eens wat contacten met kerken hier in de omgeving maar de verbinding is volgens mij niet zo erg meer zoals toen. Ik heb de indruk dat daar toen <u>veel meer in geïnvesteerd</u> werd.	13A: werd toen veel meer in geïnvesteerd	Deel van geheel
nou ja, je hebt...soms zijn er bijeenkomsten, soms komt er een kerk hier uit de omgeving om een vergadering te doen of geven we zelf avonden in kerken en leggen we uit wat de Hezenberg is. Maar dat zou wat mij betreft <u>wel wat meer kunnen.</u>	14A: De Hezenberg zou meer uit de contacten met de plaatselijke kerken kunnen halen.	Deel van geheel
Ja, ik bedoel er is een soort van predikanten overleg in de omgeving. Daar zou ook iemand van de Hezenberg bij aan kunnen sluiten.	15	Niet relevant denk ik
omdat wij eigenlijk ook een soort <u>van bijzondere gemeenschap zijn in deze omgeving</u> en ook omdat het belangrijk is dat de mensen in de omgeving weet hebben van wat de Hezenberg is. Je kunt <u>elkaar daarin ook versterken</u> . Als de mensen hier in de omgeving weten dat ze anderen kunnen doorverwijzen naar hier als het nodig is, dat vind ik belangrijk.	16A: De Hezenberg is een bijzondere gemeenschap in deze omgeving, de gemeenschappen die er zijn kunnen elkaar aanvullen en versterken.	Deel van geheel
dat weet ik niet zo goed, ik denk <u>dat de directeur verbonden is aan een gemeente als predikant</u> , volgens mij vanuit Heerde maar dat weet ik niet precies. Meestal is dat wel zo, in een psychiatrisch ziekenhuis zijn de predikanten ook bevestigd vanuit de kerk.	17A: de directeur is waarschijnlijk als predikant verbonden aan een gemeente.	Deel van geheel
op deze plek, ik denk de omgeving en dit was er, deze mensen hebben dit gevonden en hebben gedacht... <u>dit is de plek om mensen op te vangen</u> . Dat konden ze niet meer in hun huis, het werd te groot, het is volgens mij een droom geweest van deze mensen. Dat herken ik ook wel een beetje, dat je een droom navolgt.	18A: dit is de plek om mensen op te vangen	Geschiedenis – identiteit
Ja, voor mij, als ik voor mijzelf spreek, ik wil recht doen aan de manier waarop deze mensen hun droom zijn begonnen. Met respect voor wat zij hebben gedaan. Daardoor is de Hezenberg geworden wat het is. En al die mensen daarna en ik geloof nog steeds in de droom van deze plek. <u>Maar ik denk wel dat je qua theologie en levenswijze moet je wel met je tijd mee gaan, je kunt</u>	19A: meegaan met de dynamiek van deze tijd qua theologie en levenswijze maar de intentie niet uit het oog verliezen.	Geschiedenis – identiteit

niet blijven doen als toen. Dan had de Hezenberg niet meer bestaan. Als we niet bij de GGZ waren aangesloten waren we er niet meer geweest. Je zult wel mee moeten met de <u>dynamiek van deze tijd</u> . En dat is ook wel goed maar <u>je moet niet de intentie uit het oog verliezen waarmee deze mensen zijn begonnen</u> .		
dat is <u>hulp bieden aan mensen die in moeilijkheden zitten</u> . Zij deden dat vanuit hun geloofsvisie, <u>vanuit het geloof</u> . Ze wilden niet gewoon mensen helpen ze zagen het als hun geloofsopdracht.	20A: vanuit het geloof hulp bieden aan mensen in moeilijkheden.	Geschiedenis – Identiteit
Ik denk dat de identiteit is <u>dat we vanuit een christelijke traditie ruimte gemaakt wordt voor mensen met hun problemen</u> . Het is moeilijk om dat zo even te zeggen. Nou om hulp te bieden aan mensen die vastgelopen zijn, dat staat ook in de advertenties, op de Hezenberg is daar ruimte voor. Maar dat is ook volgens mij de missie en visie van de Hezenberg, mijn persoonlijke visie is ook dat ik dit doe vanuit een bepaalde houding en drive vanuit mijn geloof en daar mag voor mij heel veel ruimte zijn voor allerlei mensen maar ik kies voor een instelling met een bepaalde identiteit.	21A: dat we vanuit een christelijke traditie ruimte gemaakt wordt voor mensen met hun problemen	Identiteit
nou ja, in ieder geval werken hier allemaal mensen die <u>een christelijke achtergrond hebben</u> . Dat zie je er aan dat we iedere ochtend een <u>ochtendgebed</u> hebben, een <u>kerkdienst</u> , een <u>zegendienst</u> . Daarin zie je de identiteit terugkomen.	22A: medewerkers hebben een christelijke achtergrond 22B: kapelmomenten	Selectie medewerkers Identiteit
ze worden in ieder geval gevraagd of zij een <u>geloofsleven hebben</u> , of ze lid zijn van kerken. Of ze iets weten van... of ze praktiserend gelovend zijn. Dat betekent niet dat ze twee keer per zondag in de kerk moeten zitten maar wel dat ze als vrijwilliger <u>moeten kunnen bidden en Bijbellezen aan tafel</u> . Ze <u>moeten zich kunnen inleven in de vragen van de gasten die hier komen wat ook heel vaak geloofsvragen zijn</u> . Het maakt dan niet uit of je gereformeerd, hervormd of katholiek bent maar wel dat je <u>begrijpt wat ons hier verbind en hoe de sfeer hier is</u> .	23A: de achtergrond van de medewerkers – ze moeten zich kunnen inleven in de vragen van de gasten, begrijpen wat ons hier verbind en hoe de sfeer is.	Selectie medewerkers
Ja, daar geloof ik wel in. Dat zie ik zeker in de vrijwilligers en ook wel de medewerkers, die <u>worden daar ook op bevraagd, over de eigen identiteit en geloofsleven</u> dat wordt zeker aan de orde gesteld.	24A: de eigen identiteit en geloofsleven van de medewerkers en vrijwilligers	Selectie medewerkers
<u>de kernactiviteit is het begeleiden van de gasten</u>	25A: de kernactiviteit is het begeleiden van de gasten	kernactiviteit
nou van het herstel, de herstelgasten. Dat is het grootste gedeelte	26A: het herstel is het grootste deel	kernactiviteit
Ja, we willen bereiken dat de gasten een goede tijd hebben en ook gewoon de stappen hebben kunnen maken die ze hebben willen maken. Daar is eigenlijk alles op gericht, <u>om de mensen ruimte te geven of verder te helpen, op ideeën te brengen</u> .	27A: gericht op de gast: ruimte geven, verder te helpen, op ideeën te brengen	kernactiviteit
Het allerbelangrijkst vind ik dat we <u>mensen zien zoals</u>	28A: mensen zien zoals	Mensbeeld

<u>ze zijn, net als wij.</u> Dus ik vind dat we mensen, dat klinkt een beetje heilig, met de ogen van Jezus moeten bekijken. Dus op een liefdevolle manier naar de mensen kijken. Jij bent hier en je mag hier een tijd zijn met je probleem. <u>En wij staan daar niet boven maar daarnaast.</u> Voor mij is dat het belangrijkste.	ze zijn, naast elkaar	
Eigenlijk verwacht ik hetzelfde, dat ik ook zo gezien wordt. Dus dat wat wij zeggen dat ook hier leven. Dit is mijn werk maar ik leef thuis niet op een andere manier, natuurlijk doe ik andere dingen maar mijn instelling is hetzelfde. Dus dat ik naar mensen wil kijken op die manier en op die manier met mensen om wil gaan in alle vrijheid en ruimte en dat ieder dat op een eigen manier mag doen, dat is voor mij niet anders. Dat is een leefwijze. Zo wil ik in het leven staan. <u>Het verschil met de Hezenberg is dat je daar heel erg alert op moet blijven en iedere keer weer moet denken wat was ook al weer onze missie en visie.</u> Omdat je hier ook met cijfers moet rekenen en je moet aan allerlei eisen voldoen die op zich goed zijn maar je moet dat we je voor ogen hebt niet uit het beeld verliezen.	29A: Op de Hezenberg moet je altijd heel alert blijven op wie de Hezenberg wil zijn en iedere keer weer moet denken wat was ook al weer onze missie en visie.	Identiteit
dat weet ik eigenlijk niet zo goed. Ik ben zelf niet bij de teamvergaderingen. Ik weet alleen hoe ik dat met de vrijwilligers doe, <u>dat komt altijd wel aan de orde in de vergaderingen.</u> Er zijn altijd allerlei casussen over mensen, wat moeilijk ging en waarin we toch iedere keer met elkaar weer proberen te zien, en ook vaak met heel veel humor, soms kan iemand heel lastig zijn maar we proberen elkaar niet te veroordelen. Geen vooropgezette mening te hebben en dat is soms best lastig maar wel belangrijk.	30A: het gesprek over de werkwijze van de Hezenberg komt aan de orde in vergaderingen	Identiteit
(betrokkenheid) Dat is een soort <u>van drive van binnenuit</u>, dat ik denk, dit is wel een <u>goede plek dat moet gewoon blijven</u>. Daar mag iedereen van weten, ik zou ook op allerlei barricades gaan staan en roepen "kom naar de Hezenberg en kijk hoe fantastisch het hier is"	31A: Het betrokken zijn is een drive van binnenuit, 31B: dit is een goede plek en dat moet zo blijven.	Identiteit Verlangen
Deze plek is op mijn pad gekomen en qua identiteit past deze plek bij mij. Vanwege <u>de ruimte</u> die er is. Kijk je hebt ook Sharon in de achterhoek en die zijn wat meer naar de evangelische kant gericht. Zoals hier het misschien vroeger was, maar dat is gewoon niet wat bij mij past en dan zou ik daar niet voor kiezen. <u>Ik vind de ruimte die je hier krijgt om gewoon ook op je eigen manier je geloof, met je geloof bezig te zijn en dat vorm te geven. Dat spreekt mij ontzettend aan.</u>	32A: Ik vind de ruimte die je hier krijgt om gewoon ook op je eigen manier je geloof, met je geloof bezig te zijn en dat vorm te geven. Dat spreekt mij ontzettend aan.	Werkomgeving
<u>de plek is natuurlijk fantastisch</u>, ik bedoel, als je nu in een kantoorpand werkt of hier. Als ik hier het terrein op rij dan denk ik "wow ik werk hier" <u>Dat werkt natuurlijk ontzettend mee.</u> En met al die <u>vrijwilligers</u> die het allemaal <u>gratis</u> doen, dat zijn dus allemaal mensen die het niet hoeven te doen, je kan van mij ook zeggen dat	33A: de plek is fantastisch en dat werkt mee in het thuis voelen op deze plek. 33B: Al die vrijwilligers die het gratis doen	Landgoed omgeving Werkomgeving

ik mijn geld moet verdienen. Dat is ook zo, ik moet ook ergens geld verdienen. Maar die vrijwilligers die doen het allemaal voor niets, gratia. Die zijn allemaal gemotiveerd om dit te doen.		
Nou <u>vanwege de plek en de visie en de missie</u> . Deze mensen willen allemaal iets betekenen voor een ander en de bedding is goed hier. En ze mogen dat op hun <u>eigen manier doen</u> natuurlijk zijn daar een soort van regels voor en een soort van <u>format</u> maar binnen de format heb je heel veel ruimte en dat is wat veel mensen en mij ook aanspreekt. Als ik een kerkdienst doe mag ik dat op mijn manier doen. Natuurlijk is daar een liturgie voor maar ik mag daarbinnen wel veel zelf doen.	34A: de plek en de visie en missie zijn factoren voor vrijwilligers om juist op de Hezenberg te komen werken, net als dat ze het, vanuit een format, op een eigen manier mogen doen.	Werkomgeving
bestaansgrond? Ja... ik denk dat de grond van bestaan, mijn rvb 'reden van bestaan' is dat ik denk <u>dat deze plek gewoon gebruikt moet worden voor zoiets als dit omdat het gewoon kan en in die zin allemaal klopt</u> . Het kan allemaal kloppen, laat ik het zo zeggen.	35A: dat deze plek gewoon gebruikt moet worden voor zoiets als dit omdat het gewoon kan en in die zin allemaal klopt.	Werkomgeving
Dat kan natuurlijk ook op zo'n plek maar als je het andersom bekijkt, de Hezenberg in een stad, dat kan dan voor mij niet kloppen. Deze plek, <u>het is net alsof je op een eiland zit dus je neemt werkelijk even afstand van de wereld maar je ziet wel de wereld om je heen gebeuren</u> . Je kunt je even <u>uit die wereld terugtrekken</u> , net een beetje als in Taizé, dat je even <u>een pas op de plaats</u> maakt en dat je dan mensen om je heen hebt die dan vrijwillig voor jou aanwezig zijn om jou te ondersteunen daarin. Ik geloof er echt in, dat zie ik ook in mijn collega's, <u>de intentie om echt te helpen</u> . En dat hoor je ook altijd terug van de gasten. Dat is denk ik ook een soort van, ...nou het is ook wel het meeste werk van wat ik doe is dat ik denk dat ik dit mag doen, of ik doe dit en krijg er nog voor betaald voor ook. Het voelt niet van pfff ik moet weer naar mijn werk.	36A: Je neemt werkelijk even afstand van de wereld, je maakt een pas op de plaats, maar je ziet wel de wereld om je heen gebeuren. 36B: de collega's hebben allemaal de intentie om echt te helpen	Omgeving Werkomgeving
(HW: geholpen vanuit de Hezenberg bij het gaan van je eigen weg) <u>niet echt eigenlijk</u> . Die ruimte krijg je gewoon in het begin. Het wordt je gewoon verteld in het begin van zo zien onze vieringen er uit. Dan heb ik een aantal vieringen meegemaakt van collega's en het format gekregen. Daarin mag je dan je eigen viering maken, binnen dat format.	37A: je wordt vanuit de Hezenberg met een format op weg geholpen (wat betreft vieringen bijv.) en daar moet je het dan mee doen	Organisatie
<u>Dat vind ik heel prettig</u> . Liturgie is belangrijk als opeenvolging van dingen, woorden, drempelgebed, groet. Dat vind ik mooi van liturgie en daar hou ik van. Ik vind het ook belangrijk om woorden te vinden die aansluiten bij deze tijd zodat mensen echt begrijpen wat er gebeurt want je moet wel rekening houden met mensen die niet altijd in de kerk zitten. Met mensen die voor het eerst sinds een hele lange tijd in de kerk komen. Daar hou ik wel rekening mee, dat ik uitleg wat	38A: dat daarin ruimte gegeven wordt om het op een eigen, passende manier in te vullen, is heel prettig	Organisatie

er gebeurt en ook in de preek. Voor ogen houden voor welke doelgroep je schrijft.		
Ik gebruik gewoon de orde die er is, dus <u>de visie die er is op vieren gebruik ik en dat doet iedereen wel alleen de inhoud is anders</u> . De een zal een andere preek schrijven dan de ander, gelukkig. Ik gebruik denk ik andere avondmaalswoorden omdat die woorden me meer aanspreken.	39A: de visie die er is op vieren gebruik ik en dat doet iedereen wel alleen de inhoud is anders	Organisatie
Ik denk, opnieuw, dat deze plek ook <u>geschikt is voor retraite</u> . Het biedt de kans om mensen een paar dagen te <u>gunnen</u> . Dat ze er even uit kunnen. Dat is natuurlijk ook vanuit de geschiedenis ontstaan dat mensen retraite hadden en dat er ook herstelgasten waren. <u>Dat ze tussen elkaar zaten en toen is eigenlijk het plan ontstaan om dat van elkaar los te trekken</u> . Om én herstelgasten ruimte te geven en echt te zeggen dit is herstel en dit is behandeling en zo voort. Zeker <u>toen het GGZ werd, werd het nog duidelijker dat mensen echt wel behandeld werden</u> . En die retraite er dan af te halen <u>zodat dat ook een op zichzelf staand iets is</u> wat was je vraag ook al weer?	40A: Deze plek is geschikt voor retraite, ook gezien vanuit de geschiedenis. 40B: Herstel en retraite, van 'door elkaar' naar 'naast elkaar' dat geeft duidelijkheid, ook over wat het herstel is, zeker met de GGZ erbij. En ook duidelijkheid voor de retraite, door het los te koppelen van het herstel.	Identiteit Identiteit
aan de Hezenberg... ik denk dat het, ja... wat het <u>toevoegt</u> aan de Hezenberg zelf ... ja dat is een lastige vraag die je stelt... <u>het voegt in ieder geval toe dat er mensen komen die gewoon een pas op de plaats kunnen maken zonder dat ze in behandeling zijn</u> . Het voegt ook toe dat mensen die behandelt zijn hier de ruimte hebben om nog een keer <u>terug te komen</u> . Dan moet er wel een jaar tussen zitten. Dat je een plek biedt aan mensen. Dat we er heel veel vrijwilligers bij hebben die zich weer betrokken weten op de Hezenberg waardoor de Hezenberg nog meer uitstraling krijgt ook weer naar buiten. Die mensen hebben ook allemaal weer hun netwerk. <u>Maar ook dat we wat gericht zijn gaan kijken</u> , dat er een avondgebed is, sinds dat er deze retraite is. Dus ik denk, en dat voegt toe aan de Hezenberg dat er weer <u>andere inkomsten</u> binnenkomen, dat is dan het praktische gedeelte en het liefst zou ik willen dat het gewoon <u>nog wat uitbreidt en als we dan straks die zondagmiddagen gaan doen dan hoop ik ook dat er nog wat meer dynamiek in komt</u> .	41A: het voegt in ieder geval toe dat er mensen komen die gewoon een pas op de plaats kunnen maken zonder dat ze in behandeling zijn. En dat ze terug kunnen komen na behandeling Gerichter zijn gaan kijken, andere inkomsten 41B: dat het nog wat uitbreidt en als we dan straks die zondagmiddagen gaan doen dan hoop ik ook dat er nog wat meer dynamiek in komt.	Identiteit (toevoegen) Verlangen
(HW: wat voor dynamiek) Dat je toch weer wat meer mensen <u>van buiten af kunt aantrekken</u> . Het is een soort kip of het ei verhaal. Op het moment dat hier op zo'n zondagmiddag zo'n vijftig mensen komen om naar een verhaal te luisteren en om na te denken over hun eigen leven maken ze ook kennis met de Hezenberg. Dan wordt de Hezenberg weer een plek van oja dat is er ook. Dus ik zou hier ook wel eens kunnen verblijven in de retraite. <u>Het is ook PR</u> voor de Hezenberg om mensen binnen te halen, de plek te laten zien. En ik	42A: de dynamiek qua nieuwe mensen, als PR 42B: Punt één is dat je mensen gunt om op <u>deze plek</u> te zijn.	Verlangen Identiteit

vind, dat is niet punt één. Daar moet je nooit vanuit gaan. <u>Punt één is dat je mensen kunt om op deze plek te zijn.</u> Ik merk, ook met het leerhuisprogramma wat ik laatst nog heb gedaan, dat mensen altijd zeggen 'woow wat een fantastische plek om even te zijn' dat gun ik mensen.		
op <u>deze</u> plek en dan te bedenken dat je hier ook gewoon twee of drie dagen kunt verblijven voor een retraite.	43 zie vorig fragment	
<u>retraite is dat je gewoon ook pas op de plaats maakt, dat je de tijd neemt om om je heen te kijken op een laagdrempelige manier tijd voor jezelf nemen.</u> Mensen hebben bijvoorbeeld een druk gezin of een drukke baan. Of dat je je even herbezint, is dit nog wel de baan voor mijn leven. Of wil ik zo onderdeel uitmaken van mijn gezin, of hoe wil je in het leven staan. Al deze dingen komen voorbij.	44A: retraite is dat je gewoon ook pas op de plaats maakt, dat je de tijd neemt om om je heen te kijken op een laagdrempelige manier tijd voor jezelf nemen.	Retraite
nou, zo zie ik de retraite op de Hezenberg. Kijk wat nu gebeurt op de Hezenberg, dat is mijn intentie om dat op de Hezenberg retraite te laten zijn. Wat er natuurlijk gebeurt is dat er nog oud gasten komen die liever tussen de herstelgasten lopen. Toch denk ik iedere keer, laatst was er ook weer een oud herstelgast en die is een hele week gebleven en die heeft het ontzettend goed gehad, gewoon de persoonlijke aandacht die ze kreeg. Dat ze even uit haar gezin, met twee moeilijke kinderen, weg kon. Even de ruimte gevoelt, de vieringen kon meemaken. Die dagen mag je ook een retraite noemen.	45A: bevestiging van het vorige fragment dat dit ook de retraite op de Hezenberg is	
Ik stuur de vrijwilligers aan in de retraite en ik denk mee in de retraite groep en in de inhoudelijke zondagmiddagen ga ik meedoen. en ook denken we na hoe de retraite echt vorm kan krijgen. Wat is belangrijk, hoe gaan de gastheren en vrouwen om met de gasten. Wat kan wel, wat niet.	46A: vrijwilligers van de retraite aansturen en meedoen en denken in de inhoudelijke zondagmiddagen.	Organisatie, functie
Nou ja ik denk dat mensen in het begin nog moesten wennen, die zaten echt van 'ho, is dit ook een retraite'. Maar ik vind dat we dat dus <u>nog beter naar buiten toe moeten communiceren wat een retraite is.</u> Dat blijft altijd een beetje lastig, net als met de Hezenberg, het is niet dit of dat, het zijn krijtlijnen die je uitzet en waarmee gespeeld kan worden. Ik ben wel tevreden over het afgelopen jaar ook omdat we gewoon nu ook met de vrijwilligers zo ver gekomen zijn. <u>Alle teams moeten mee bewegen</u> en dat is nog wel een beetje een log gedoe op deze weg want mensen gaan vooral voor de herstelgasten en nou is er ook opeens de retraite en er is nog verhuur. Binnen één bedrijf is het nog best lastig om meerdere poten te hebben. Aan de ene kant is het ook goed om meerdere poten te hebben omdat je dan meer hebt om op te staan. Aan de andere kant wordt er ook wel gezegd dat je je op één been moet richten.	47A: nog beter naar buiten toe moeten communiceren wat een retraite is. 47B: Alle teams moeten mee bewegen	Identiteit retraite Organisatie

Nog niet zo'n grote plek. Maar het verhuur ook niet. <u>Het herstel is nog echt gewoon de core business</u> en ik denk dat het ook zo blijft, dat moet ook zo blijven denk ik. <u>Maar die hele retraite zou wel wat meer geïntegreerd mogen worden.</u> Goed, dat zijn we nu ook aan het doen. De coördinatoren van alle teams, administratie, team gastvrijheid, verhuur, hebben het ook daarover en daar ben ik ook bij. Dat wordt nu gestroomlijnd, wat past er bij elkaar. Hoe moeten we elkaar daarop aansturen. <u>Eigenlijk moet de retraite van ons allemaal worden en dat is nog niet zo.</u> Tenminste, dat gevoel heb ik nog niet. Het zit nog niet in ons systeem, het is meer 'oja, retraite'. Bij de administratie is dat minder want die krijgen er constant mee te maken want die krijgen de aanvragen en verdelen de kamers. Het team gastvrijheid heeft het ook wel in het systeem omdat ze de kamers schoonmaken en omdat het netjes is. Maar het is nog niet het wezenlijke onderdeel, in het begin wordt het allemaal nog wel als lastig gezien.	48A: Het herstel is de core business 48B: de retraite zou wel wat meer geïntegreerd mogen worden 48C: Eigenlijk moet de retraite van ons allemaal worden en dat is nog niet zo. Zit nog niet in ons systeem.	Organisatie Verlangen, deel van het geheel Deel van het geheel
Nou ja, kijk, <u>retraite gaat over tot rust komen, je bezinnen enzovoort.</u> dus alle voorwaarden zijn hier aanwezig. Je kunt hier tot rust komen, je kunt je bezinnen, er zijn <u>de vieringen</u>, daar is de omgeving we hebben de vrijwilligers. Er is bestaansgrond genoeg vind ik. Dit is gewoon een uitgelezen plek voor een retraite alleen,... dat vind ik en met mij een aantal mensen die in de commissie zitten. <u>Wat ik denk is dat we op de Hezenberg vaak plannen verzinnen waar dan een klein groepje enthousiast van is maar waar dan in het begin de rest niet in meegenomen wordt.</u>	49A: retraite gaat over tot rust komen, je bezinnen enzovoort er zijn vieringen 49B: Wat ik denk is dat we op de Hezenberg vaak plannen verzinnen waar dan een klein groepje enthousiast van is maar waar dan in het begin de rest niet in meegenomen wordt.	Retraite Probleem
het gaat over enthousiasme en er is dan een groepje en die verzint iets en vindt dat leuk, die zijn dan al verder in het proces dan de rest. Die moeten dan nog meekomen, die is dan niet meegenomen in het hele beginproces.	50A: iedereen moet meegenomen worden	Deel van het geheel
nou je moet van te voren al een plan maken en zeggen dit heb je er voor nodig. Dus als je het over de retraite hebt heb je inderdaad het team gastvrijheid heel hard nodig en de administratie en de pr. <u>Je hebt hen allemaal nodig.</u> Eigenlijk, achteraf gezien, had je die vanaf het begin af aan er bij moeten betrekken. Zodat de retraite niet iets is van een klein clubje mensen die daar wat in zien. <u>Maar dat de retraite van iedereen is.</u>	51A: je hebt er iedereen voor nodig zodat de retraite van iedereen is.	Organisatie – deel van het geheel
Wat ik denk dat er op een gegeven moment, tsja, dat is voor mijn tijd geweest want ze waren er al mee bezig toen ik hier kwam.	52...	
twee jaar geleden. Ik ben er toen bij betrokken toen het om vrijwilligers ging en toen ben ik ook in de commissie gegaan. Maar ergens, <u>waar het precies begonnen is weet ik niet.</u> Maar dat er steeds meer <u>stemmen kwamen van die retraitegasten bij het herstel, dat is niet handig.</u>	53A: waar het precies begonnen is weet ik niet, stemmen kwamen op van die retraitegasten bij het	Geschiedenis, niet weten

Daar werd ook wel een paar keer iets over gezegd. Ook de gastvrouwen, de vrijwilliger gastvrouwen zeiden daar iets van. Kijk die gasten zijn er ook voor zichzelf, ja iedereen is er natuurlijk ook voor zichzelf, maar als je met therapie bezig bent dan praat je daar nog over aan tafel, dat is heel logisch. Als je dan een retraitegast bent en je hebt daar helemaal niets mee dan zit je er maar bij en niet op te wachten.	herstel, dat is niet handig.	
(HW: verband met de GGZ status) Ja dat heeft daar ook een hoop mee te maken, daar zijn heel andere betalingen voor enzovoort.	54A: het heeft ook een hoop te maken met de verschuiving naar een GGZ status	Identiteit
ja maar dat was toen ook al wel, mensen betalen de retraite natuurlijk niet van de verzekering. Ze betalen de eigen retraite. En die waren ook niet bij de therapieën aanwezig. <u>Maar toen bleek er nog ruimte te zijn dus toen</u> is die andere ruimte gemaakt. Dus toen kon de retraite daar naartoe.	55A: er was ruimte voor de retraite	Geschiedenis
de doelstelling is volgens mij dat je een plek biedt aan mensen zodat die tot rust kunnen komen. Ruimte hebben om even uit hun vertrouwde omgeving te zijn.	56A: dat je een plek biedt aan mensen zodat die tot rust kunnen komen. Ruimte hebben om even uit hun vertrouwde omgeving te zijn.	Identiteit
ja, en dat is natuurlijk wel belangrijk die <u>regelmaat</u> . Dat er gewoon voor je gezorgd wordt, je krijgt om tien uur koffie, je lunch. Dat maakt ook dat je, soms wordt je ontregeld en dat is ook belangrijk als je op retraite bent dat je even denkt oja ik ben nu hier, hier kan ik nadenken over wat ik belangrijk vind in mijn leven, hier kom ik tot rust.	57A: het dagritme en dat er voor je gezorgd wordt is belangrijk. Dan kan je ook ontregeld raken en dat is ook belangrijk zodat je tot rust en nadenken kunt komen.	Retraite
Nou, ik vind, dezelfde <u>zorgvuldigheid</u> is er voor de retraitegasten. De kamer, de gastheren en vrouwen die er voor zorgen dat zij de ruimte krijgen dat de tafel gedekt is, dat er even een luisterend oor is, dat is niet anders als bij de herstelgasten	58A: zorgvuldigheid	Kernwoord
Ik denk dat als je naar een klooster gaat dan zit je echt meer in zo'n klooster en voel je je meer verbonden met zo'n dagritme van vieringen en voor sommige mensen <u>is dat net een brug te ver</u> . Ze willen wel iets van rust en ritme, en een klooster is dan net weer...en ook omdat het uit een katholieke traditie stamt. Dan is het <u>voor een heleboel protestanten toch gewoon een beetje een ver van mijn bed show</u> . Dit is nu juist een plek waar wel <u>die ruimte</u> is. Ook zeker voor oudere mensen, ze kunnen een grotere kamer krijgen, alles is gelijkvloers. Er zijn ook zelfs nog aanpassingen mogelijk, als je hulp nodig hebt, de wijkzorg kan hier komen. Dus er is redelijk wat ruimte voor een grote groep mensen.	59A: Klooster is een brug te ver, ook voor een heleboel protestanten, hier is ruimte	Identiteit
ik zou het aanraden omdat de <u>verzorging perfect</u> is. Het	60A: perfecte	Kernwoord

eten is goed. Je kunt er de <u>rust</u> en de <u>ruimte</u> vinden die je zoekt. Bovendien heb ook gewoon de omgeving mee en je kunt altijd nog even Hattem in als het je teveel wordt, je kunt alle kanten op. Het is <u>betalbaar</u> .	verzorging, rust, ruimte, betaalbaar	
<u>je bent er zelf vooral voor nodig. Je moet gewoon, als je dat wil, zelf je ruimte pakken.</u> Je kunt ook de hele dag in de huiskamer blijven zitten en steeds praatjes maken. Dat vind ik wel belangrijk van de gastheren en vrouwen dat ze de mensen wel op dat spoort zetten. <u>Er hoeft niets natuurlijk maar de retraite is er wel om je rust en ruimte te bieden.</u> Om na te denken over je leven. Om op een andere manier naar jezelf te kijken. Het gebeurt vaak wel, in een klooster gebeurt dat vrij snel omdat je in een soort van ritme bent die je niet van huis uit gewend bent, je wordt echt op een ander been gezet waardoor je nadenkt over dingen waar je normaal niet zo gauw over nadenkt. Dat gebeurt hier ook, maar het is nog altijd zo dat je zelf die stap moet maken. Je kunt overal, ook in Taizé, gewoon niet hoeven nadenken, als je dat gaat ontwijken kan je dat altijd.	61A: zelf doen. Er hoeft niets natuurlijk maar de retraite is er wel om je rust en ruimte te bieden	Retraite
nou ja, kijk, die rust en regelmaat gaan ook over bezinning he, en dat is dan natuurlijk, voor mij, hoort dat onlosmakelijk bij elkaar. Als je naar je leven kijkt, <u>je bezint je op je leven op wat je doet, dan heeft dat altijd met groei te maken en met heling.</u> Ja, dat hoort als het ware bij elkaar. Dat is één lijn, bezinnen, groeien helen. Je maakt een pas op de plaats, en je zegt ik durf het aan of het lef om te kijken naar mezelf. Nou, dan is het groeiproces al gestart.	62A: je bezint je op je leven op wat je doet, dan heeft dat altijd met groei te maken en met heling	kernwoorden
Nou, dat is het mensbeeld van een mens die... eum... <u>die in ontwikkeling is en die niet stilstaat.</u> Een mensbeeld van alles wat hij/zij in een leven meemaakt, iedere keer weer opnieuw kan kijken, ja maar wat wil ik er nu mee. Dus ook een mens die een <u>eigen initiatief toont en een eigen mening mag hebben en een individu is.</u> Een mens die een <u>uniek</u> persoon is en die <u>hier iets te doen heeft.</u> En daarvoor moet je je vaak wel weer bezinnen, wat doe ik hier, wat is mijn missie, wat is mijn rvb (reden van bestaan). eum... en dat hoeft niet groots en meeslepend te zijn maar wel met aandacht en daar zit groei in, persoonlijke groei. En ik denk ook dat, als je dat durft, en waar we het ook wel over hebben hier, als je het durft om naar jezelf te kijken, ook als je met liefde naar jezelf kunt kijken want daar gaat het natuurlijk om. Vooral om dat je niet maar een sukkel bent die dit niet kan en dat niet kan, als je met liefde naar jezelf kijkt dan is dat helend voor mij. Omdat je daarin weer een stap maakt omdat je daarmee accepteert dat je aan de ene kant dingen moeilijk vindt en niet kunt en aan de andere kant daar ook weer ruimte door krijgt door die confrontatie.	63A: van een mens die in ontwikkeling is en die niet stilstaat, eigen initiatief toont, een mening heeft, een individu is, uniek is, die hier iets te doen heeft.	Mensbeeld
Ja... nou ja, ik denk dat je, kijk ik kan niet aandachtig	64A: zelf moet je ook	mensbeeld

zijn, met ogen open naar mensen kijken als ik dat niet ook naar mezelf doe. Als ik als een kip zonder kop hier rond ren. Dat klopt, voor mij klopt dat niet. Dat betekent niet altijd dat het altijd zo goed lukt want ik ben ook gewoon maar een mens. He, dat ik ook wel eens denk van...oooo ik moet nog zoveel offe wat een sukkel ben ik toch...natuurlijk doe ik dat ook. Maar ik probeer daar iedere keer wel weer op terug te komen, waarom ben ik hier, wat wil ik hier zijn en hoe wil ik in het leven staan. En dat wil ik met aandacht doen en dat betekent dat ik aandacht heb voor de mensen om me heen maar ook voor mezelf. Volgens mij kan dat niet anders. Bij mij kan het niet anders, in ieder geval. Als ik mezelf vergeet, als ik mezelf maar helemaal niets vind, dan.. eum. Dan spiegel ik dat ook af op de ander want ieder oordeel over een ander is een oordeel over mezelf en andersom. Dus als ik niet mezelf niet liefdevol kan bekijken, en af en toe vreselijk om mezelf kan lachen en denk wat ben ik ook een oen, maar ook, en dan denk ik van nou, je mag er ook zijn en je bent het ook waard om er te zijn. euh, dan betekent het niet dat ik mezelf fantastisch vind maar dat ik mijzelf gelijkwaardig aan jou vind en dat ik dat jou net zo hard gun als dat ik me dat zelf gun. En ik wil ook, en dat vind ik ook wel.... eum... ook als pastor,... ik bedoel natuurlijk mag je bescheiden zijn enz. maar je hoeft niet kruipend door het leven te gaan, ik bedoel, je mag ook stralen en je mag ook ... er fleurig uitzien en... volgens mij weerspiegelen zoals God het bedoeld heeft.	van tijd tot tijd nadenken, je bezinnen over jezelf anders kan je je werk niet goed uitvoeren	
ik verbind me aan mijn collega's en aan de vrijwilligers op de manier van dat we het met elkaar doen want het kan niet anders. <u>Je moet het met elkaar doen</u>. Iedereen heeft zijn eigen gaven en talenten. En ik zou niet op de administratie kunnen werken, ik zou daar helemaal gek worden achter een computer en cijfers en ik heb liever respect voor de dames, de vrouwen die dat wel doen. Maar je kunt niet zonder elkaar. En daarom vind ik het ook belangrijk dat wij als collega's op die manier ook naar elkaar kijken. Want dat weerspiegelt je, je bent een spiegel. En je kijkt ook iedere keer in elkaars spiegel. Dus als ik mijn collega afkat, wat heus natuurlijk wel zal gebeuren omdat we ook maar mensen zijn, maar het is wel de bedoeling dat je daar open over communiceert. En dat ik ook kijk naar mijn tekortkomingen want dat vragen we ook van gasten. Dat je kijkt naar je leven, dus ik moet ook naar mijn eigen leven kijken en de obstakels die ik daar tegenkom.	65A: Je moet het met elkaar doen.	Deel van het geheel
(HW: gedragen visie) Nou weet je, <u>ik denk dat het onuitgesproken zo is hier</u>. Dat we dat weinig naar elkaar uitspreken, dat vind ik wel jammer. <u>Dat zou meer kunnen, vind ik</u>. Je voelt, tenminste, ik voel aan de houding van collega's, en dat is bij de een wat mij als bij	66A: ik denk dat het onuitgesproken zo is hier maar zou wel meer uitgesproken kunnen worden.	Deel van het geheel

de ander, dat ze een zelfde soort intentie van werken hebben als ik.		
gewoon, dat we er samen voor gaan, <u>verbondenheid</u> , de drive is er bij een aantal. Dat voel ik natuurlijk bij de een wat meer als de ander. Maar <u>de drive is er</u> , dat vind ik bij het team gastvrijheid ook altijd, <u>de drive is er om het de mensen naar de zin te maken</u> . Ruimte te creëren. Dat voel ik gewoon bij al die mensen en dat spreken we ook wel naar elkaar uit. Eum... maar daar zou, wat mij betreft wel wat <u>meer aandacht naar uit mogen gaan</u> , dat we het ook gewoon tegen elkaar zeggen.	67A: verbondenheid 67B: de drive is er om het de mensen naar de zin te maken. 67C: maar er zou wel wat meer aandacht naar uit mogen gaan	Kernwoord Identiteit Verlangen
... mmm... <u>dat er wat meer ruimte gecreëerd wordt en plekken waar op je echt gewoon contact met elkaar hebt</u> , he, je zit met elkaar aan de koffie, maar daar zit een hele groep, en daar heb je wel praatjes met elkaar en dat is ook goed, want je bent ook aan het werk maar ik denk... als ik bijvoorbeeld kijk naar de club pastores, die doen allemaal met veel gedrevenheid hun werk maar we hebben niet veel overleg met elkaar bijvoorbeeld. En... kijk, je beweegt je altijd op een vlak, met werken, van professionaliteit en in hoeverre laat je mensen in je privé leven kijken, dat is altijd een beetje... dat heb ik altijd al in andere banen ook gehad. Sommige mensen die zeggen, dit is werk, standaard plaatje, weet je. Ik vind dat, mijn werk is ook een levenswijze voor mij, dat hoort gewoon bij mijn leven en dat betekent niet dat je alles van mij hoeft te weten. Mijn collega's hoeven niet allemaal precies te weten hoe mijn familie er uit ziet of wat dan ook, daar gaat het helemaal niet om maar wat met het werk te maken heeft, dat vind ik wel dat het ter sprake mag komen. Dat is wel dat ik denk dat je vraagt op de Hezenberg, van hoe zit dat in je eigen leven. eum... zonder dat daar een kaartje op hoeft, van zo moet het, maar dat je het met elkaar kunt uitwisselen. Van wat voor, of op wat voor manier geef jij je geloof vorm in je leven bijvoorbeeld. Hoe de je dat nu, thuis. he, of op wat voor manier ga jij nu om met obstakels in het leven. <u>Dat zijn dingen die we hier aan gasten vragen, best soms hele lastige dingen, maar wat we van elkaar, zelf, helemaal niet weten.</u> En dan gaat het niet om het weten maar meer om het denkproces er achter. Dat ik ook daar steeds mijn eigen leven, denk van jaaa hoe doe ik dat dan in mijn eigen leven. Want ik ben ook wel iemand die het daar dan over heeft met mensen. Kijk je kan, dat vind ik wel een beetje, misschien is dat wel het verschil Hezenberg, als je in de psychiatrie bijvoorbeeld, dat is ook wel weer een beetje achterhaald, <u>maar dan ben je meer de behandelaar, dat zijn de SPV hier ook wel maar er komt ook een persoonlijke component bij vaak.</u>	68A: dat er wat meer ruimte gecreëerd wordt en plekken waar op je echt gewoon contact met elkaar hebt. 68B: Dat zijn dingen die we hier aan gasten vragen, best soms hele lastige dingen, maar wat we van elkaar, zelf, helemaal niet weten. Terwijl het hier juist ook om dat persoonlijke gaat. En daarin verschilt het misschien ook van de psychiatrie.	Verlangen Identiteit
hier. Het is niet zo dat je alle ins en outs van je gezin	69A: Want ik ben ook	Mensbeeld

gaat vertellen maar ... het is niet.. eu.. het is in mijn optiek minder afstand. Ook omdat je hier, ook de behandelaars zeven weken lang een gast begeleiden die ze twee keer per week zien. <u>Dus je krijgt toch meer verbinding met elkaar dan dat je een keer per maand een gesprek bij de psycholoog hebt of zo.</u> Je trekt echt zeven weken met elkaar op. Als ik zo'n weekend werk, trek ik gewoon zo'n weekend met die gasten op. En dat is vaak maar een klein groepje omdat er veel mensen naar huis gaan, dus er komt van alles over tafel. En dan vragen ze ook wel eens wat aan mij, 'hoe doe jij dat nu in het leven' nou ik zou niet alle ins en outs, maar ik vertel wel iets daarover <u>want ik ben ook gewoon mens.</u>	gewoon mens.	
. ...Nou ja kijk, ... ja de plek van de retraite binnen de Hezenberg, ja dat is gewoon wel een.... eh... nou ja, die vraag van wat kan retraite toevoegen aan de Hezenberg, dat vind ik wel een hele goeie. En daar heb ik wel een paar ideeën over maar ik denk dat dat is wel een vraag waar we gewoon, nou, <u>waar we wel wat beter over na moeten kunnen denken met zijn allen</u> Ik heb wel een idee waarom ik het mensen gun om hier te zijn maar wat is het in de ... (dochter komt binnen) Wat is het voor de Hezenberg wat het zo belangrijk maakt, kan maken he... ja ...	70A: met elkaar na denken over wat we willen	Verlangen
Dat je steeds terug gaat naar die eerste ...begin. Terug naar dat eerste begin, ja dat.. ja dat is ook goed. Voor mij is dat heel belangrijk, dat begin, ik bedoel dat vind ik altijd. Dat heb ik ook op de plek waar ik woon, de geschiedenis die is daar geweest en daar vind ik, daar wil ik respect voor hebben. Dus met respect voor de geschiedenis pas ik de dingen aan naar deze tijd maar de geschiedenis mag ook gezien worden. Dat vind ik dan belangrijk want daar is het ergens uit ontstaan. En van als je dat niet meer doet dan kun je ook de hele Bijbel wel verbranden. Bijvoorbeeld, het is maar een idee. Maar goed, ik bedoel dat moet je ook in die tijd zien, daar ga je ook op een gegeven moment mee met de stroom van de tijd maar wel met respect voor wat er toen was. Dat vind ik altijd mooi.	71A: de geschiedenis van een plek is altijd heel belangrijk voor de plek	Geschiedenis

Labels interview respondent 2

Antwoorden <u>belangrijk</u>	Verwerking	Labels
dat zie ik als volgt: ik ben dus een gastheer op het retraite stukje van de Hezenberg ja, <u>ik ben er eigenlijk voor de mensen in de praktische zin.</u> Dus ik zorg dat de tafel gedekt wordt, ik zorg dat... eu ...als ze vragen hebben over hun kamer dat ik ze beantwoord. Ten eerste moet ik ze rondleiden en... ik zorg voor een stukje ontspanning door gewoon wat ik zeg, tafel te dekken, af te wassen, eten op te halen, zodat ze daar zich geen zorgen over	72A: ik ben er voor de mensen in de praktische zin. Eigenlijk zorg ik er voor dat ze zich volledig kunnen ontspannen. Ja, tot rust kunnen komen.	Organisatie

hoeven te maken. <u>Eigenlijk zorg ik er voor dat ze zich volledig kunnen ontspannen. Ja, tot rust kunnen komen.</u>		
euh...nou, ik ben zelf eerst gast geweest, een paar dagen en dat heeft me heel erg aangesproken. <u>De rust, de bezinning, de spiritualiteit</u> en toen dacht ik 'hee dit is wel wat voor mij om gastheer te worden' dus zodoende, dus toen heb ik wat navraag gedaan bij de gastheer en bij en met iemand van de Hezenberg en toen <u>gesprek gehad en toen ben ik aangenomen als gastheer.</u>	73A: De rust, de bezinning, de spiritualiteit 73B: na een gesprek aangenomen als gastheer	Kernwoorden Selectie medewerkers
...eum... ja toch wel <u>de stilte</u> , ik vind dat heel erg prettig hier, <u>de rust de natuur. Het is echt een omgeving waar je tot rust kan komen.</u> Je kan mooi wandelen hier zo. Ik vind de kapel een heel mooi onderdeel van de Hezenberg, een plek waar je, waar ik me heel erg heb teruggetrokken waar je stil kon zijn, muziekje kon draaien... ja... echt echt tot rust komen dat alle stemmen om me heen wegvallen. ja	74A: de stilte, de rust de natuur 74B: Het is echt een omgeving waar je tot rust kan komen	Kernwoorden Omgeving
ja euhm... nee ik heb al gezocht op andere plekken maar toen ontdekte ik dit en ja, ik woon in Wezep en dat is hier zes kilometer vandaan. En ik dacht, nou, hoe praktisch, makkelijk kan ik het hebben.	75A: praktisch dat het dichtbij woonplek is	werkomgeving
euh... ja, wat ik zeg, <u>een plek waar ik tot rust kan komen en waar ik dicht bij mezelf kom.</u> ja.	76A: rust en dicht bij mezelf komen	werkomgeving
echt voor mij? Zoals ik het ervaren heb en ervaar..... <u>rust, stilte, bezinning,.... stille tijd... op hartsniveau...</u> ja dat een beetje	77A: rust, stilte, bezinning, stille tijd, op hartsniveau	Kernwoorden
... wat is zo belangrijk in die woorden... nou ik denk, als ik voor mezelf spreek, ik kwam heel erg uit bij mezelf, van wie ben ik waar wil ik heen, waar sta ik in mijn leven, ten opzichte van mijzelf, van God en dat vond ik hier wel. <u>Dat je echt stil gezet wordt</u> en dat er even niet getrokken wordt door media, televisie, door mensen om me heen. Dat door die stilte, door die rust, door die bezinning ik uiteindelijk bij mezelf uitkom. Bij mijn eigen gedachten, gevoelens, mijn eigen meningen. Ja.	78A: Dat je echt stil gezet wordt, geen media en zo bij jezelf uitkomt	Omgeving
Dat denk ik...hahaha... ik denk dat de Hezenberg een plek wil zijn...ja...waar mensen <u>echt tot rust</u> kunnen komen. De natuur is denk ik ook een heel belangrijk onderdeel van de Hezenberg, <u>gewoon de omgeving.</u> Het stukje christelijke identiteit is ook heel belangrijk voor de identiteit.	79A: waar mensen tot rust kunnen komen. 79B: natuur is ook heel belangrijk 79C: de christelijke ID	Identiteit Omgeving Identiteit
wat ik zie is de kapel momenten, de avondvieringen, zeg maar, de ochtendvieringen. ... de lectuur wat hier ligt en toch de meeste mensen zijn hier wel gelovig, wat ik zie of wat ik proef of hoor, ja...	80A: kapel momenten, lectuur, de mensen	Identiteit
nou als gastheer moet je ook de avondvieringen doen, maandag, woensdag en donderdag. Dus daarin heb je een soort taak en ik ben een beetje leidend voor het eten, een moment voor stil gebed, en aan het eind van het eten... euh... dat een beetje en je praat toch vanuit je eigen referentiekader. Dus ik zal <u>vanuit mijn christelijke referentiekader</u> een gesprek voeren met iemand. Ik zal	81A: vanuit mijn christelijke referentiekader	Deel van het geheel

hem niet snel wijzen op... euh... de Islam ofzo. denk ik.		
(HW:geschiedenis van de Hezenberg) euhm... ja, misschien wel wat het van oorsprong was, <u>dat ze dat door willen trekken, die lijn</u> . Dat denk ik, dat weet ik niet.	82A: de lijn doortrekken	Geschiedenis
nou, ik heb <u>niet</u> het idee dat ik <u>betrokken</u> ben bij wat de Hezenberg vroeger was en wat dat nu voor meerwaarde is of belangrijk is voor nu.	83A: niet betrokken bij de geschiedenis	Geschiedenis
ja, dat heb ik een beetje gehoord, van horen zeggen, dat het vroeger ook een soort,... <u>een soort pastoraal centrum was</u> , maar hoe ver dat terug gaat weet ik eigenlijk niet en in hoeverre dat klopt, dat vraag ik me ook eigen af.	84A: een soort pastoraal centrum was...vraag ik me af	Geschiedenis
nou ja, dat er iets van een pastoraal centrum hier was, is geweest, of dat is het nu natuurlijk nog steeds wel een beetje, ... en dat ze, <u>dat er ook wel hulp werd geboden aan mensen die dat euh. die er een tijdje tussenuit moesten gaan</u> . Dat is wat ik gehoord heb, maar dat is heel weinig.	85A: hulp werd geboden aan mensen die er een tijdje tussenuit moesten	Identiteit
ja, ja er is een heel <u>ontspannen sfeer, heel open en die sfeer van rust</u> dat... dat is wel vaak aanwezig. Ook soms niet.	86A: ontspannen sfeer, heel open, rust	Werkomgeving
eum... ja toch wel de <u>openheid</u> die er heerst naar elkaar, onderling, de gastheren, gastvrouwen. Tijdens de overdracht is daar heel veel <u>ontspanning</u> , er is tijd voor een kopje thee... zullen we een kopje thee drinken, of niet... ja toch onderling merk je toch wel een bepaalde <u>gemeenschap gevoel</u> . Ja... ja... dat denk ik wel ja.	87A: openheid, ontspanning, gemeenschapsgevoel	Kernwoorden
Nu, hier? Nee... <u>dat is er niet meer denk ik</u> , nee. Ik denk dat de vorm zoals het nu in de kapel wordt gegeven dat dat het aanbod is om naar een kerk te gaan. Ja en er ligt wel wat informatie over de gemeente Hattem. En ik weet dan niet of daar ook informatie in zit over de plaatselijke kerken maar ik denk wel dat daarin de <u>vrijheid</u> gegeven wordt. Stel dat iemand zegt nou, ik zeg ik ga naar de hervormde kerk in Hattem, ga ik daar heen, dan is daar denk ik wel alle vrijheid voor.	88A: geen binding meer met de kerk 88B: vrijheid	Deel van het geheel Kernwoord
(HW: er van vinden?) prima, ja, dat vind ik helemaal goed, ja. ...	89...	
de Hezenberg... een plek waar, dan heb je over het retraite gedeelte he, ja... <u>een plek waar mensen even kunnen uitblazen</u> , even op adem kunnen komen. Een plek waar ze even verzorgt worden. Een plek van bezinning, een plek van natuur, ja... en ook een plek van ontmoeting. Dat zie ik ook wel heel veel bij mensen, dat mensen ook wel het heel fijn vinden om een gesprek te hebben, te praten met elkaar.	90A: uitblazen, op adem komen, verzorgt worden, bezinning, natuur, ontmoeting	Kernwoorden Retraite
nou bij de koffie zijn er veel momenten, bij het eten. Onderling, de gasten onderling hebben wel wat gesprekken met elkaar, ja. En de gastheer met de gasten. ja... dat is het zo'n beetje.	91A: onderling gesprekken, gastheer/gast	Retraite
(HW heb je dan ook een beetje het idee dat die waarde, omkijken, eum wat je zegt, aandacht door de medewerkers hier ook wordt uitgedragen?)	92...	

ja, ja dat denk ik wel ja.		
toch wel met een luisterend oor, de tijd nemen of laten zien dat ze de tijd hebben.	93A: luisterend oor, de tijd nemen	Identiteit
euhm... nou als iemand bijvoorbeeld met een verhaal komt dat ik niet zeg van euhm... goh, ik had eigenlijk gepland dat ik een rondje zou gaan lopen. Ik bedoel, als gastheer probeer ik er dan voor die persoon te zijn. Tot op zekere hoogte, <u>niet dat het een zwaar psychologisch gesprek wordt. Maar wel dat daar de ruimte gegeven wordt dat iemand wel zijn verhaal kan doen.</u>	94A: Geen zwaar psychologische gesprekken maar wel ruimte geven	Identiteit
nou ik denk dat daar misschien de problematiek misschien wat dieper gaat. Dat de herstelgasten daar misschien wat meer, toch, met andere vragen komen. Zitten in een ander proces.	95A: Het herstel is een ander proces	Organisatie
noooo, dat is misschien nog wel een <u>beetje gescheiden</u> . ja. Er is wel gewoon een <u>ontspannen houding</u> naar elkaar van 'hé, hoi ehh' gezellig maar het is toch wel echt gescheiden dat merk ik wel ja. Ja vooral de avonden zie je dat gewoon heel sterk want dan hebben ze dan de huiskamer en ... er is wel gewoon hartelijkheid naar elkaar, af en toe een praatje maken, hoeveel gasten heb je, dat soort dingen zeg maar, hoe gaat het. Maar veel verder gaat het ook niet, nee. Er is toch wel een bepaalde scheiding van hun doen hun ding en dit is een beetje ...het retraite gedeelte.	96A: Herstel en Retraite gescheiden maar wel ontspannen houding	Werkomgeving
vind ik goed, ja, vind ik goed. Ik denk dat er een bepaalde scheiding in zit. <u>Dat is ook wat ze denk ik willen</u> , wat ik een beetje proef. Dat ze toch een scheiding willen aanbrengen.	97A: Dat is ook wat ze, denk ik, willen	Organisatie
(HW: kernactiviteit) herstel... ja ik denk het wel, ja.	98A: Herstel	Kernactiviteit
ja, ik denk toch dat mensen, als ze hier komen en als ze hier vandaan gaan dat ze toch weer opgeladen zijn. Dat ze door een proces zijn gegaan van herstel en dat ze weer het leven aankunnen. Ja.	99A: opladen, proces van herstel, het leven aankunnen	Identiteit
euh... dat ik een luisterend oor kan zijn, dat ik het, <u>de praktische zorg, tafel dekken, eten aannemen, dat kan wegnemen voor de gasten</u> . Dat is denk ik een belangrijk onderdeel, dat ze gewoon <u>lekker hun eigen ding kunnen doen</u> . Dat ze daar zich niet druk over hoeven te maken. eum... ja, toch ook de gesprekken.	100A: luisterend oor, praktische zorgen zodat de gasten hun eigen ding kunnen doen	Identiteit
<u>een plek, zoals dit</u> , de oase, dat mensen die rust kunnen proeven, dat niet de radio aanstaat bijvoorbeeld. ... ja de mogelijkheden, dat alles tot de beschikking is, de spullen zijn denk ik ook belangrijk en ja, die stilte, die rust. En die is hier wel.	101A: een plek zoals dit, rust en dat alles tot de beschikking is.	Omgeving
..mmm... soms <u>evaluatie, feedback vragen</u> , van hé wat zie je, wat merk je op, gaat het goed zoals het gaat, zijn er punten die je anders zou zien en wat je terug krijgt van de mensen vooral. Ja. toch een beetje ja...	102A: evaluatie, feedback vragen	Organisatie
... euh... nou ik denk dat de Hezenberg nog een bepaalde <u>vrijblijvendheid aanbiedt</u> aan mensen. Een bepaalde vrijheid wat je kunt doen als gast hier. <u>Als gast</u>	103A: vrijblijvendheid aanbieden, je mag – hoeft niet	Identiteit

hier kan je naar de kerk maar dat hoeft niet, die <u>vrijheid</u> <u>proef ik wel</u> . Dat die vrijheid er is, dat mensen zeggen nou vanavond even niet naar die viering. Daarin wordt ook die vrijheid gegeven. Dat is denk ik wel een sterk iets. Als ik het een beetje vergelijk met een klooster of een echt retraitecentrum ja... eigenlijk ken ik niet andere retraite centra's.		
ja, want iedereen heeft zijn eigen proces. En ik denk dat het goed is dat je iedereen daarin vrij laat maar we iets aanbied vanuit het christelijk oogpunt vanuit de visie die ze hier uitdragen. Maar dat je iedereen daarin vrij laat. Want iedereen heeft z'n proces waar die doorheen gaat.	104A: iedereen heeft zijn eigen proces 104B: mensen vrijlaten vanuit christelijk oogpunt	Mensbeeld Identiteit
voel ik me verbonden? <u>Voor de momenten dat ik er ben wel ja</u> . Op de momenten dat ik thuis ben, iets minder, eigenlijk ben ik er dan niet mee bezig. eh... wel dat ik mensen aanraad van 'hé' ik kan de Hezenberg wel een warm hart toedragen, ja.	105A: Verbonden op de momenten dat ik er ben	Deel van het geheel
Doordat ik het zelf ervaren heb, ja, door de dingen die ik zelf zei van <u>bezinning, rust, stilte en stijl</u> , dat heb ik zelf ervaren in de tijd dat ik hier was als gast. Dus... ja dan kan je het ook uitdragen.	106A: bezinning, rust, stilte en stijl	kernwoorden
tsja, nou ik denk dat ze mogen zijn wie ze zijn <u>omdat ze daarvoor staan</u> .	107A: omdat ze daarvoor staan	Identiteit
nou ja, een plek waar mensen dan niet meer heen kunnen om <u>te herstellen, tot rust te komen</u> .	108A: herstellen, tot rust komen	Identiteit
dan zullen ze het elders moeten zoeken, maar of ze dan een plek als deze kunnen vinden... ja, misschien toch <u>de uniekheid van de locatie</u> . Het is gewoon heel erg mooi. <u>De vrijblijvendheid</u> die ik proef van als je hier gast wilt zijn. ... ja ook <u>die christelijke identiteit dat</u> is toch heel belangrijk.	109A: de uniekheid van de locatie 109B: vrijblijvendheid en christelijke identiteit	Omgeving Identiteit
ik denk toch dat een beetje, <u>dat je je er een beetje in moet vinden</u> . Tuurlijk je, qua christelijk, je moet wel gelovig, christelijk, zijn. Maar daarin is een heel breed gebied waarin <u>je je eigen gang mag gaan</u> . Want daar is niet zo, niet zo heel veel zicht op. Wat iedereen dan doet als die gastheer is of vrouw.	110A: dat je er wel een beetje in kunt vinden, maar je mag je eigen gang gaan.	Selectie medewerkers
dat vind ik wel heel erg fijn want dan kun je je eigen gang gaan, maar goed, dan is het ook goed om te zeggen van 'de gang die ik doe, is dat oké?' <u>of is dat juist in lijn met de visie van de Hezenberg</u> .	111A: of je eigen gang wel in lijn is met de visie	Organisatie
ja, dus laatst met die bijeenkomst. Die... <u>terugkomdag van vrijwilligers</u> , daarin krijg je een heel goed <u>draagvlak</u> van he wat wil de Hezenberg uitdragen en dat je daarin wel een stukje <u>ondersteuning</u> in krijgt.	112A: terugkomdag van vrijwilligers daarin krijg je draagvlak en ondersteuning	Deel van geheel
nou wat was het... stilte, het waren drie pijlers dacht ik die ze wilden doen. <u>Stilte, bezinning, en herstel</u> dacht ik, ja.	113A: Stilte, bezinning, en herstel	kernwoorden
nou de stilte, eeh, <u>de stilte van de natuur</u> , de stilte van de omgeving en de weinig ruis hier merk ik. Gewoon de omgeving, denk ik, de omgevingsgeluiden. De <u>bezinning, ja is er door de avondviering, door de lectuur die er ligt, door de gesprekken die er zijn</u> . Ja, het herstel, daar kan ik	114A: stilte van de natuur, 114B: bezinning door de avondviering, lectuur, gesprekken	Omgeving Retraite

weinig van zeggen want dat is voor <u>elke persoon verschillend</u> , maar dat zie je wel door wat mensen delen, zie je doordat ze door een bepaald herstelproces gaan. Een genezingsproces of een ontdekkingsproces, ja, je ziet dat er wat gebeurt met mensen.	114C: herstel is voor elke persoon verschillend	mensbeeld
iedereen is welkom in zijn of haar... zoektocht, ja dat iedereen wel welkom is. Want je hoeft niet per definitie christelijk te zijn.	115A: iedereen is welkom	Identiteit
<u>een retraite is volgens mij een periode van een aantal dagen uit je eigen leven stappen, en ergens zijn, een plek waar je tot rust kunt komen. Waar je tot jezelf kunt komen om je te bezinnen op de dingen van het leven, de dingen waarmee je zit.</u>	116A: Een retraite is even uit je eigen leven stappen, tot rust en jezelf komen, bezinnen	Retraite
doordat ze dat aanbieden, hier een plek,... de oase, een kamertje dat je kan huren, de stilte die je kan vinden hier, bezinning die je kan vinden hier en een plek waar je je eigen gang kan gaan om je eigen ding doorleven, over na te denken.	117A: door wat de Hezenberg aanbied, plek, huiskamer, kamer, stilte	Retraite
ja, ... ik denk <u>misschien iets meer stilte</u> . Dat is denk ik wel goed. Stilte meer in de zin, in de dagelijkse loop van de dag. Bij de eetmomenten bijvoorbeeld. Ik denk dat er door de vrijblijvendheid die er gegeven wordt, van je mag gewoon praten, je mag gewoon zijn, euh... kunnen mensen hun eigen proces nog in de weg staan. Ik denk dat ook een beetje. Doordat ze allemaal hun verhaal hebben en omdat ze dat allemaal heel vaak delen, maar is dat altijd goed, vraag ik me af.	118A: iets meer stilte	Verlangen
ja, toch een beetje verplicht <u>vrijwillige stiltes inbouwen</u> , dat is natuurlijk heel erg zoeken waar dat dan het beste kan... het zou tijdens eetmomenten kunnen of dat je zegt tijdens of na bepaalde tijden is het gewoon stil maar ja, dat zou kunnen maar ik weet niet of dat werkt eigenlijk.	119A: meer stiltes organiseren	Verlangen
ja dat mensen toch gewoon er een paar dagen tussenuit zijn en echt tot rust komen, dat zie ik ook heel veel dat mensen <u>lekker slapen, het eten, het wandelen, van de natuur genieten</u> . Dat het voor mensen wel heel erg betekenisvol. Ja. De gastvrijheid dat vinden ze ook heel belangrijk. Dat merk je ook, de goede zorg.	120A: lekker slapen, het eten, het wandelen, van de natuur genieten	Retraite
welke plek krijgt de retraite binnen de Hezenberg... dat het als een <u>apart gedeelte wordt aangeboden</u> om die retraite... um... aan te bieden. Denk je niet... haha	121A: apart gedeelte binnen de Hezenberg	Organisatie
(HW: bestaansgrond Retraite) jongens jongens, wat een vragen, ... ja...dat ze gewoon een, een... dat weet ik effe niet. nee.	122A:...	
<u>een plek waar de mens, ieder zoals hij is, welkom is om zich terug te trekken een paar dagen.</u>	123A: een plek waar de mens welkom is	Identiteit
ja het biedt mensen <u>de mogelijkheid dat er een plek is waar ze kunnen bezinnen, waar ze kunnen herstellen</u> , waar ze in hun leven tegenaan lopen, dat vooral denk ik en <u>bepaalde vrijblijvendheid</u> van deze plek dat is gewoon heel erg krachtig. Maar heeft ook zijn valkuilen denk ik.	124A: bezinnen, herstellen, vrijblijvendheid	Kernwoorden
dat mensen het op een gegeven moment gaan zien als	125A: te vrijblijvend,	Probleem

een paar dagen er tussenuit en <u>gezellig samen zijn</u> met elkaar... lekker kletsen, sommige mensen hoor, niet allemaal maar sommige mensen kunnen daar wel een valkuil in hebben. Dat ze het meer gezellig gaan hebben en dat is denk ik <u>niet de essentie van een retraitecentrum</u> .	een gezellig samenzijn, kletsen, niet de essentie van een retraitecentrum	
Dat je daar dan <u>alert op probeert te zijn</u> en mocht dat zo gezellig zijn <u>dat je toch terug verwijst</u> naar hé, al dan niet persoonlijk, al dan in de groep 'zeg jongens...euh...is dit slim om het nu zo gezellig te hebben' of je zegt het ene moment is het goed of iedereen gaat zijn eigen weg en dan is het goed, maar dat je er ook meer <u>op aanstuurt</u> dat ze niet na blijven tafelen, daar is wel een bepaalde marge in maar niet dat ze daar uren zitten te kletsen bijvoorbeeld of dat iemand bijvoorbeeld komt met zijn hele levensverhaal, in een groep. Dat je daarin ook afkadert van hé, wees daar voorzichtig mee.	126A: letten op dat wat er gebeurt en daarop reageren	Organisatie
nou goed, ik heb één, ik doe het nu voor de tweede keer, vorige keer liep één iemand weg van de tafel want die trok het niet. De drukte en de prikkels. Ja, toen ben ik na die tijd even naar die persoon gegaan. Heb ik daarmee gepraat, even aangehoord en aangegeven 'fijn dat je het uit en even vertelt' dat was ook mijn laatste dag als gastheer dus iemand loste mij af, dus heb ik de volgende gastvrouw ingelicht daarover. Ja, dat ze daar toch even alert op moest zijn.	127A: voorbeeld	
<u>een plek waar mensen tot rust kunnen komen, kunnen herstellen en bezinnen in een omgeving van de natuur. ja. in een christelijke zetting.</u>	128A: tot rust komen, kunnen herstellen en bezinnen in een omgeving van de natuur in Chr. zetting	kernactiviteit
(HW: wat zoekt een retraitegast) dat, ten eerste maar ik ook hoor retraitegasten dat ze bijvoorbeeld komen hier om niet alleen te zijn. ja, dat bijvoorbeeld, of dat mensen ook toch wel hier zijn met echt een doel. Met bijvoorbeeld relatieproblemen om daar uit te komen om even een stapje terug te doen en in retraite te gaan. Of... ja, persoonlijke zoektochten van hé waar sta ik, waar wil ik heen in mijn leven. ja.	129A: een plek om niet alleen te zijn, of een doel hebben, zoektocht	Retraite
ja, ik denk ten eerste dit, zoals het nu gegeven wordt. Maar daarin denk ik nog iets meer... <u>mogelijkheid om dat ook echt alleen te doen</u> . Nu is toch vaak die gezamenlijkheid van samen eten, samen koffie drinken, samen lunch... dat heeft zijn goede kanten maar ook z'n, zijneeh... tsja het klinkt zo negatief, <u>maar ook zijn kanttekeningen want het kan maar ook zo dat iemand weer helemaal uit zijn proces gaat of zijn zoektocht of zijn..doordat hij weer in de gezelligheid stapt</u> of in die sfeer van ontmoeting, praten en wie ben jij, waar kom jij vandaan...dat, dat merk ik wel en juist door niet al te grote ruimte, hier in de oase, krijg je dat toch al snel dat het een vol gebeuren is. ja.	130A: De mogelijkheid om het echt alleen te doen. 130B: door het samenzijn kan je ook uit je proces stappen	Organisatie Probleem
ja, stel je zou bijvoorbeeld kunnen zeggen we gaanne ...	131A: voorbeeld	

om de dag kun je op je kamer eten. Of de lunch doe je op de kamer. Bijvoorbeeld.		
in het algemeen... voor mij? Dat ik het <u>nog vaak mag doen</u> , en ... dat ik... dat ik zelf ook die <u>rust mag vinden</u> gewoon op de momenten dat ik hier ben. Ja. En dat ik <u>aansluit bij de wens van de gasten</u> . Dat.	132A: dat ik het nog vaak mag doen, zelf rust vinden, dat ik aansluit bij de gast.	Verlangen
de gast, mezelf... enne af en toe een stukje <u>sturing</u> misschien, een stukje <u>educatie</u> of een stukje <u>bijeenkomst</u> , samen <u>brainstormen</u> van hoe gaat het, hoe staan we er voor. <u>Feedback</u> , gewoon heel persoonlijk van 'hé we zien dit, of we zien dat'	133A: een stukje sturing, educatie, bijeenkomsten, brainstormen, feedback	Verlangen
eum... ja ik heb het nu één keer gedaan, toch wel een keer per jaar, ja dat vind ik prima. ja. misschien twee keer in het jaar, en dan twee verschillende onderwerpen ofzo. ja.	134A: terugkomdag twee keer per jaar	Organisatie
nou, <u>bezinnen</u> ; dat zie ik terugkomen in de <u>rust</u> die er heerst, dat mensen zich kunnen bezinnen. De <u>kapelmomenten</u> , de <u>vieringen</u> tijdens feestdagen, vind ik ook heel belangrijk. ... wat waren die twee anderen? groeien en helen... groeien... nou <u>helen zie ik wel dat mensen echt door de dagen heen ja bij hun pijnpunten komen of iets ontdekken, door die rust, door die bezinning helen, tot inzicht komen</u> , ja. Ja dat ze daar dan helen, een bepaalde heling ervaren. Groeien, ... heb ik niet meteen 1,2,3 associaties mee, nee. Bij wat ik zie bij de gasten die komen, zeg maar...	135A: Bezinnen in de rust, kapelmomenten, feestdagen. Helen door de rust en het nadenken tot inzicht komen... Groeien niet zo snel	Identiteit
van de vieringen, van de maaltijden, gewoon de <u>regelmaat</u> , de cadans waarin je raakt, dat alles vaststaat, dat is die regelmaat. Ruimte... nee, niet meteen, dat zie ik niet in ieder geval terug, of krijg ik niet terug van mensen die ik zie, de gasten.	136A:regelmaat van vieringen en maaltijden, ruimte niet meteen	Identiteit
ja, dat er ruimte is om je eigen ding te doen? Nee kan er niet echt een voorbeeld bij vinden ofzo, bij ruimte. Ruimte, ja dan denk ik aan ruimte de lucht, aan ruimte.	137A: zie vorig fragment	
ja precies, ja, nee ik denk niet in de zin van een ruimere kamer ofzo. ja dat zou mooi zijn maar dat is niet... ja., misschien zou je minder gasten kunnen vragen, dat zou ook kunnen. Dan heb je, als je terug kijkt naar het stukje over te kleine ruimte, als je dan doet minder gasten... maar je zit ook met je inkomen.	138A: zie vorig fragment	

9.5 Bijlage 5: Totaaloverzicht labeling

samengevat

Respondenten →	Respondent 1	Respondent 2	Respondent 3	Respondent 4	Literatuur
Identiteit	Identiteit van de Hezenberg De Hezenberg is een plek waar we, vanuit een Christelijke achtergrond, mensen willen opvangen. Waar ze de ruimte krijgen om aan zichzelf te werken d.m.v. therapie binnen het herstel maar dat ook zelf kunnen doen tijdens een retraite. Door die twee als aparte stukken neer te zetten wordt de identiteit duidelijker. Het herstel heeft een GGZ status maar het pastorale karakter moet blijven, daarin verschilt het van de psychiatrie. Dat zit in de kapelmomenten maar ook de benadering naar de mensen toen, dat je ze het gunt om hier te zijn. Over de identiteit van de retraite De retraite voegt in ieder geval toe dat er mensen komen die gewoon een pas op de plaats kunnen maken zonder dat ze in behandeling zijn. Dat we een plek bieden aan mensen zodat ze tot rust kunnen komen, ruimte hebben om even uit hun	Identiteit van de Hezenberg De Hezenberg is een christelijke plek waar mensen tot rust kunnen komen op een heel vrijblijvende manier want je mag meedoen, het moet niet. Het wordt vorm gegeven in de kapelmomenten, de lectuur, de mensen die hier werken. Iedereen is welkom om hier even te zijn, bezinnen in de rust. Identiteit van de retraite Een retraite op de Hezenberg is een moment van uitblazen, op adem komen, verzorgd worden, bezinning, onderlinge gesprekken of met de gastheer. De Hezenberg biedt een kamer, de plek en omgeving, een huiskamer, de faciliteiten.	Identiteit van de Hezenberg De Hezenberg is een plek waar mensen worden opgevangen die hulp nodig hebben. Even weg van alles, alleen gericht op jezelf. De Hezenberg biedt pastorale zorg, veiligheid, geborgenheid, ruimte voor geloofsvragen en respect. Voor de retraite is dat net zo. Identiteit van de retraite Het is net iets meer dan een hotelkamer, de Hezenberg biedt een plek, accommodatie en zet personeel in om de gast, wie dat maar wil, te ontvangen.	Identiteit van de Hezenberg De Hezenberg is als christelijke zorginstelling opgericht en dat willen we ook blijven, ook nu we met onze core business zijn opgeschoven naar de GGZ. Daardoor is het wel formeler geworden. De christelijke identiteit komt terug in de kapelmomenten, bidden voor het eten, christelijke liederen, Bibliodrama daarin kunnen mensen het verschil ervaren met bijvoorbeeld een organisatie die niet christelijk is. Bezinnen, groeien, helen maar ook veiligheid en werken vanuit christelijke barmhartigheid. Medewerkers moeten daar weet van hebben en daarop aanspreekbaar zijn. Je moet de identiteit met elkaar kunnen bewaren, dus moet iedereen die ook kunnen dragen. Identiteit van de retraite De retraite zorgt voor een stukje gezond bezinnen, groeien en helen, niet probleem gerelateerd. We	Over de identiteit van de Hezenberg Vanuit Möttlingen kwam het geloof dat het evangelie mensen van binnenuit kon veranderen als ze zich zouden verzoenen met Christus, want dan ontstaat er ruimte voor genezing. Het ging Blumhardt niet om de lichamelijke genezing, het ging hem om Jezus die met ontferming naar de mensen omkijkt en de schuld op zich genomen heeft waardoor de genezing mogelijk is. Daarom werd er een plek gezocht en gecreëerd waar je, vanuit een christelijke achtergrond en visie, op adem komt en de hectiek van alledag achter je kan laten. Over de identiteit van de retraite De Hezenberg is al decennia lang een plek waar dat gesprek op gang komt. Een eeuwenoude traditie van verstillen en bezielen, van meditatie en herijking. Vanuit een christelijke inspiratie wordt er een gastvrij huis geboden, waar de tijd langzamer gaat. Een plek van aandacht vanuit de christelijke traditie. Retraites kunnen zowel individueel als in

	vertrouwde omgeving te zijn.			bieden mensen een plek aan waar dat kan. Je krijgt een kamer en hobbelt mee in het dagritme verder moet je het zelf doen. Iedereen die dat wil, mag komen	groepsverband worden doorgebracht. De individuele retraites vult men in naar eigen inzicht, bijvoorbeeld met wandelen en lezen. De groepsretraites vinden plaats rond een thema. Er is een begeleider aanwezig die de gesprekken leidt en werkvormen aanreikt.
Retraite	Een retraite is een moment van pas op de plaats nemen, tot rust komen en tijd nemen voor bezinning en zelfreflectie. Dat moet je zelf doen.	Een retraite is even uit je eigen leven stappen, tot rust en jezelf komen, je bezinnen.	Een retraite is even los van alles, leeg worden, stilte, voor jezelf dingen doen, nadenken of juist niet.	In een retraite neem je even afstand, in rust en stilte sta je even stil bij jezelf. Ga je mee in het ritme van de dag en liturgische momenten.	Retraite Een retraite geeft de gelegenheid naar antwoorden te zoeken. Zo'n periode van welbewuste afzondering is bedoeld voor bezinning en inspiratie. In de christelijke traditie waren er altijd al mensen die zich terugtrokken op plaatsen die uitnodigden tot een innerlijk gesprek. Zij ervoeren dit als een ontmoeting met zichzelf, met anderen en met God. Een retraite kan je omschrijven als een periode van welbewuste afzondering, bedoeld voor bezinning en inspiratie.
Geschiedenis	De Hezenberg is begonnen bij mensen met de intentie, vanuit het geloof, om mensen in moeilijkheden ruimte te geven, op te vangen en begeleiden op hun zoektocht, dat is niet veranderd. Wel de mate van professionaliteit en waarop wij met ons geloof en levensbeschouwing omgaan, er is een ruimtelijke manier van geloven gekomen met meer diversiteit. Je moet ook met de tijd qua	Het was een soort pastoraal centrum en die lijn wordt waarschijnlijk doorgetrokken.	Zoals in het boek over de geschiedenis van de Hezenberg te lezen is, het ging om het spirituele en om mensen een plek te bieden.	In 1946 begonnen als pastoraal centrum waar maatschappelijk werkers en pastores mensen begeleiden. Nu zijn dat behalve maatschappelijk werkers, ook psychiaters, SPV-ers, e.d. vanwege de GGZ status. Plug, de stichter, vond dat wanneer je mensen echt voor een geloofskeuze plaatst, dan worden het daar andere mensen van. Er was een dagindeling en programma met veel bidden, preken en	Blumhardt is voornamelijk bekend geworden door de genezing van Gottlieb Dittus, een meisje bezeten door demonen. Door die genezing kwam er een stroom van mensen naar Möttlingen, lichamelijk of geestelijk ziek, om genezing te ontvangen. Door handoplegging en vergeving van zonden werden mensen gezond. Vader Stanger zette het werk door in de reddingsark in Möttlingen waar hij handen en voeten aan het geloof wilde geven.

	theologie meegaan.			zingen. Vanuit de traditie om mensen een plek te bieden past de retraite heel goed op de Hezenberg.	
Organisatie	Vanuit de Hezenberg is er een format waarmee je op weg geholpen wordt, zo is er veel ruimte om de liturgische momenten op eigen wijze in te vullen maar houdt iedereen zich wel aan de richtlijnen die de Hezenberg gegeven heeft. Je hebt iedereen nodig om de organisatie draaiende te houden, alle teams moeten meebewegen. Iedereen is er op gericht om de gasten te helpen, in groeps- of één op één gesprekken. Dus ook de retraite moet van iedereen worden.	De gastheer is er voor de gasten in praktische zin zodat de gast zich volledig kan ontspannen, tot rust kan komen. De gastheer kan om evaluatie en feedback vragen van de organisatie op zijn werk om te kijken of de eigen gang wel in lijn is met de visie. Daarvoor wordt er ook een terugkomdag georganiseerd voor de gastheren/vrouwen.	Als receptioniste heb je het allereerste contact met de gasten, daarvoor heb je ook wel een beetje een inlevingsgevoel nodig om de mensen op de juiste plek te krijgen. Het herstel en de retraite kunnen gewoon naast elkaar bestaan, je moet duidelijk maken wat wat is. Er is geen stress, geen dingen die af moeten en daarmee wordt er een goede werkplek aangeboden.	Als directeur van een kleine instelling ben je meteen ook een soort manusje van alles. Er zijn hele korte lijnen maar door het groeien van de organisatie worden die wel wat langer en is ook de functie van directeur wat formeler geworden. Het is eigenlijk één bedrijf met twee diensten, herstel en retraite. Het is belangrijk voor een organisatie om ook onderling, als team, aandacht te besteden aan dat waar je voor wilt gaan dus hebben we ook wel eens bijeenkomsten met de verschillende teams.	De dagen begonnen altijd al met een ochtendgebed, er waren spreekuren met pastorale groepsgesprekken en individuele gesprekken. Nu is er voor de retraite een dagindeling met maaltijden en kapelmomenten, ochtend- en avondgebed. Verder moet de retraitegast het zelf kunnen invullen en vormgeven.
Selectie medewerkers	Mensen worden naar hun levensbeschouwing en geloof gevraagd want ze moeten zich kunnen inleven in de vragen van de gasten, de medewerkers hebben een christelijke achtergrond. Dat wordt door trainingen, meelopen en gesprekken op elkaar afgestemd.	Na een gesprek met mensen van de Hezenberg over of je je wel kunt vinden in de identiteit van de Hezenberg wordt je aangenomen als gastheer. Je krijgt veel ruimte om je eigen gang te gaan.	Er moet een klik zijn tussen de Hezenberg, de identiteit, en de medewerkers.	Er wordt geprobeerd om zoveel mogelijk mensen aan te stellen in alle functies die iets met de christelijke achtergrond hebben. Het gaat er om dat de medewerkers weet hebben van de identiteit en daarop ook aanspreekbaar zijn en ermee om kunnen gaan.	Eerder werkten er predikanten en pastorale vrijwilligers maar door de professionalisering komen er steeds meer professionele hulpverleners bij zoals psychologen, therapeuten en sociaal werkers.
Deel van geheel	Hezenberg – omgeving Er is nu veel minder verbinding met de plaatselijke kerken dan dat het was. De Hezenberg zou daar meer uit kunnen halen zodat ze elkaar kunnen versterken.	Hezenberg – omgeving Er is geen binding meer met de kerk Retraite – Hezenberg Op het moment dat je op de Hezenberg bent, ben je er ook mee verbonden. Door de terugkomdagen wordt je ook	Hezenberg – omgeving De kerken zijn nu in mindere mate betrokken bij de Hezenberg. Wel krijgt de Hezenberg financiële steun van de kerken maar de Hezenberg is daarin misschien een stuk	Hezenberg – omgeving Er is geen enkel formeel contact met de plaatselijke kerken. Het is wel belangrijk om contact te houden met de kerken als netwerkcontacten en voor financiële steun.	Hezenberg – omgeving Voor Plug was het heel belangrijk om in de samenleving te staan en niet als een sekte achter gesloten deuren te leven. Dus wederzijdse betrokkenheid met de kerken in de omgeving was

	Retraite – Hezenberg De retraite zou nog wel wat meer geïntegreerd mogen worden, het zit nog niet in ieders systeem.	opgenomen in het geheel en krijg je draagvlak en ondersteuning.	zelfstandiger geworden, dat ze het zelf kunnen. Retraite – Hezenberg Je hoort soms wel eens het verhaal van een gast, daardoor wordt je er bij betrokken maar de lijnen zijn nu langer en daardoor kom je toch verder af te staan van de praktijk, de gasten. Je wordt wel opgenomen in het geheel, met liefde omarmt en verzorgt terwijl je wel de vrijwilliger blijft en niet helemaal in de organisatie zit.		altijd erg belangrijk.
Omgeving landgoed	Deze plek is fantastisch, echt even afstand van de rest van de wereld en dat is belangrijk	Het is echt een omgeving waar je tot rust kan komen en daardoor ook dichtert tot jezelf. De locatie is uniek, de stilte van de natuur werkt goed mee.	Je bent hier voor een korte tijd even los van alles, in een compleet andere omgeving, een natuur met rust en stilte.	Op de Hezenberg ben je even afgezonderd en dat maakt dat je tijd hebt om na te denken. De omgeving geeft ruimte.	De prachtige omgeving, de rust en ruimte van het landgoed kunnen helpen bij de bezinning. Er wordt heel veel aandacht besteed aan de omgeving van het landgoed.
Werkomgeving	Iedereen heeft dezelfde intentie om ruimte te scheppen voor de ander, om echt te helpen en dat mag op je eigen manier. Als die vrijwilligers maken het ook nog bijzonder, dat ze het voor niets willen doen. De plek, visie en missie zijn factoren voor hen om juist hier te werken.	Er is een ontspannen en open sfeer onder de vrijwilligers. Het herstel en de retraite zijn van elkaar gescheiden maar er is een ontspannen houden t.o.v. elkaar.	Op dit plekje zou ik wel wat willen betekenen voor anderen, daarom werk ik hier. De mensen die hier werken dragen dat allemaal wel uit, dat ze het voor een ander willen doen.	Het is soms lastig om de herstelgasten en retraitegasten uit elkaar te houden omdat het zo dicht bij elkaar zit.	Alles stond in dienst van de genezing van de gast, de 'Andachten', maaltijden, zangintermezzo's, corvee en huishoudelijke omgang. Het 'helen' is nog steeds een belangrijk aandachtspunt maar het dagelijks leven is op een andere manier ingedeeld met therapieën en gesprekken, de kapelmomenten zijn vrijblijvend en daarmee wat naar de achtergrond verplaatst.
Kernwoorden	Ruimte, openheid, aandacht, betrokkenheid, zorgvuldigheid, perfecte verzorging, rust, bezinning, verbondenheid, dat je als mens gezien wordt, betaalbaar,	Rust, bezinning, spiritualiteit, stilte, natuur, op hartsniveau, vrijheid, op adem komen, ontmoeting, herstel	Rustpunt, veiligheid, betrokkenheid, naastenliefde, behulpzaam zijn, een stukje beleving, bezinnen, groeien, helen, regelmaat, rust en ruimte.	Bezinnen, groeien, helen, veiligheid, regelmaat door de dagindeling	Gebed en genezing, meer en meer een plek voor therapie dan van pastoraat. Bezinnen, groeien, helen, verdieping. Geestelijke groei, medemenselijkheid, spiritualiteit en solidariteit met Gods

					schepping. Aandacht. Stille. Ruimte.
Kernactiviteit	De kernactiviteit is het begeleiden van gasten, ruimte geven en verder helpen. Het herstel neemt daarin het grootste aandeel in.	Tot rust kunnen komen, kunnen herstellen en bezinnen in een omgeving van de natuur in christelijke zetting	Pastorale zorg verlenen	Psychische zorg verlenen en mensen een plek aanbieden waar ze zich kunnen bezinnen, waar ze tot rust kunnen komen	Het ging voor Blumhardt niet om de lichamelijke genezing, het ging hem om Jezus die met ontferming naar de mensen omkijkt en de schuld op zich genomen heeft waardoor de genezing mogelijk is. Het ging er in de eerste plaats om dat de ziel genezen zou worden en dat de gast die verlossing zou ervaren en van daaruit verder kon genezen.
Mensbeeld	Je wordt gezien als gelijkwaardig mens ongeacht je achtergrond. Je heet hier dan ook gast. en geen patient of client. Je bent een mens net als ik en we mogen hier een tijdje samen oplopen.(We staan naast elkaar, want ook ik ben maar een mens en heb van tijd tot tijd ook nadenken en bezinnen.)	Iedere mens heeft zijn eigen proces waar die in zit, het herstel is dan ook voor elke persoon verschillend.	Iedereen, elke mens mag er gewoon zijn wie ze zijn. De retraite moet je wel alleen aankunnen.		Medemenselijkheid staat hoog in het vaandel. De retraitegasten worden erg als individu gezien die het zelf moet zien te redden tijdens dagen van retraite.
Problemen	Dat er op de Hezenberg soms in kleine groepjes plannen bedacht worden en het geheel daar niet gelijk in meegenomen wordt.	Het kan soms te vrijblijvend zijn en worden tot een gezellig samenzijn waardoor je uit je eigen proces stapt, dat is niet de essentie van een retraitecentrum.	Het zou problemen kunnen geven als je de retraite en herstel door elkaar liet gaan, onrust en minder ruimte. Je moet er op passen dat je niet, door het groter worden van de organisatie, steeds verder af komt te staan van daar waar het gebeurt, van de gasten.	Op dit moment is er de strijd om een pastoraal centrum te blijven ook met GGZ status. Bij het in één keer moeten aannemen van een heleboel gastheren/vrouwen bestaat de kans dat de identiteit van de Hezenberg wat minder breed gedragen wordt, daar moet op gelet worden. Ook beïnvloedt het herstel en de retraite elkaar misschien iets te veel.	“waar mensen 24 uur per dag, 7 dagen per week bij elkaar zijn, gebeurt zoveel dat niet alles zwart op wit is vast te leggen.” Verder wordt er niet over problemen gesproken.
Verlangen	Verder uitbreiden , dat er	Dat er meer stilte is,	Dat de Hezenberg nog	Dat de retraite een goede	Als retraitecentrum hoopt

	wat meer dynamiek in komt door nieuwe mensen. Dat de retraite nog wat meer geïntegreerd wordt en dat er binnen de Hezenberg ook wat meer ruimte gecreëerd wordt om echt contact met elkaar te hebben om samen te kunnen nadenken over wat we willen.	misschien dat het dan meer georganiseerd moet worden. Dat er een stukje sturing, educatie, bijeenkomsten, brainstormen of feedback komt.	lang mag blijven bestaan	plek krijgt op de Hezenberg, bezinningsactiviteiten en het herstel ook allemaal naast elkaar door kunnen gaan en dat op die manier de Hezenberg ook voort kan gaan.	de Hezenberg dienstbaar te zijn aan de verlangende zoektocht van mensen naar zin en inspiratie, opdat zij, na hun verblijf op het landgoed, hun plaats in het leven met een verdiepte bezieling weer in zullen nemen.
--	--	--	--------------------------	---	---

Alles naast elkaar

Respondenten → Topics	Respondent 1	Respondent 2	Respondent 3	Respondent 4
Identiteit (Hezenberg) (retraite)	1A: Een plek waar mensen ruimte krijgen. Om te werken met een aan zichzelf d.m.v. therapie en door de aandacht die ze krijgen.	79A: waar mensen tot rust kunnen komen.	142A: daar zijn mensen die hulp nodig hebben	206A: het is veel formeler, veel zakelijker geworden omdat we natuurlijk met onze core business ook zijn opgeschoven naar de GGZ moeten we ons aan veel meer regels en verantwoordingsplicht en zo houden dan eerder.
	10C: dat pastorale stuk, gewoon dat mens zijn stuk, moeten we niet uit het oog verliezen. Dat moet samengaan	79C: de christelijke ID	143A: dat daar mensen opgevangen werden die problemen hebben	208A: ik vind onze kernwoorden in het logo heel erg van toepassing; bezinnen, groeien, helen. En veiligheid
	18A: dit is de plek om mensen op te vangen	80A: kapel momenten, lectuur, de mensen	155A: weg van alles, even alleen gericht op jezelf	211B: Ik ben geen directeur om, laten we zeggen, te helen ofzo, dat is de functie van de Hezenberg
	19A: meegaan met de dynamiek van deze tijd qua theologie en levenswijze maar de intentie niet uit	85A: hulp werd geboden aan mensen die er een tijdje tussenuit moesten	156A: pastorale zorg voor mensen	212C: Dat mensen wel degelijk het verschil voelen, of ze een week bij ons zitten of een week

	het oog verliezen.			op de PAAZ in Zwolle zitten.
	20A: vanuit het geloof hulp bieden aan mensen in moeilijkheden.	93A: luisterend oor, de tijd nemen	157A: iedereen hier geeft zorg naar de mensen toe	212D: wij zijn als christelijke zorginstelling opgericht en dat willen we ook blijven, dat zit er voor mij wel heel duidelijk in
	21A: dat we vanuit een christelijke traditie ruimte gemaakt wordt voor mensen met hun problemen	94A: Geen zwaar psychologische gesprekken maar wel ruimte geven	159A: veiligheid en geborgenheid, zorgverlening	213A: kapelmomenten, bidden voor het eten, christelijke liederen, Bibliodrama kleuren het verblijf op de Hezenberg
	22B: kapelmomenten	99A: opladen, proces van herstel, het leven aankunnen	162A: de kapel, je kunt terecht met geloofsvragen	214A: omdat je daarmee concreet vorm en uitdrukking geeft aan je christelijke identiteit.
	29A: Op de Hezenberg moet je altijd heel alert blijven op wie de Hezenberg wil zijn en iedere keer weer moet denken wat was ook al weer onze missie en visie.	100A: luisterend oor, praktische zorgen zodat de gasten hun eigen ding kunnen doen	164A: respect hebben voor elkaar	217A: doordat we nog steeds de hele week indeling en ook allerlei activiteit over de dag heen in dat christelijke kader te trekken.
	30A: het gesprek over de werkwijze van de Hezenberg komt aan de orde in vergaderingen	103A: vrijblijvendheid aanbieden, je mag – hoeft niet	179A: tot jezelf kunnen komen, geen programma maar wel aandacht	221A: vanuit de christelijke barmhartigheid
	31A: Het betrokken zijn is een drive van binnenuit,	104B: mensen vrijlaten vanuit christelijk oogpunt	190A: weet weinig af van de doelstellingen	224A: het gaat er om dat de medewerkers weet hebben van de identiteit en daarop ook aanspreekbaar zijn en ermee kunnen omgaan
	40A: Deze plek is geschikt voor retraite, ook gezien vanuit de geschiedenis.	107A: omdat ze daarvoor staan	194A: bezinnen groeien helen is de insteek.	226A: Eerder een kokosnoot model, anders is het te vaag. Je moet de identiteit met elkaar bewaren
	40B: Herstel en retraite, van 'door elkaar' naar 'naast elkaar' dat geeft duidelijkheid, ook over wat het herstel is, zeker met de GGZ erbij. En ook duidelijkheid voor de retraite, door het los te koppelen van het herstel.	108A: herstellen, tot rust komen	196A: R-en zijn overal belangrijk	228A: Christelijke bevlogenheid

	41A: het voegt in ieder geval toe dat er mensen komen die gewoon een pas op de plaats kunnen maken zonder dat ze in behandeling zijn. En dat ze terug kunnen komen na behandeling Gerichter zijn gaan kijken, andere inkomsten	109B: vrijblijvendheid en christelijke identiteit		229A: dat mensen beter weggaan dan ze kwamen
	42B: Punt één is dat je mensen gunt om op <u>deze</u> plek te zijn.	115A: iedereen is welkom		
	47A: nog beter naar buiten toe moeten communiceren wat een retraite is.	123A: een plek waar de mens welkom is		
	54A: het heeft ook een hoop te maken met de verschuiving naar een GGZ status	135A: Bezinnen in de rust, kapelmomenten, feestdagen. Helen door de rust en het nadenken tot inzicht komen... Groeien niet zo snel		
	56A: dat je een plek biedt aan mensen zodat die tot rust kunnen komen. Ruimte hebben om even uit hun vertrouwde omgeving te zijn.	136A:regelmaat van vieringen en maaltijden, ruimte niet meteen		
	59A: Klooster is een brug te ver, ook voor een heleboel protestanten, hier is ruimte			
	67B: de drive is er om het de mensen naar de zin te maken.			
	68B: Dat zijn dingen die we hier aan gasten vragen, best soms hele lastige dingen, maar wat we van elkaar, zelf, helemaal niet weten. Terwijl het hier juist ook om dat persoonlijke gaat. En daarin verschilt het misschien ook van de psychiatrie.			
Retraite	44A: retraite is dat je gewoon ook	90A: uitblazen, op adem komen,	177A: los van alles, leeg	210A: het doel van de retraite is

	pas op de plaats maakt, dat je de tijd neemt om om je heen te kijken op een laagdrempelige manier tijd voor jezelf nemen.	verzorgt worden, bezinning, natuur, ontmoeting	worden, stilte, voor jezelf dingen doen, nadenken of juist niet.	ook dat je even afstand neemt. In de rust en in de stilte aan de hand van een beetje regelmatige dagindeling gewoon eens even stilstaan bij jezelf
	49A: retraite gaat over tot rust komen, je bezinnen enzovoort er zijn vieringen	91A: onderling gesprekken, gastheer/gast	178A: even helemaal alleen zijn, geen programma's, gewoon zijn. Net iets meer dan op een hotelkamer zitten.	230A: Door de protestantse oorsprong biedt het voor een aantal protestanten die niet zo gewend zijn aan een (Katholieke) retraite de mogelijkheid om dat hier te ervaren
	57A: het dagritme en dat er voor je gezorgd wordt is belangrijk. Dan kan je ook ontregeld raken en dat is ook belangrijk zodat je tot rust en nadenken kunt komen.	114B: bezinning door de avondviering, lectuur, gesprekken	181A: alerter zijn op wat we uitdragen, dat scherpt je aan want het is iets anders dan de herstelgast, ze kiezen betalen er voor.	232A: afstand nemen, tot rust komen, mee in een liturgische dagordening
	61A: zelf doen. Er hoeft niets natuurlijk maar de retraite is er wel om je rust en ruimte te bieden	116A: Een retraite is even uit je eigen leven stappen, tot rust en jezelf komen, bezinnen	184A: even opvangen bij aankomst	233A: geen radio, televisie, wel gestructureerde dagindeling met veel vrije tijd
		117A: door wat de Hezenberg aanbied, plek, huiskamer, kamer, stilte	189A: je plek, accommodatie, personeel aanbieden, inkomen verweven	237A: vanuit de traditie past de retraite heel goed op de Hezenberg
		120A: lekker slapen, het eten, het wandelen, van de natuur genieten	192A: voor iedereen die er open voor staat en wil	238A: een stukje ook gezond bezinnen groeien helen op de Hezenberg, niet probleem gerelateerd.
		129A: een plek om niet alleen te zijn, of een doel hebben, zoektocht	193A: Het is geen hotel, net even anders, je moet dat willen	239A: mensen een plek aanbieden waar ze zich kunnen bezinnen waar ze tot rust kunnen komen.
				240A: je krijgt een kamer, hobbelt mee in een gezond dagritme, verder moet je het zelf doen.
				241A: de vorm zit dus redelijk in

				de randvoorwaarden,
				242A: Iedereen die wil komen mag komen
Geschiedenis, toen – nu	8A: De Hezenberg is begonnen bij mensen met de intentie om mensen met moeilijkheden ruimte te geven	82A: de lijn doortrekken	150A: het boek gelezen...oorsprong, Plug	207A: in plaats van SPV-ers deden ze het alleen met maatschappelijk werkers en predikanten en die vormden het kernteam
	8B: die intentie is niet veranderd – wel de mate waarop wij met ons geloof en levensbeschouwing omgaan.	83A: niet betrokken bij de geschiedenis	151A: het ging een beetje om het spirituele en een plek bieden aan mensen	212A: we zijn begonnen in 1946 als pastoraal centrum
	9A: er is een ruimtelijke manier van geloven gekomen met meer diversiteit – dat is een kracht	84A: een soort pastoraal centrum was...vraag ik me af		216A: Plug: als je mensen echt voor een geloofskeuze plaats, daar worden het andere mensen van. Om mensen binnen te halen en ze een dagindeling een dagprogramma aan te bieden met heel veel bidden en preken en zingen, toen was het alleen maar preken en bidden en zingen
	10A: mensen opvangen, mensen van deze plek laten genieten, begeleiden op hun zoektocht			237A: vanuit de traditie past de retraite heel goed op de Hezenberg
	10B: het is professioneler geworden, heeft een GGZ status gekregen,			
	18A: dit is de plek om mensen op te vangen			
	19A: meegaan met de dynamiek van deze tijd qua theologie en levenswijze maar de intentie niet uit het oog verliezen.			
	20A: vanuit het geloof hulp bieden aan mensen in moeilijkheden.			

	53A: waar het precies begonnen is weet ik niet, stemmen kwamen op van die retraitegasten bij het herstel, dat is niet handig.			
	55A: er was ruimte voor de retraite			
	71A: de geschiedenis van een plek is altijd heel belangrijk voor de plek			
Organisatie	5A: ik denk dat alles daar wel op gericht is	72A: ik ben er voor de mensen in de praktische zin. Eigenlijk zorg ik er voor dat ze zich volledig kunnen ontspannen. Ja, tot rust kunnen komen.	139A: receptioniste als allereerste contact	201A: als directeur van een kleine instelling ben je meteen ook aanspreekpunt voor alle mogelijke zaken. Dus een bestuurdersfunctie en een manusje van alles
	5B: Er wordt echt geprobeerd om in groepen te werken maar ook echt jou persoonlijk verder te helpen.	95A: Het herstel is een ander proces	140A: inlevingsgevoel hebben om mensen op de juiste plek te krijgen	201B: je hebt hele korte lijnen
	11B: verhouding GGZ status, en het pastorale, het geloofsstuk van de Hezenberg	97A: Dat is ook wat ze, denk ik, willen	172A: we hebben een werkplek, geen stress, hoeft nooit wat af	201C: het uitvoerende is veel minder geworden, geen pastor meer, dat is minder leuk.
	37A: je wordt vanuit de Hezenberg met een format op weg geholpen (wat betreft vieringen bijv.) en daar moet je het dan mee doen	102A: evaluatie, feedback vragen	182A: herstel en retraite kunnen gewoon naast elkaar staan.	202A: Door het groeien van de organisatie is de functie wat formeler geworden, er is gewoon een fulltime directeur nodig
	38A: dat daarin ruimte gegeven wordt om het op een eigen, passende manier in te vullen, is heel prettig	111A: of je eigen gang wel in lijn is met de visie	185A: de herstelgast ontvang je met wat meer rust dan de retraitegast	203A: Ook het voorzitter zijn van de retraitecommissie is afstandelijker, niet mee uitvoeren
	39A: de visie die er is op vieren gebruik ik en dat doet iedereen wel alleen de inhoud is anders	121A: apart gedeelte binnen de Hezenberg		211A: Ook in het team wordt aandacht besteed aan die kernwoorden door met elkaar soms te bezinnen. Bijvoorbeeld supervisie bijeenkomsten met het pastoraal team, het begeleidingsteam.
	46A: vrijwilligers van de retraite	126A: letten op dat wat er gebeurt		226A: Eerder een kokosnoot

	aansturen en meedoen en denken in de inhoudelijke zondagmiddagen.	en daarop reageren		model, anders is het te vaag. Je moet de identiteit met elkaar bewaren
	47B: Alle teams moeten mee bewegen	130A: De mogelijkheid om het echt alleen te doen.		235A: één bedrijf met twee vormen, twee diensten
	48A: Het herstel is de core business	134A: terugkomdag twee keer per jaar		
	51A: je hebt er iedereen voor nodig zodat de retraite van iedereen is.			
Selectie medewerkers	7A: trainingen, aannamebeleid, meelopen, praten	73B: na een gesprek aangenomen als gastheer	175A: één gesprek gehad met twee personen, er moet een klik zijn	205A: de uitdaging van pastoraal werk en regelen was leuk en de sollicitatieprocedure, leuke collega's, leuke ontvangst
	11A. mensen worden gevraagd naar hun levensbeschouwing, achtergrond en manier van doen – aansluiten bij de Hezenberg.	110A: dat je er wel een beetje in kunt vinden, maar je mag je eigen gang gaan.	176A: de klik kwam door het geheel	215A: alle medewerkers er achter staan dat we een christelijke instelling zijn
	22A: medewerkers hebben een christelijke achtergrond			215B: wat we ook proberen is om zoveel mogelijk mensen aan te stellen in alle functies die iets met die christelijke achtergrond hebben.
	23A: de achtergrond van de medewerkers – ze moeten zich kunnen inleven in de vragen van de gasten, begrijpen wat ons hier verbind en hoe de sfeer is.			224A: het gaat er om dat de medewerkers weet hebben van de identiteit en daarop ook aanspreekbaar zijn en ermee kunnen omgaan
	24A: de eigen identiteit en geloofsleven van de medewerkers en vrijwilligers			225A: bij een sollicitatie wordt aandacht besteed aan hoe de ander tegenover de identiteit van de Hezenberg staat, dat maakt namelijk uit.
				226B: het is hier opgericht als pastoraal centrum en dat wil ik blijven, maar dan moeten er wel voldoende mensen mee gaan in

				wat je vindt
Deel van het geheel	12A: weinig verbinding met de kerk	81A: vanuit mijn christelijke referentiekader	149A: Heel soms hoor je het verhaal van iemand	218A: Geen enkel formeel contact met de plaatselijke kerken
	13A: werd toen veel meer in geïnvesteerd	88A: geen binding meer met de kerk	152A: kerken zijn in veel mindere mate betrokken	219A: We vinden het wel belangrijk om bij de kerken bekend te blijven
	14A: De Hezenberg zou meer uit de contacten met de plaatselijke kerken kunnen halen.	105A: Verbonden op de momenten dat ik er ben	153A: De Hezenberg heeft geen invloed op de kerken, krijgt wel financiële steun.	220A: met de kerk, netwerkcontacten
	16A: De Hezenberg is een bijzondere gemeenschap in deze omgeving, de gemeenschappen die er zijn kunnen elkaar aanvullen en versterken.	112A: terugkomdag van vrijwilligers daarin krijg je draagvlak en ondersteuning	154A: ze zo zelfstandig zijn dat ze het zelf kunnen	
	17A: de directeur is waarschijnlijk als predikant verbonden aan een gemeente.		169A: met Hattem heeft het niet zo veel	
	48B: de retraite zou wel wat meer geïntegreerd mogen worden		171A: ik voel me wel een van hen allemaal	
	48C: Eigenlijk moet de retraite van ons allemaal worden en dat is nog niet zo. Zit nog niet in ons systeem.		173A: met liefde omarmt en verzorgt	
	50A: iedereen moet meegenomen worden		174A: je blijft de vrijwilliger, niet helemaal in de organisatie	
	51A: je hebt er iedereen voor nodig zodat de retraite van iedereen is.			
	65A: Je moet het met elkaar doen.			
	66A: ik denk dat het onuitgesproken zo is hier maar zou wel meer uitgesproken kunnen worden.			
Omgeving landgoed	1B: De omgeving speelt daarin ook mee.	74B: Het is echt een omgeving waar je tot rust kan komen	170A: voor een korte tijd los van alles, andere omgeving, natuur, rust en stilte	209A: In het dagelijks leven is er altijd wel wat en hier wordt je daarvan even afgezonderd en dat maakt dat je tijd hebt om

				eens na te denken, soms zelfs voor het eerst, dat reflecteren werkt helend
	7B: omgeving is zo belangrijk	76A: rust en dichterbij mezelf komen		243B: ruimte door je omgeving en de ruimte die de gastheren en vrouwen je geven. De ruimte die de mensen kunnen pakken
	33A: de plek is fantastisch en dat werkt mee in het thuis voelen op deze plek.	78A: Dat je echt stil gezet wordt, geen media en zo bij jezelf uitkomt		
	36A: Je neemt werkelijk even afstand van de wereld, je maakt een pas op de plaats, maar je ziet wel de wereld om je heen gebeuren.	79B: natuur is ook heel belangrijk		
		101A: een plek zoals dit, rust en dat alles tot de beschikking is.		
		109A: de uniekheid van de locatie		
		114A: stilte van de natuur,		
Werkomgeving	6B: Dat vrijwilligers diezelfde drive hebben als ik heb om ruimte te scheppen	75A: praktisch dat het dichtbij woonplek is	141A: op dit plekje zou ik wel wat willen betekenen voor anderen	204A: de combinatie van management en pastoraat, dat past bij mij
	32A: Ik vind de ruimte die je hier krijgt om gewoon ook op je eigen manier je geloof, met je geloof bezig te zijn en dat vorm te geven. Dat spreekt mij ontzettend aan.	86A: ontspannen sfeer, heel open, rust	145A: door de mensen die hier werken	223A: niet evangeliseren, geloof uitdragen
	33B: Al die vrijwilligers die het gratis doen	96A: Herstel en Retraite gescheiden maar wel ontspannen houding	146B: dat je iets voor een ander kunt doen en daardoor soms weer een glimlach ziet	234A: lastig om de herstelgasten en retraitegasten uit elkaar te houden
	34A: de plek en de visie en missie zijn factoren voor vrijwilligers om juist op de Hezenberg te komen werken, net als dat ze het, vanuit een format, op een eigen manier mogen doen.		165A: ik voel me welkom, iedereen is vriendelijk	

	35A: dat deze plek gewoon gebruikt moet worden voor zoiets als dit omdat het gewoon kan en in die zin allemaal klopt.		167A: hoe je met elkaar omgaat	
	36B: de collega's hebben allemaal de intentie om echt te helpen		183A: weinig zicht op de praktijk	
Kernwoorden	2A: Ruimte, openheid, aandacht, betrokkenheid en dat je als mens gezien wordt en niet als ziekte of probleem of nummer.	73A: De rust, de bezinning, de spiritualiteit	144A: een rustpunt, veiligheid	208A: ik vind onze kernwoorden in het logo heel erg van toepassing; bezinnen, groeien, helen. En veiligheid
	3A: Uit het beleid van de Hezenberg en ook wel wat er op de website staat en wat de directeur zegt.	74A: de stilte, de rust de natuur	147A: veiligheid, betrokkenheid, naastenliefde, Christen zijn is een extra stukje	243A: regelmaat door de dagindeling,
	58A: zorgvuldigheid	77A: rust, stilte, bezinning, stille tijd, op hartsniveau	158A: behulpzaam zijn	
	60A: perfecte verzorging, rust, ruimte, betaalbaar	87A: openheid, ontspanning, gemeenschapsgevoel	161A: vrijblijvendheid	
	62A: je bezint je op je leven op wat je doet, dan heeft dat altijd met groei te maken en met heling	88B: vrijheid	181B: een stukje beleving	
		90A: uitblazen, op adem komen, verzorgt worden, bezinning, natuur, ontmoeting	191A: Bezinnen, helen groeien kunnen ook op de retraite slaan	
	67A: verbondenheid	106A: bezinning, rust, stilte en stijl	197A: Regelmaat in de maaltijden en gebeden, Rust in alles en de Ruimte die je krijgt.	
		113A: Stilte, bezinning, en herstel		
		124A: bezinnen, herstellen, vrijblijvendheid		
Kernactiviteit	25A: de kernactiviteit is het begeleiden van de gasten	98A: Herstel	163A: Pastorale zorg verlenen	227A: psychische zorg verlenen
	26A: het herstel is het grootste deel	128A: tot rust komen, kunnen herstellen en bezinnen in een omgeving van de natuur in Chr.		239A: mensen een plek aanbieden waar ze zich kunnen bezinnen waar ze tot rust

		zetting		kunnen komen.
	27A: gericht op de gast: ruimte geven, verder te helpen, op ideeën te brengen			
Mensbeeld	4A: dat er ruimte is en dat je gezien wordt als gelijkwaardig mens, ongeacht wat je meeneemt, ongeacht je religie, je geaardheid.	104A: iedereen heeft zijn eigen proces	146A: elke mens mag er gewoon zijn	
	5C: Je heet hier ook gast, geen cliënt, je bent hier gast.	114C: herstel is voor elke persoon verschillend	148A: dat mensen mogen zijn wie ze zijn, dat ze hier veranderen	
	28A: mensen zien zoals ze zijn, naast elkaar		195A: je moet de retraite wel alleen kunnen doen	
	63A: van een mens die in ontwikkeling is en die niet stilstaat, eigen initiatief toont, een mening heeft, een individu is, uniek is, die hier iets te doen heeft.			
	64A: zelf moet je ook van tijd tot tijd nadenken, je bezinnen over jezelf anders kan je je werk niet goed uitvoeren			
	69A: Want ik ben ook gewoon mens.			
Problemen	49B: Wat ik denk is dat we op de Hezenberg vaak plannen verzinnen waar dan een klein groepje enthousiast van is maar waar dan in het begin de rest niet in meegenomen wordt.	125A: te vrijblijvend, een gezellig samenzijn, kletsen, niet de essentie van een retraitecentrum	186A: het zou problemen geven als je de retraite en herstel door elkaar liet gaan, onrust en minder ruimte	212B: en de grote strijd waar we nu in zitten in die GGZ, is zorgen dat we pastoraal centrum blijven.
		130B: door het samenzijn kan je ook uit je proces stappen	198B: je komt verder van de gasten af te staan, steeds minder contact met de gasten	225B: voor de retraite waren er in een keer een heleboel nieuwe mensen nodig en die moeten dan ook wel de identiteit respecteren
			199A: je moet er op passen dat	235B: Het beïnvloed mekaar

			je niet te ver af komt staan van daar waar het gebeurt	toch iets meer dan ik had gedacht.
			200A: doordat de organisatie groter wordt	
Verlangen	6A: Ik probeer woorden te zoeken die aansluiten bij heel veel mensen	118A: iets meer stilte	198A: dat het mag blijven bestaan	236A: iets meer gescheiden
	31B: dit is een goede plek en dat moet zo blijven.	119A: meer stiltes organiseren		244A: dat het lukt om het door te ontwikkelen in de richting die het ons voor ogen stond.
	41B: dat het nog wat uitbreidt en als we dan straks die zondagmiddagen gaan doen dan hoop ik ook dat er nog wat meer dynamiek in komt.	132A: dat ik het nog vaak mag doen, zelf rust vinden, dat ik aansluit bij de gast.		244B: wat ik graag wil is een Hezenberg waar de retraite gewoon een eigen goede plek heeft, waar bezinningsactiviteiten een eigen plek krijgen en dat het herstel werk ook kan doorgaan en een goede plek heeft en houdt
	42A: de dynamiek qua nieuwe mensen, als PR	133A: een stukje sturing, educatie, bijeenkomsten, brainstormen, feedback		244B: Dat we zo de Hezenberg overeind kunnen houden, ja. En daar is de retraite een onderdeel van.
	48B: de retraite zou wel wat meer geïntegreerd mogen worden			
	67C: maar er zou wel wat meer aandacht naar uit mogen gaan			
	68A: dat er wat meer ruimte gecreëerd wordt en plekken waar op je echt gewoon contact met elkaar hebt.			
	70A: met elkaar na denken over wat we willen			